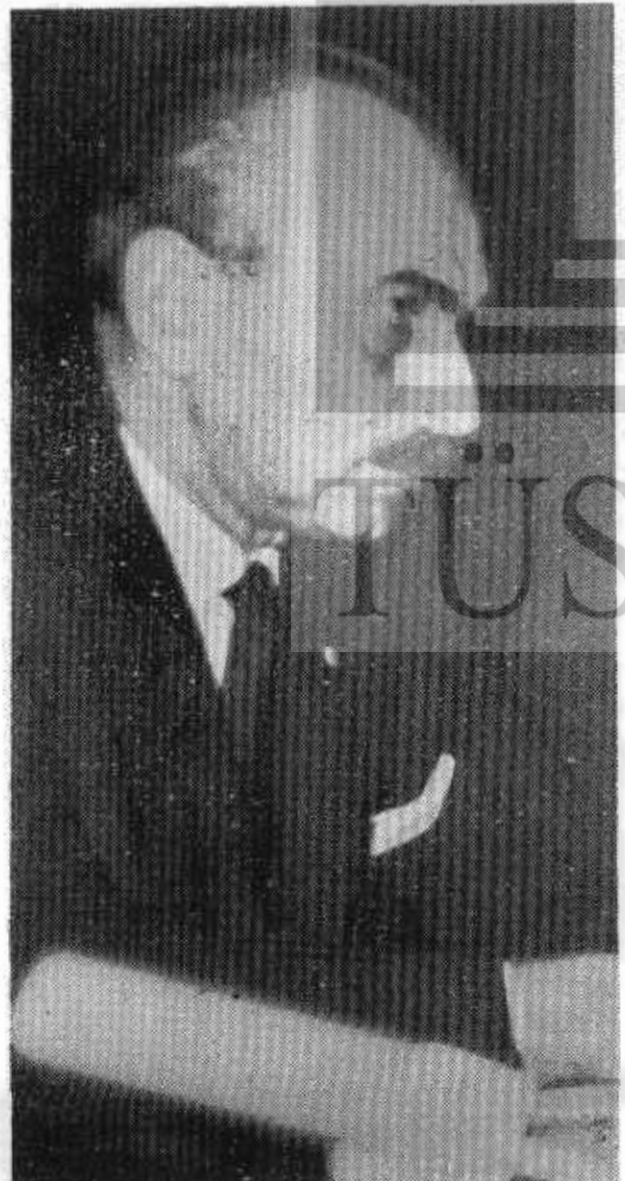

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ MECLİSTE
Sosyal PARTİSİ MECLİSTE
TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ MECLİSTE

adalet KASIM 1965 SAYI 20
TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ MECLİSTE
TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ MECLİSTE

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ MECLİSTE
TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ MECLİSTE

TÜRKİYE
İŞÇİ PARTİSİ
MECLİSTE

ATATÜRKÇÜLÜĞÜN ATATÜRK DIŞ POLİ-
TİKASININ EN KISA FAKAT EN DOĞRU
TANIMI. TARIFI, TÜRKİYE'DE HER
HANGİ BİR YABANCI NÜFUZUNA YA-
BANGI SULTASINA MEYDAN VERMİYE-
CEK BİR POLİTİKA İZLEMEDİR. KUR-
TULUŞ SAVAŞIMIZIN TARİHSEL NE-
DENLERİ VE BÜTÜN ATATÜRK DEVRİM-
TERİNİN TEMEL HEDEFLERİ HEP BU-
DUR.

TÜS
TÜRKİYE
İŞÇİ PARTİSİ
MECLİSTE

sosyal adalet

aylık siyasi fikir dergisi

Mehmet Ali AYBAR

Hükümet Programının Eleştirisi

Abidin DİNO

Realistler - Romantikler

E. VARGA

Asya - Tipi Üretim Biçimi
Çeviren : Kenan SOMER

Münir CERİD

Türkiyede Otomobil Sanayii Kurulabilir mi?

Mehmet SELİK

Pasta Küçük Ama...

Suat AKSOY

Türkiye İşçi Partisinin Zaferi

A. Başer KAFAOĞLU

1965 Seçimleri ve T.İ.P.

Raşit GÖKÇELİ

Avrupa Birliği Seminerinden Bazı İzlenimler

Ayperi AKALAN

Bir Düzeltme

**SORULARIMIZI YANITLAYAN
TÜRKİYE İŞÇİ PARTİLİ MİLLETVEKİLLERİ**

BEHİCE BORAN ★ MUZAFFER KARAN ★ ŞABAN
ERİK ★ TARIK ZİYA EKİNCİ ★ ALİ KARCI ★ KEMAL
NEBİOĞLU ★ YUSUF ZİYA BAHADINLI ★ YAHYA
KANBOLAT ★

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ GENEL BAŞKANI MEHMET ALİ AYBAR'IN HÜKÜMET PROGRAMINI ELEŞTİREN KONUŞMASI

BİZ T. İ. P. LİLER OLARAK DAİMA TÜRKİYEYİ TERCİH EDERİZ. NE BATININ NE DE DOĞUNUN UYDUSU OLMAYA TAHAMMÜLÜMÜZ YOKTUR. TÜRKİYEDE YALNIZ TÜRK BAYRAĞI DALGALANIR, YALNIZ TÜRK HALKININ EGEMENLİĞİ YÜRÜR. TÜRKİYE TÜRKİYELİLERİNDİR.

Sayın Milletvekilleri,

Tarihimizin bir dönüm noktasında bulunuyoruz. Olaylar bilimsel açıdan tahlil edilince Türkiye'mizin yeni bir hamle yapması zorunluğunun, kaçınılmaz olduğu sonucuna varılmaktadır. Gerçekten böyle bir dönüm noktasında bulunduğumuzu, kimimizin açık ve seçik olarak henüz görememesi, bu tarihi gerçeği şüphesiz değiştirmez. Pek çoklarının huzursuzluk sözü ile dile getirmek istedikleri ve temele inmeden yüzeyde kalan çarelerle giderilmesine çalıştıkları durum, aslında en az 130 - 140 yıldan beri bize dayatılmış olan ekonomik sistemin gelişmelerinden, tezatlarından başka birşey değildir.

Bundan dolayı hükümet programını, rejimle ilgili görüşleri ele alarak eleştirmemize başlayacağız:

Sayın Başbakan, rejim meselesinin artık çözüldüğünü ve tartışma konusu yapılmaması gerektiğini söylediler. Rejim denilince genel olarak bir memlekette uygulanan ekonomik, sosyal ve politik düzenin tümü akla gelir. Çağdaş toplumlarda bu, 2 ayrı alanda kendini belli eder. Birincisi Anayasa alanında ve buna bağlı kanunlar alanında. İkincisi sosyal tatbikat alanında. Özellikle kapitalizmin ve emperyalizmin nüfuzu altında bulunan geri bırakılmış ülkelerde, bu iki alanın geliştiği görülmektedir. Yani tatbikat çoğu zaman Anayasaya uymaz.

Türkiyemizde 27 Mayıs devriminin getirdiği bir anayasa vardır. Bu anayasa halkçı, halkçı olduğu için devrimci, devrimci olduğu için sosyalizme açık, kamu sektörüne itici ve düzenleyici öncelik tanıyan

bir anayasadır. Bu anayasa kurtuluş savaşı Türkiyesinin bütün politik, sosyal ve ekonomik görüşlerine sahip çıkmış, Atatürk devrimlerini ilham kaynağı olarak kabul etmiş bir belgedir. Bugünkü Anayasamız temel insan haklarına dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir cumhuriyeti öngörmektedir. Ve sosyal devlet ilkesiyle bağdaşmayan kişinin fizik ve moral varlığını sonuna kadar geliştirmesini engelleyen ekonomik, sosyal ve politik bütün sınırların kaldırılmasını emreden bir Anayasadır. Bugünkü Anayasamız, düşünce hürriyetini, vicdan hürriyetini tanıyan; bilim ve sanat hürriyetini tanıyan ve bu değerlere dayanmaktan güç alan bir anayasadır.

Bugünkü Anayasamız, mülkiyet hakkını kamu yararı ile sınırlanmış bulunan ve kamu yararı buldukça her türlü ekonomik faaliyete kamulaştırılmasına izin veren bir anayasadır.

Bugünkü Anayasamız topraksız ya da toprağı yetmeyen köylünün toprağı kavuşturulmasını emreden bir anayasadır.

Bugünkü Anayasamız 3 ncü bölümdeki ekonomik ve sosyal haklarla çalışma hayatının emekçiler ve yoksullar lehine düzenlenmesini emreden bir anayasadır.

Bütün bunlardan dolayı da 27 Mayıs Anayasası, kişinin kâr mihveri etrafında dönen başı boş özel teşebbüscülüğe, liberalizme, kapitalizme kapalı, fakat halkçılığa, devrimciliğe, sosyalizme açık olan bir anayasadır.

T. İ. P. GENEL BAŞKANI MEHMET ALİ AYBAR'IN HÜKÜMET PROGRAMINI ELEŞTİREN KONUŞMASI

Sayın Başbakan, rejim meselesi halledilmiş derken bu nitelikteki Anayasamıza sadakatı kasdetiyor- sa kendisi ile tamamiyle beraberiz. Ama bu anayasa- ya sadık olmak, ancak sömürü düzeninin yurtta aç- tığı yaraların biran önce ortadan kaldırılması için hükümetin gerçekçi tedbirler almasını gerektirir. Oysa hepimizin incelediği hükümet programında anayasanın yukarıda açıkladığımız amaçlarıyla ko- layca bağdaştırılmıyacak bir görüşün savunulduğu anlaşılmaktadır. Yani özel teşebbüse öncelik veren bu program Anayasa ile çelişmektedir.

Şu halde Sayın Başbakan «Rejim meselesi artık tartışılmamalı» derken, anayasayı değil de, bugün- kü tatbikatın yani sömürücü kapitalist düzenin ten- kit konusu yapılmamasını istemektedir.

Sayın Milletvekilleri,

Eğer hükümetin maksadı bu ise son derece teh- likeli bir meyilli düzeyde bulunduğumuz kabul edil- melidir. Zira Anayasanın bir an önce gerçekleştiril- mesini emrettiği reformlara sırt çeviren bir hükü- metin ve hele sömürücü yabancı sermaye ile işbir- liği yapması halinde, çözülemez ve gittikçe sayıları artan meselelerle karşı karşıya kalacağı ve halkı- mızın ve toplumumuzdaki bütün uyanık kuvvetlerin gittikçe artan haklı isteklerini bir baskı rejimi ku- rarak önlemeye kalkışacağı, kuvvetli bir ihtimal ola- rak belirmektedir.

Bu bakımdan hükümetin seçim sistemini deği- ştireceğine dair sözlerini bir tehlike işareti saymak- tayız.

A.P. bütün seçim kampanyasını milli irade pren- sibine dayandırmıştır. «Milli artık» sisteminin ise milli iradenin belirmesine hizmet eden en iyi sistem olduğu şüphesizdir. Gerçekten bu sistem oy kaybını önlediği, her oyun temsiline imkân sağladığı için millet iradesi eksiksiz olarak belirmektedir.

Beri yandan demokratik temsil müessesesi, yurt- taki bütün sosyal kuvvetlerin, kuvvetleri ölçüsünde Parlamento'da temsil edilmelerini öngördüğü için de, «milli artık» sistemi demokrasiye en uygun bir sis- temdir.

Milli irade şampiyonluğu yapan A.P. Hükümeti- nin savunduğu prensiple tam çelişerek bu seçim sis- temi karşısına çıkması, milli irade ilkesine içtenlik- le bağlı olmadığı kanısını uyandırdığı gibi, üstelik demokrasinin tam uygulanmasından endişeleri ol- duğunu da ortaya koymaktadır.

Gerçekten A.P. dayandığı temelin, yani geniş halk kitlelerinin tam uyanması halinde kendisini bırakacağı inancına varmıştır ve bu uyanışa hizmet eden ve onu Parlamento'ya aksettiren «milli artık» sistemini bundan dolayı değiştirmek kararındadır.

Beri yandan değişikliğin daha da ileri götürül-erek önümüzdeki Milletvekili seçimlerinde çoğun-

luk sistemine dönülmesinden de ciddi olarak endişe ederiz. Senato seçimlerinde bu sisteme dönüşeceği- nin açıklanması, bunun ilk işareti sayılabilir.

Ama bütün bu ters adımlar Türkiyemizde reji- min yerleştirilmesi bakımından çok tehlikeli teşeb- büslerdir. Üstelik bu gibi ters adımlar için, parla- mentodaki çoğunluğun yeteceğini sanmak da, bizce hatalı bir görüştür.

Anayasamızı eksiksiz tas- tamam uygulamakta, son bir tahlil ile herkes için saymakla tükenmez, yararları, faydaları vardır.

T.İ.P. gerek büyük meclisteki ve gerek dışarda- ki çalışmaları ile böyle tehlikeli bir yola girmekten hükümeti alakoymak için, her halde bütün gücünü sarfedecek, bundan dolayı da bugüne kadar olduğu gibi hükümetin anayasayı eksiksiz tastamam uygu- lamasını isteyecektir.

Sayın Milletvekilleri,

Önce programın dayandığı ilkeler üzerinde du- racağız:

Yurdumuzun temel dâvası kalkınmak, böylece yoksulluktan ve dünya milletleri arasında lâyük ol-duğumuz eşit yeri almaktır.

Bunu sağlamak için;

Bir taraftan bizi bu hale düşürmüş ve bu halde tutmakta olan milletlerarası sömürücü düzenle pen- çeleşmek ve bu düzenin baskı ve kösteklerinden kur- tulmak;

Diğer taraftan da, memleket içinde iktisadi ge- lişmemizi modern teknolojinin gereklerine uygun bir yönetime sokmak gerekmektedir.

Zaten bunlar birbirlerinden bağımsız şeyler de değildir. Milletlerarası kapitalizmin baskısından ve yürüncesinden kurtulmak için günümüzün şartla- rına uygun bir kalkınma yöntemi uygulamak ne ka- dar zaruri ise, böyle bir yöntemi uygulamak için milletlerarası kapitalizmle pençeleşmek de o kadar zaruridir.

Oysa hükümet programının, kalkınmamızın te- mel şartlarını teşkil eden bu iki konuda ters bir tu- tum ve anlayış içinde olduğunu görüyoruz.

İleri sanayi memleketlerinin, kendi sistemleri ve çıkarları icabı kurmuş oldukları ve az gelişmiş mem- leketleri baskı altında tutan ve sömüren milletler- arası ilişkiler, kurumlar ve kaideler, yeni hükümet tarafından sadakatle benimsenmiştir. Hattâ, benim- senmekten de öteye geçilerek, bunların şevkle savu- nulduğunu görüyoruz.

Gerçekten, programda, yabancı özel sermaye ya- tırımları üzerinde önemle durulmakta ve bunların dış ticaret dengemizi kurmaya yararlı olacağı söy- lenmektedir. Halbuki çok bilinen bir gerçektir ki, yabancı özel sermaye yatırımları, asıl kendi memle- ketinin ödeme bilançosu için yararlı bir unsurdur. Bu gerçeği böyle görmek ve ters görmemek lazımdır.

Bu konuda, apaçık gerçekleri karıştırmadan, eğmeden, bükmeden olduğu gibi görelim : Yabancı özel sermaye kazanç için kendi memleketinden daha yüksek kazanç elde etmek için gelir ve kazandığını da alıp götürür. Bu sebepten, yabancı sermayenin yaptığı üretimin, ithalattan pek fazla farkı yoktur. Zaten yabancı sermaye memleketin bütün temel dâvaları için zararlı olan üretim alanlarına da yatırım yapmaz.

Yabancı özel sermayenin bu dar manadaki iktisadi sakıncasının yanısıra, memleketi yabancı memleketlerin uydusu, peyki, onların bir sömürgeci haline getirmek gibi, herhalde hepimizin dehşet duyacağı bir kötülüğü daha vardır. Bu kötülüğü biz Türkler nefsimizde denemiş olduğumuz için herkesten iyi biliriz.

Nihayet şunu da belirtmek isteriz ki, yabancı özel sermaye, memleketimize, tabii kaynaklarımızı ve iç pazarlarımızı sömürmek için gelir. Büyük ve gerçek sınaî yatırımlar için gelmez. Bunlar için bizzat kendi memleketini veya diğer gelişmiş memleketleri tercih eder. Çünkü yurdumuzda bu gibi yatırımları kârlı kılacak ortamı yani (Dış ekonomiler) yoktur. Demek oluyor ki, yukarıda bahsettiğimiz sakıncaların bir an için olmadığını farzetsek bile, yabancı özel sermayeden sanayileşmemiz için medet ummak yersizdir.

Sayın Milletvekilleri,

Birinci Dünya Savaşından sonra başgöstermiş bir hareketi, sermaye hareketleri alanında başgöstermiş bir hareketi dikkat nazarlarımıza arz etmek isterim. Birinci Dünya Savaşından sonra sermaye yatırımları daha çok gelişmiş, ileri endüstri memleketlerine doğru kaymıştır. Bunun nedenini endüstri memleketleri arasındaki kartel ve tröst nevinden anlaşmalarda ve bilhassa endüstri mamülleri ile tarımsal mamüller arasında beynelmül piyasalardaki fiyat farkının, tarımsal mamüller aleyhine ve endüstri mamülleri lehine gelişmesinde görmekte hemen bütün dünya iktisatçıları müttefikler. Demek oluyor ki, yabancı sermaye geri kalmış bir memleketi endüstrileşme konusunda yatırım yapmaz. Yapması menfaatine uygun değildir. Yapacağı yatırımlar ya liman tesisleri gibi, ulaştırma şebekelerini kurmak gibi, veyahut da turizm alanını teşvik etmek gibi veyahut özel tarımsal ürünleri teşvik etmek gibi milletlerarası alış - verişte daima kendi lehine sonuç verecek neticeleri istihlal etmek, elde etmek amacı ile yatırımlarını bu alanlara tahsis eder.

Bütün bu düşünceler karşısında, yabancı özel sermaye aleyhtarlığını - Ki, bunu açıkça ve iftiharla yapıyoruz - memleketimizin Batı ile ilişkilerini önlemek isteği şeklinde göstermek ve nitelenmek anlaşılır bir zihniyet değildir. Biz Batı ile, onun peyki ve sömürgeci olarak değil, fakat bağımsızlığımız, kalkınmamız ve kişiliğimiz için pençeşek ve ancak bu takdirde, gerçekten eşit bağlar kurabileceğimize kaniyiz. Aynı uyanıklığı, aynı titizliği Doğu blokuna dahil devletlerle olan münasebetlerimizde de göstereceğimiz aşıkârdır.

Biz, yabancı sermayeden ancak devletten devlete kredi almak suretiyle yararlanmayı düşünebiliriz. Bunlar için de uygun şartlar ararız. Çünkü hükümet programında ifade edilen aksine, bu tip yardımların da, yalnız siyasi değil, fakat aynı zamanda iktisadi baskı ve istismar vâsıtası olarak kullanıldığını tecrübeler göstermiştir. Bugün dış borçlarımız için her yıl 200 milyon dolar civarında, yani ihracat gelirimizin 1/3 den fazla ödeme yapmaktayız. Kredi verilirken konulan çeşitli olumsuz şartlardan ötürü, aldığımız 1 dolarlık değer karşılığında 5 dolar borçlandığımız, selâhiyetli memurlarımız tarafından ifade edilmiştir.

Demek oluyor ki, bu tip dış yardımları da, ancak karşılama tereddüt etmek, ihtiyatlı olmak lâzımdır. Ve her halde kalkınmamızı sadece, ya da büyük ölçüde dış yardımlara dayanamamak gerktir.

Hükümetin, milletlerarası kapitalist ilişkilere bağlılığını gösteren diğer bir nokta da programda, Ortak Pazar, GATT, OECD ve Para Fonundan, sanki bunlar yurdumuzun kalkınmasını amaç bilen kurumlar imiş gibi bahsedilmiş olmasıdır. Oysa bilinmektedir ki, bu kurumlar, esas olarak ileri sanayi memleketlerinin ilişkilerini düzenlemek için kurulmuşlardır. Bunlar, az gelişmiş memleketler için yararlı değil, zararlı olmaktadır. Gene bilindiği gibi geçen yıl, az gelişmiş memleketler, özellikle GATT'a karşı müşterek bir tavır almışlar ve kapitalist ellerle dağıtılan yardımların geri kalmış ülke ekonomilerini köstekleyici bir etki yaptığını, rakamlarla ortaya koymuşlardır.

İktisadi kalkınmamızın diğer temel şartı, modern şartlara ve teknolojiye uygun bir ekonomik yöntem (Sistem) uygulamaktır. Bu sistem üretimin, ileri sanayi memleketlerindeki gibi büyük üniteler halinde yapılmasını sağlayacak olan ve kamu sektörünü kalkınmanın itici ve düzenleyici kesimi olarak kabul eden yani kapitalist olmayan bir kalkınma koludur. Plânlı bir ekonomi düzenidir. Oysa

hükümet, Tanzimattan bu yana uygulanan ve gerek Osmanlı Devletinin çökmesine sebep olan, gerekse Cumhuriyet Türkiyesini bugünkü geri kalmış hale ve iflâsın eşiğine getirmiş olan kapitalist yolu daha da büyük bir şevkle benimsemiş bulunmaktadır. Kapitalist yol bizim için yukarıda belirttiğimiz gibi hiç de yeni değildir. Gerçi programda, 19 ncu yüzyıl kapitalizminin uygulanmayacağı ve karma ekonominin esas alınacağı ifade edilmişse de, bunlar aslında kapitalist yolun izleneceği gerçeğini değiştirmez. Çünkü elbetteki 19 ncu yüzyıl kapitalizmi bugün uygulanamaz. Bunu manâlı bir söz saymaya imkân yoktur. Ama hükümetin uygulayacağı sistem, gene de kapitalist sistemdir. Kapitalizmin geri kalmış ülkelere dayatılan şeklidir.

Gerçekten bizde uygulanan, kapitalizm sömürge ve yarı sömürgelerdeki yeni şekildir. Bundan dolayı 19 ncu yüzyıl kapitalizminin uygulanmayacağı hakkındaki beyan tamamen anlamsız ve sırf zihinleri bulandırmak için kullanılmıştır.

Karma ekonominin esas alınacağına gelince; programda devlet işletmelerinin özel sektöre devredilmesi istendiğine göre, hükümetin karma ekonomiyi esas aldığı da kabul etmeye imkân yoktur.

Az gelişmiş memleketler kapitalist yolu tutturlarsa, ileri kapitalist memleketlerin uydusu (peyki) olmaktan kurtulamazlar. İşte, az gelişmiş memleketlerde, kapitalist yoldan kalkınma ile yabancı özel sermaye arasında, bundan ötürü sıkı bir bağ vardır ve bu bağdan ötürü de, kapitalizminden yana olanların, aynı zamanda yabancı özel sermayeden de yana olduklarını, onsuz kalkınmanın mümkün olmayacağını savunduklarını görürüz.

Hükümet programı, izleyeceği bu saf kapitalist yolun mahiyetli icabı, plâncılığı da bir tarafa itmiştir. Gerçekten programda, plânın yalnız kamu sektörü için bağlayıcı ve emredici olabileceği söylenmektedir. İzaha lüzum yoktur ki, bağlayıcı olmayan plân, gerçek anlamından plân değildir.

Hükümet özel sektörü esas aldığına göre, iktisadi faaliyetlerin büyük kısmı plân dışında kalacak demektir. Mevcut 5 yıllık plâna göre yatırımların 2/5 i özel sektör eliyle yapılmak gerekir. Hükümetin plân anlayışına göre özel sektör yatırım yapıp yapmamakta serbest olacağından plân hedeflerinden 2/5 i gerçekleştirilebilecektir. Kaldığı özel sektörün plân hedeflerine uygun yatırım yapmaması kamu sektörüne de yansyacağından bütün plân altüst olacaktır. Nitekim 1964 yılı programının 18 nci

tablosunda, özel sektör plânın öngördüğü yatırımların sadece % 76 sına ulaşabilmiş ve yatırımlarının % 20 si de plânın öngördüğü alanlara yapılmamıştır. Plânlı bir ekonomide bu oranlar, hedefleri ulaşılmaz kulacak bir vehamet ifade etmektedir.

Bu sebepten, programda plândan bahsedilmesini, sadece bu kelimenin prestijinden istifade etmek, Anayasanın hükmüne şeklen uymak endişesine yoruyor ve yeniden plânsız bir devreye girmiş olduğumuza inaniyoruz.

T. İ. P. İktisadi kalkınmamızın ancak, Kapitalist olmayan bir yoldan, yani sosyalizme yönelmiş plânlı bir karma ekonomi düzeni içinde başarılacağına kanidir. Bu sebepten hükümetin tuttuğu yolun, kısa zamanda emekçi halkımızı daha perişan edeceğinden ve memleketi büsbütün çıkmaza sokacağından maalesef emindir.

Sayın Milletvekilleri,

Hükümet programında sık sık «Hür Batılı düzen», «hürriyet rejimi» deyimleri geçmektedir. Bu deyimlerden kasıt, Batılı kapitalist rejimdir. Sözü geçen hürriyette özel teşebbüs hürriyeti, piyasadaki rekabet «Hürriyeti» dir.

Boyuna sözü edilen hürriyet, parası olanın parasını dilediği gibi üretmesi, dilediği yolda dilediği gibi parasına para katması hürriyettir ve bu ister istemez küçük imtiyazlı bir zümrenin hürriyettir. Programın 14 nci sayfasında «Vatandaşın hür karar verme ve kazanma gayretine dayanan karma ekonomi» deniliyor. Kim bu vatandaş? İşçi mi, topraksız ya da toprağı yetmiyen yoksul köylü mü, maaşlı ve ücretliler mi? Küçük esnaf ve zanaatkar mı? Bu vatandaşlar hür karar verme ve kazanma imkânına sahip midirler? «Vatandaş» gibi genel bir ad altında sözü edilen bu suretle de dikkatten gizlemek istenen kimse, aslında özel sermaye sahibi olan kimsedir. «Hür karar verme ve kazanma» durumunda olan büyük sermayeli özel teşebbüstür.

Devlet ve fert münasebeti incelenirken de hep bu «Vatandaş» kelimesi kullanılıyor. Hükümet programında «Devlet faaliyeti ve kamu sektörü vatandaşın mutluluk ve refaha ulaşma çabasında ona yardımcı olmak, onu desteklemek zorundadır» deniliyor. Programın burada da vatandaş kelimesiyle kastettiği, özel teşebbüs sahibi, sermaye sahibi olan vatandaşdır. Varlıklı olmayan, sermayesi olmayan vatandaşın, yoksul dar gelirli büyük emekçi kitlelerin hürriyeti hiç söz konusu olmuyor. Bu kitleler «Karar verme ve kazanma», mutlu olma ve refaha kavuşma imkânlarına sahip midirler? Hürriyet, sadece tahditlerin olmaması demek değildir;

T. İ. P. GENEL BAŞKANI MEHMET ALİ AYBAR'IN HÜKÜMET PROGRAMINI ELEŞTİREN KONUŞMASI

büyük halk çoğunluğunun memleket işlerinde gerçekten söz ve karar sahibi olabilmesi, mutluluğa ve refaha kavuşma imkânlarının onlar için de gerçekten mevcut olmasıdır.

Halktan ve emekten yana olan bir hükümet, milleti teşkil eden fertler arasında mülkiyet münasebetleri, gelir, çalışma şartları bakımından büyük ve keskin farklar bulunduğunu görmemezlikten gelemez. Bu farklar son 15 yıldır daha da keskinleşmiştir. Bu farkları ortadan kaldırma yolunda, Anayasanın öngördüğü köklü dönüşümler yapılmadıkça emekçi halk kitlelerini refaha ve mutluluğa kavuşturacak gerçekçi tedbirler alınmadıkça, mücerret birlik, kardeşlik, huzur edebiyatıyla memleket huzura kavuşturulamaz. Anayasanın öngördüğü «Kaderde, kıvançta, tasada ortaklık ve beraberlik» sağlanamaz. Milletın büyük çoğunluğunu teşkil eden halktan yana bir hükümet, her şeyden önce halkın, emeğiyle yaşayanların hürriyetini, refahını, mutluluğunu düşünür ve politikasını ona göre çizer. A.P. hükümeti fakir halkın oyları ile iktidara gelmiştir. Ama, programında fakir halk yararına gerçek tek bir tedbir yoktur.

Sayın Milletvekilleri,

Hükümet programının fikir hürriyeti ve politik akımlar hürriyeti konusundaki anlayış ve tutumu da sözünü pek ettikleri Batılı demokrasi rejimine uygun değildir; uygun olmak şöyle dursun düpedüz aykırıdır. Anayasa temel hak ve hürriyetlerini tahrip eden hareketlerin, şayet varsa Anayasaya uygun kanunlara göre muamele görmesi gayet tabiidir.

Fakat «Zararlı cereyanlar» gibi müphem, subjektif tavsiflerle fikir hürriyetini, politik ve sosyal akımları bastırmak, Batılı demokrasi rejimi ile asla bağdaşmayan bir davranış olur. Fikirler zararlı ve zararsız diye tasnif edilemez. Bir fikir ya doğru ya yanlıştır.

Sosyal konularda bir fikrin yanlışlığı da açık tartışmalarla ispatlanır. Batı demokrasisi bu açık tartışmalara imkân veren rejimin adıdır. Ve bu tartışmada yanlış fikrin cezası sadece kamu oyununda yanlışlığının ispatından ibaret olarak kalır. Fikirlerin karşısına zararlıdır deyimi ile çıkmak, Batı demokrasisinin prensiplerine temelinden aykırıdır. Çünkü bu temel doğrudan doğruya kapitalist görüşle bu görüşün tenkidinin, kamu oyunundan parlâmentoya kadar yansıyan özgürlük ortamı içindeki bir çatışmasından ibarettir. Bunun, sadece kapı-

talist görüşü yanına alıp, tenkit kısmını engellemeye yönelmek ve bunu da Batı demokrasisi deyimiyle maskeleymeye çalışmak, sadece geri tükellere has bir politika kurnazlığı olmaktadır. Çok partili Batılı demokrasi rejimi sermaye ile emek gücü arasında bir denge rejimidir ve bu denge politik alanda kapitalizm savunucusu partilerle sosyalist partiler arasında bir denge halinde ifadesini bulur. Çok partili Batılı demokrasi rejiminin temel işleme kuralı budur.

Hele «Anayasa'dan doğan hürriyetleri hürriyeti yok etme yolunda kullanmaya asla meydan ve imkân vermemek» sözü, kendi kendini nakseden bir mantığın ifadesidir. Kullanılan hürriyetler Anayasadan doğan hürriyetler ise, bunların kullanılmasına «Asla meydan ve imkân vermemek» Anayasayı çiğnemek olur. Bu ise kimsenin harcı değildir.

Yüce Meclisin Sayın Üyeleri,

Hükümet programının Sosyal Adalet konusuna değinen kısmında garip bir Sosyal Adalet tarifi var. Şöyle deniliyor: «Bize göre Sosyal Adalet fakirlik ve sefalette vatandaşların eşit durumda olmaları veya bu duruma getirilmeleri değil» dir. Sosyal Adaletin fakirlik ve sefalette eşitlik demek olduğu yolunda bir görüş esasen yoktur. Bu bir garabet nümunesi olurdu. Hükümet programı mevcut olmayan bir şeyi varmış gibi gösterip ona karşı cephe alıyor. Hükümet programı Sosyal Adaleti «Artan gelir ve yükselen refahtan herkesin kabiliyeti ve gördüğü hizmet oranında adil bir pay almasıdır» şeklinde tarif ediyor. Güzel ama bugün, herkesin kabiliyeti ve gördüğü hizmet oranında millî gelirden adil bir pay aldığı söylenebilir mi? Bütün bir yıl çalışarak bir mahsulü meydana getiren üreticinin perişan durumu yanında, aynı mahsulü üzerinden araçların, tefecilerin, ihracatçıların yüzbinler, milyonlar kazanması, millî gelirden adil bir pay almak mıdır? Nasıl oluyor da emekleriyle bütün mahsulleri, mamülleri, değerleri meydana getiren emekçiler, hep bu kadar yoksul, onların emeklerinin mahsulünün aracılığını yapanlar, hep bu kadar zengindirler? Vatandaşın ödediği vergilerden toplanan paralar karşılığı devlete bilmem kaç Amerikan lokomotifini satan kimsenin, bir tek alışverişten edindiği milyonlar tutarındaki komisyon hakkında büyük kabiliyetin, topluma yapılmış hangi büyük hizmetin bedelidir?

Sosyal Adalet, halktan yana temel reformların yapılmasıyla ve bu arada özellikle millî gelirin emeğe göre bölüşülmesiyle ancak tam olarak gerçekleştirilebilir. Karma Ekonomilerde sermaye gelirleri de olacaktır, ama bu hallerde Sosyal Adaletin

gerçekleşmesi için sermaye gelirlerinin makûm hadler dahilinde tutulması ve Anayasamızın emrettiği gibi, mülkiyetin kamu zararına kullanılmasının mutlaka önlenmesi gerekir. Hükümet programında bu konuya dair herhangi bir tedbire rastlamadık.

Bugün Türkiye'de milli gelirin bölüşümünde, toprağın dağılımında ve vergi yükümlülüğünde büyük adaletsizlik vardır. En az kazananla en çok kazanan arasındaki oranın bire yirmi iki bin olduğu bir memlekette, yarım milyondan fazla köylü ailesinin hiç topraksız, iki milyondan fazla ailenin de yeteri kadar toprağı olmadığı bir memlekette, verginin ağır yükünün mali gücü en zayıf olan emekçi sınıflara yüklendiği bir memlekette, Sosyal Adaletin varlığından söz edilemez. Önce bu durumu Anayasamızın öngördüğü şekilde düzeltilmesi gerekir.

Hükümet programında Sosyal Adaleti gerçekleştirmek için Devletin elinde çeşitli tedbirler olduğu yazılıdır. İleri sürülen tedbirlerden birincisi müterakki vergilerdir, yani zengine zenginliği nisbetinde ağır vergi koyma usulüdür. Ama hükümet programı bu aleti etkin bir şekilde kullanmak için somut bir teklif getirmiyor. Aksine, servet beyanını kaldıracağını ve vergi sistemlerimizin, «Özel teşebbüs alanına yaptıkları olumsuz etkiler bakımından» ele alınacağını, bu etkilerin bertaraf edileceğini vaadediyor.

Sosyal Adaleti sağlama yolunda ileri sürülen tedbirlerden ikincisi «Halk yararına genişleyen kamu faaliyetleri»dir. Oysa programda halk yararına genişletilecek kamu faaliyetlerinden pek söz edilmiyor. Sosyal Adaleti sağlama bakımından ne gibi kamu faaliyetleri düşünülüyor? En önemlisi, bunlar nasıl programlaştırılacak, nasıl uygulanacak, parası nereden bulunacaktır? Hükümet programında cevabı olmayan sorulardır bunlar.

Sosyal Adaleti sağlamanın üçüncü yolunun hür sendikacılık ve toplu sözleşme olduğu belirtiliyor. Anayasamızın tam olarak verdiği grev hakkının nasıl kısıldığını, işçinin başına bir de lokavt belasının nasıl sarıldığını artık hep biliyoruz. Yükselen fiyatların Toplu Sözleşme ile sağlanan ücret artışlarını silip süpürdüğünü de işçilerimiz tecrübe ile öğrendiler. Hükümet programı ücretlerin yükselen fiyatlarla otomatik olarak yükselmesini öngörmüyor. Produktiviteye göre ücret yükselişini kabul ediyor; yani sermayedarın kârından bir kuruş eksiltmeyecek bir ücret yüksekliği. Bunun ise, gelir bölüşümündeki oranları Sosyal Adalet bakımından değiştirmedeği aşıkardır.

Sosyal Adaleti sağlamanın dördüncü yolu olarak ileri sürülen usul, işçinin kârden pay alması, hisse senedine sahip olması, hisse senetlerinin ve tahvilâtın küçük tasarruf sahipleri tarafından satın alınmasıdır. Bu tüm hayâli bir yoldur. Bu usuller Batıda göstermelik kabilinden söz edilir. Emekçi kitlelerin kârden pay alarak ve hisse senedinden temettü olarak refaha kavuştuğu görülmüş şey değildir. Hisse senetlerinin küçük tasarruf sahipleri tarafından birer ikişer satın alınması ise, bunları mülkiyet sahibi yapmaz, yapamaz. Sadece büyük kapitalistlere, küçük tasarrufları bir araya toplayıp kendi çıkarları açısından diledikleri gibi kullanmak, kendi öz parasıymış gibi işletmek irkânını verir. Bu bir «Halkı oyalama» usulüdür. V kapitalizmi halka sevimli göstermek için de buna «Halk Kapitalizmi» adı takılmıştır.

T. İ. P. GENEL BAŞKANI MEHMET ALİ AYBAR'IN HÜKÜMET PROGRAMINI ELEŞTİREN KONUŞMASI

Kaldı ki bizim işçilerimiz ve genellikle dar gelirlilerimiz hisse senetleri alabilecek durumda işler, Tasarruf Bonolarının kaldırılacağı neden vaadediliyor? Vaadediliyor ve gerçekten de Tasarruf Bonolarının kaldırılması lazımdır, çünkü işçilerimizin gelirleri tasarrufa imkân vermiyecek kadar düşüktür. Batıda bile yaygın olmanın bu gibi yolların, bir geri kalmış toplumda uygulanması katıyen mümkün değildir.

Hükümet programında «En büyük adaletsizlik ve eşitsizliğin işsizlik olduğuna şüphe yoktur.» deniliyor. Elbette kalkınma problemleri arasında işsizlik en önemlilerindedir. Her hükümetin ilk görevlerinden birinin işsizlere iş bulmak olduğunda da şüphemiz yoktur. Ancak işsizlik aklın ve ilmin kabul ettiği bazı yollara gidilmeden önlenemez bir problem değildir. Toprak Reformu yapmadan, hızla sanayileşmeden, büyük bayındırlık işlerine girişmeden işsizliği önlemek imkânsızdır. Hükümet bu tedbirlerden bir kısmına, meselâ Toprak Reformuna hiç yanaşmamaktadır. Diğer tedbirlerin yolunda programdaki vergi ve dış ticaret politikası ile kapamaktadır. Bu nedenle hükümetin işsizliği önleyecek bir program ve tutum içinde olduğu kanısında değiliz.

Kaldı ki, Hükümetin deyimi ile «Adaletsizlik ve eşitsizlik», işsizlik önlenince ortadan kalkmış olmaz. Sosyal Adalet problemi çalışan kişilerin ve çalıştıranla ilgilerinin hakça düzenlenmesi sonucu çözüme varmış olur.

Asıl önemli cihet, ileride hükümetin çalışanların haklı isteklerine işsizlik bulunduğu bahanesiyle karşı çıkmak ihtimalinin bu programda belirmesidir. Geçmişte bazı politika adamlarının düşük ücret ve sosyal haklar için işçilerin yapmış oldukları nakli talepleri bu gerekçe ile reddettiklerini hatırlıyoruz. Hükümetin bu yolu tutmayacağını ümit ederiz.

Sayın Milletvekilleri,

Buraya kadar hükümet programının dayandığı temel ilke ve görüşleri eleştirdik. Şimdi kalkınmamızın çeşitli kesimleri üzerinde programda ileri sürülen beyanları ele alacağız. Önce Dış Ticaret ve Sanayileşme konusundaki fikirlerimizi söyleyeceğiz. Hükümet programında dış ticaret ve genel olarak dış ekonomik ilişkiler çok dağınık bir şekilde ele alınmıştır. Bu dağınık ifadeler bir araya getirilirse, hükümet programının şu ana esasları benimsediği görülmektedir :

1 — Hükümet dış ticarete şimdikinden daha geniş bir serbestiye taraftardır. İhraç mallarımız bilhassa taze meyve, konservecilik üzerinde çalışmalar yapılacak, sanayi mamüllerinin ihracı için

vergicilik ve kredi alanında tedbirlere başvurulacaktır. Bu serbesti imkânlar elverdiğinde, Avrupa ülkelerinin bile cüret edemediği bir düzeye varacaktır. Yani döviz kontrolleri, kambiyo tahvilleri azaltılacak, programdaki ifadesiyle «Türkiye serbest bir iktisat düzeninin kamçılıyıcı, dinamik şartları altında çalışmaya başlayacaktır.»

2 — İthalât ikâmesine, yani şimdi dışardan ithal ettiğimiz malların yurt içinde imaline sadece ikinci plânda yer verilmektedir. Çünkü bu konu programda, yabancı özel sermaye konusu açıklanırken ve ancak şu ölçüde ele alınmıştır: «Yabancı özel sermaye, bilhassa ihracatımızı teşvik edecek ve ithalatımızı ikâme edecek alanlara doğru yönelecektir.»

Bu şekli ile ele alınan dış ticaret rejimi, yurdumuzun kalkınmasına engel teşkil edecektir. Çünkü kalkınma olayı hangi açıdan bakılırsa bakılsın her şeyden önce sanayileşme ve yurttaki işgücünü değerlendirme anlamını taşır. Endüstrileşme ise her şeyden önce dışarıdan getirilen sanayi ürünlerini yurt içinde imâl etmekle mümkündür. İşsizliği önlemenin, yurt içi kaynaklarının seferber edilmesinin, yabancı ülkelere sömürülmeyen çağdaş bir toplum olmanın başka bir yolu yoktur.

Bunun aksine tarım ülkelerinin kendi geleneksel ürünlerini ihraçla yetinip bu alanda ilerlemelerini tavsiye eden görüşler, az gelişmiş ülkelerin gelişme yollarını tıkamak için özel maksatlarla bu ülkelere telkin edilmektedir.

Sayın Milletvekilleri,

Endüstri ülkelerinin yüzyıllardır az gelişmiş ülkelerin sanayileşmesini önlemek için başvurdukları bu telkinler ellerindeki sömürme olanığının kaçırılmaması maksadına dayanmaktadır. Çünkü, ancak bu yolla, yani tarım ülkeleri endüstrileşmedikçe, endüstri ülkeleri kendi değişim fiyatlarını kabul ettirebildikleri fakir ülkeleri rahatça sömürebilirler. Gerçekten yıllar geçtikçe tarım ürünlerinin fiyatları gitgide düşerken endüstri mamüllerinin fiyatları git gide artmaktadır. Fakir tarım ülkelerinin gitgide daha fakirleşmesinin başka bir deyimle endüstri ülkeleriyle aralarındaki yaşayış farklarını gitgide daha açılmasının temel nedeni budur. Bir çok uluslararası kurum raporu bu noktada ittifak etmiştir. Bu temel nedeni gözönünde bulundurmadan düzenlenecek bir dış ticaret politikasının kalkınmayı gerçekleştirme imkân dışındadır.

Az gelişmiş tarım ülkelerinin dış ticaret yolu ile endüstri ülkelerince nasıl soyulduğuna dair bazı rakamlar vermekte fayda görüyoruz. 1950 de tarım ülkelerinin 100 ünite mal ihraç ederek satın aldıkları ithal malı ünitesi 100 iken, bu, 1962 de

92 ye inmiştir. Bu kadar kısa bir dönemde tarım ülkelerinin ihraç mallarının gitgide ucuzlaması, zengin endüstri ülkelerinin mallarının gitgide pahalılaşması nedeniyle, fakir tarım ülkelerinin 1950 ye göre 1962 de uğradıkları kayıp 2 milyar 300 milyon dolar, yani aşağı yukarı 20 milyar liradan fazladır. Şundan anlaşılıyor ki kesilen bir şah damarı gibi bizi boyuna fakirleştiren dış ticaret rejimimiz kökünden değiştirilmedikçe, Türkiyemizin kalkınması daima kösteklenecektir.

Bu konuya son vermeden önce bir noktaya daha işaret etmek isteriz. Endüstri ülkelerinden Birleşik Amerika sadece ham madde alıp mamül madde verme yolundaki sömürme yolu ile yetinmemekte, artık tarım alanında da gelişmemize engel olan yollara baş vurmaktadır. Üzüm ve incir konusunda konulan ithalât kotaları bir yana, soya fasulyesi ihracı yolunda zeytinyağcılığımızın önüne dikilmektedir. Son olarak pamuk dampedisi ile Amerika, Ege ve Çukurovanın pamuk üreticilerinin karşısına çıkmıştır.

Hükümet, ümit etmek isteriz ki, uluslararası ticarete fakir ülkelere kabul ettirilmek istenen bu rolün, Türkiye için sonuna kadar geri kalmış bir ülke halinde kalmak olduğunu anlasın. GATT ve Ortak Pazar anlaşmalarını bu gözle bir daha incelesin, millî sanayinin kurulup yerleşmesini ve gelişmesini mümkün kılan bir gümrük politikası izlesin.

Sayın Milletvekilleri, Dış ödemeler dengemiz her yıl açık vermektedir. Bu açıkların sonucu borçlarımız rahatsızlık verecek bir düzeye ulaşmıştır. Dış borçlarımız için yılda 200 milyon dolar civarında ödeme yapmak zorundayız. Bu miktar aldığımız dış yardımları tamamen yutmaktadır. Hükümetin ödemeler dengesini düzeltmek için almayı düşündüğünü tedbirler problemin azameti yanında oldukça güdük kalmaktadır.

Dış ödemeler dengesi meselesi sadece bir döviz meselesi değildir. Aynı zamanda sanayileşmemizle yukarıda anlattığımız yakın ilgisi vardır.

Ayrıca, dış ödemeler dengesi, halkımızın büyük kısmını teşkil eden köylümüzün geçimi ile de, doğrudan doğruya ilgilidir. Tarım ürünlerimizin çoğu dış ticaret yolu ile yani dışarıya satılarak değerlendirilir. Tütün, pamuk, fındık, fıstık rekoltesinin büyük kısmı dışarıya satılır. Bugünkü dış ticaret sistemi, hele Demirel hükümetinin kalkınma felsefesi ile daha da serbestiye gittikçe, köylümüzün belini doğrultmasına imkân yoktur. Dış ticaret bugün daha ziyade dış endüstri ve ticaret tekellerinin ko-

misyoncusu durumundaki araçların elindedir. Bu durum sürdükçe yani, dışarıdaki tekellerin araçları eli ile dış ticaretimize hakim olmaları sonucu değiştirilmedikçe, fındık, pamuk, tütün, fıstık v.s. gibi, ihraç konusu tarım ürünleri yetiştiren köylünün eline geçen para, daha da azalacaktır. Genel olarak köylümüzün yaşaması daha da zorlaşacaktır. Gine bu durum devam ettikçe sanayileşmemiz gecikecek işsizler iş bulamayacaktır. İthal mallarını bugünkünden daha da pahalı almak durumunda kalacağız.

Dış ticaret konusunda zaman zaman ortaya sürülen sui-istimal, kaçakçılık, iltimas, rüşvet gibi dedikoduların kaynağı da aslında bugünkü dış ticaret sistemidir. Oysa Demirel hükümeti bu sistemi daha da olumsuz bir yöne itmek kararını programında açıklamış bulunmaktadır.

T.İ.P., dış ticaret kesiminin gitgide daha çok ölçüde halk yararına değiştirilmesini devletin etkin kontrolünün artan bir şekilde kurulmasını istemektedir. Bugün dış ticaretin özel ellerde olması sonucunda bir avuç insanın her yıl kolayca, zahmetsiz kazandığı milyarlar böylece millet yararına kullanılabilir. Bu yapıldıktan sonra dış ödemeler dengesinin düzeltilme çareleri araştırılabilir. Ki, bu yol hızla sanayileşmekten geçmektedir. Gerçekten endüstrileşmeden ve endüstri ürünleri ihraç etmeden yani dış ticaretimizin bünyesini şimdiki kadar tamamen tersine bir bünyeye sokmadan kalkınma konusunda salâh yoluna girilemez. Hükümet programının endüstrileşme konusunda kendi mantık ve felsefesi içinde bile yeterli ve tutarlı çareler getirmeyişi bu bakımdan da büyük bir eksiklik teşkil etmektedir.

Aksine, iktisadî devlet teşekküllerini özel sektöre devretmek vadini, ters yönde bir davranış olarak görüyoruz. Çünkü memleketimizde gerçekten büyük çapta sınaî tesisler, ancak iktisadî devlet teşekkülü olarak kurulabilir. Bu teşekküller, bugün özel sektöre desteklemek gibi olumsuz bir vazifeyle yükümlüdürler. Türkiye İşçi Partisi, iktisadî devlet teşebbüslerinin, sanayileşmemizin itici ve düzenleyici kesimi olarak telâkki eder ve bugünkü kötü kullanımına ve idaresine rağmen, bu teşekküllerin özel sektöre devredilmesine şiddetle ve kesinlikle karşıdır.

Sayın Milletvekilleri,

Bu konuya ait izahatımıza son vermeden bir noktaya değinmek isteriz. Hükümet programında geniş ölçüde dış yardıma bel bağlanmış bir hava içindedir. Dış ticaret açıklarını kapama ya da yeni projeleri finanse etme amacı ile verilen dış krediler

T. İ. P. GENEL BAŞKANI MEHMET ALİ AYBAR'IN HÜKÜMET PROGRAMINI ELEŞTİREN KONUŞMASI

konusunda da hükümeti kalkınma ve sanayileşme ilkelerine uygunluk bakımından titiz davranmaya davet etmek isteriz. Çünkü, endüstriyel ülkelerin fakir tarım ülkelerini sömürme yolunda devam için verilen kredilerin az gelişmiş ülkelere yararı olmaz. Ve dış yardımları tarım ülkelerine bir çok hallerde bu maksatla attığını incelemeler göstermiştir. Bu yardımlar endüstriyel ülkelerde biriken, yüksek fiyatlı ya da düşük kaliteli malların dışarıya sürülmesi için bir vasıta olarak kullanılmaktadır. Bu konuda Türkiye, Ereğli Demir - Çelik Müessesesinden pahalı bir ders almıştır. Daha pahalı bir ders-te (Petro Kimya konusunda) yurtsever bazı teknisyenlerin direnmeleri ile ancak önlenebilmiştir. Dış yardımlar konusunda Yüce Meclisimize iki resmî mütalâayı beyan etmeyi iddialarımızı perçinlemek bakımından faydalı görüyoruz. Bunlardan birinci bir resmî toplantıda Maliye Bakanlığı temsilcisinin bir dolarlık dış kredinin 5 dolara mal olduğu hakkındaki beyanıdır. Bu beyan gazetelere kadar intikal etmiştir. İkincisi ise Devlet Planlama Müsteşarının 23.8.1965 tarihli genelgesidir. Bu genelgede Konsorsiyumun (Refineri, üçüncü Demir - Çelik, alüminyum tesisleri v.s.) finansmanına katılmayı reddettiği belirtilmektedir. Bunda garipsenecek bir cihet yoktur. Çünkü Dünyu Umumiye İdaresinin zamanımızdaki şekli olan konsorsiyumun ve onun temsil edildiği devletlerin Türkiye'nin gerçekten Sanayileşmesine hizmet edecek projeleri finanse etmeyi kabullenmesi zaten beklenemez.

Sayın Milletvekilleri,

Petrol üretim ve dağıtım konusunda da hükümet programını yeteri derecede açık ve kesin tedbirlerle donatılmış bulmadık. T.İ.P. petrol konusunda ve madenlerin aramayı işletilmesinde Atatürk Türkiye'sinin ilke ve mevzuatına dönülmesine taraftardır. Bu ilkeler ve mevzuat yeraltı kaynaklarımızın sadece devlet eli ile işletilebileceği merkezindedir. Atatürk devri Türkiye'sinin bu ilkesine aykırı olarak yabancı petrol şirketlerine verilen üstün dereceli imtiyazlar bugün bir huzursuzluk kaynağıdır. Millî bir şirket olan T.P.A. Ortaklığı sadece Türk mühendislerinin ve işçilerinin emeği ile petrol bulunduğu tesbit edilmiş olan 5 nci petrol bölgesinde yabancı şirketlerden çok daha elverişsiz şartlar altında çalışmaktadır. Yabancı şirketlerin petrol ameliyelerinde elde ettikleri kârlar hiç bir ülkede tanınmayan indirimlerle hemen hemen vergi dışı kalmaktadır. Hükümet bir Amerikan uzmanı tarafından ve Amerikan etkisi ile kabul edilmiş petrol kanununun bu şekildeki millî şirketin demir boru hattı döşeme ve yeni bir rafineri kurul-

ması hususlarındaki yatırımlarına çıkardığı engelleyici ve geciktirici çabalara imkân veren kanunu bu olumsuz cihetleri değiştirecek şekilde düzeltmeyi vaad etmiyor. Aksine (Petrol Rezervlerinin aranması, üretimi, nakli, işlenmesi ve dağıtımı gibi faaliyet alanlarına yeterli ve verimli yatırımlar teşvik edilecektir) şeklindeki ifade şimdi ızdıraplarını çektiğimiz Petrol Kanununun gerekçesine çok benzemektedir. Petrol alanında millî bir kurum vardır. Onun yatırım programı vardır. Bu kurumun yatırımlarını teşvik ancak finansman kaynaklarının takviyesi ile olur. Bu konuda bilhassa son vergi değişiklikleri ile durumu hayli zayıflayan T.P.A.O.'nun kaynaklarını takviye konusunda hükümeti görev ve çağırmaı faydalı görüyoruz.

Ham petrol sarfiyatlarının ucuzlatılması konusunda hükümet, Petrol Kanununun verdiği bütün yetkileri kullanabilme ve rafinerilerin imtiyazlarını gözden geçirebilmek imkânlarına sahip olduğu halde bunlardan programda bahis yoktur. Akaryakıt dağıtımını tek elden düzenleyen bir tasarı geçen dönemde Büyük Millet Meclisine verilmiştir. Bu tasarıda devlet kurumlarının akaryakıt ihtiyaçlarının devlet kurumundan sağlanacağına dair hüküm vardır.

Yabancı petrol şirketleri, bu hükmün rekabet eşitliğini bozduğunu ileri sürerek tasarımı sabote ettiler ve kanunlaşmasına engel oldular. Hükümet programında «İşletme ve satışta, devlet özel teşebbüs yanyana bulunduğu petrol sanayiindeki teşekküllere şart ve imkân eşitliği sağlanacaktır.» ifadesi ile yabancı petrol şirketlerinin tezlerine hak verildiği anlaşılmaktadır.

Madenler konusunda da hazırlanacak yeni tasarıların özelliklerinin «Sürat, emniyet ve serbest rekabet» olarak özetlendiğini görüyoruz. Bu sözler bugünkü kapitülasyon hükümlerle dolu Petrol Kanununun gerekçesini hatırlatmaktadır. Ve bu suretle de hükümetin Ely isimli Amerikan uzmanına hazırlanan tasarımı sempatik bulduğunu anlıyoruz.

Toprak altı servetlerimizin yabancılarca sömürülmesini hızlandıracak böyle bir davranış T.İ.P. ni karşısında bulacaktır.

Hükümeti sadece millî ekonomi değil, millî savunma ve hükümetimizle ilgili petrol ve madenler konusunda daha millî bir görüşe sahip çıkmaya davet etmeyi sadece muhalefet olarak değil, fakat yurttaş olarak da millî görev sayıyoruz.

Sayın Milletvekilleri,

Hükümet programının yetersizliğini ve kendi içinde ortaya koyduğu tutarsızlığını gösteren en önemli kısımlardan biri de, Devlet Maliyesine ait olan kısımdır. Programın 12 nci sahifesinin ikinci

T. İ. P. GENEL BAŞKANI MEHMET ALİ AYBAR'IN HÜKÜMET PROGRAMINI ELEŞTİREN KONUŞMASI

paragrafında aynen «Yıldan yıla, kamu harcamalarının hem hacim; hem de milli gelire nisbetle yüzdesinin artmasını önlemek azmindeyiz» denilmesine karşılık, 17 nci sahifesinin son paragrafında: «Sosyal Adaleti gerçekleştirmek için modern devletin elinde müterakki vergiler, halk kitlesi yararına genişleyen kamu faaliyetleri... mevcuttur» ifadesi yer almaktadır.

Hükümet programında tümüyle özel sektöre dayanan bir ekonomi politikası izleneceği ifade olunmasına karşılık, birçok yerlerde yeni memur ve müstahdem kadroları konulmasını, devletçe tarım desteği yapılmasını, maaş ve ücretlerin artırılmasını ve nihayet yeni yeni fabrikalar ve yollar yapılmasını taahhüt eden yani bütçe ve tüm olarak kamu giderlerini arttıracak nitelikte vaadler kabarıp bir yekün tutmaktadır.

T.İ.P. olarak, bu gibi gider artışlarını karşılayacak bir mali politikanın izlerini programda göremedik. Eldeki gelir kaynakları bugünkü giderleri karşılamaktan uzak bir durumdayken Maliye ve ekonomi uzmanları ve hükümet emrindeki daireler 2,5 ile 3,5 milyar lira arasında değişen yeni finansman ihtiyacını ileri sürerken, Hükümet eldeki gelir kaynaklarının verimini daha da azaltacak davranışları savunmaktadır.

Servet beyanının Adalet Partisi seçim beyanname ve hükümet programında belirtildiği gibi mahümiyeti bozduğu ve güvensizlik yarattığı konusu, şimdiye kadar ispat edilmiş değildir. Aksine servet beyanı müessesesi Vergi Usul Kanununun mahümiyet hükümlerinin teminatı altındadır. Hele kapalı zarflar içinde verilen ve iki yıl sonra değiştirilen beyanların hiç kullanılmadan piyasada nasıl «Güvensizlik» doğurduğu suale değer.

Buna karşılık Servet Beyanının gelir vergisinde yapılan beyanları arttırmada büyük rol oynadığı muhakkaktır. Özel Sektör temsilcilerinin de katıldığı ve halen de aynı Bakanın Başbakanlığında çalışmalarına devam eden Vergi Reform Komisyonunun yayınlanan raporunda bu husus şu şekilde ifade edilmiştir:

«Servet Beyanı, yukarıda verilen izahattan anlaşılacağı üzere, Oto-Kontrol ile vergilemede güvenliği sağlamaya matuf en müessir organik bir tedbirdir... Servet Beyanı daha ilk uygulama yılında kendinden beklenen Oto-Kontrol vasıtası olma fonksiyonunu tamamen ifa etmiştir.»

Vergicilik teorisi ve birçok Batı ülkesinin bu arada özel teşebbüsün hakim olduğu Amerikan vergicilik tatbikatı, servet beyanının yerini tutacak «Müessir ve ilmi tedbir» in varlığını ortaya koya-

mamıştır. Servet Beyanını kaldırmak için ileri sürülen nedenler aslında yıllık beyannameli mükelleflerin yani tüccar, serbest meslek erbabı, gayrimenkul ve menkul sermaye irat sahiplerinin vergilerinin haksız yere ve emekçi halk kitleleri zararına azalmasından başka bir sonuç doğurmayacaktır.

Hükümet programında ele alınan bir diğer önemli mali konu Tasarruf Bonolarıdır. Yılda Hazineye 500-600 milyon lira gelir sağlayan Tasarruf Bonoları, uygulanmaya başladığı günden bu yana emekçilerin sırtından servetler kurulmasının bir yeni yolu olmuştur. Dar gelirli, memur ve işçiler gelirlerinden kesilen paralarla iktisab ettikleri bonoları sıkıntıya düşerek üçte bir, dördte bir fiatlarla aradaki kapkaççılara devretme zorunda kalmışlardır. Bu nedenle dar gelirli vatandaşlar ile işçilerden alınmakta olan Tasarruf Bonolarının tamamen kaldırılması yerindedir. Ancak, bir mali kaynağın kaldırılmasıyla ortaya çıkan açıkları geçmişte, ya vasıtalı vergilerin arttırılması, ya Emisyon, ya da halka giden hizmetlerin azalışı ile yine halkın sırtına yükler getirici nitelikte olmuştur. Bu nedenle T.İ.P. Tasarruf Bonoları yerine bulunacak yeni gelir kaynaklarının emekçi halkımıza başka külfetler yüklemeyeceğinin teminatını hükümetten beklemektedir.

Bir noktaya daha değinmek isteriz. Beş Yıllık Planın gider hedeflerinin üç yıllık uygulamalar sırasında tutulmadığı malumdur. Finansman açıkları yıllar yılı üstüste binerek planın uygulanışı ile ilk şekli arasındaki en son ilgileri de ortadan silmiştir. Hükümet programında basına akseden resmi raporlara göre 1966 yıllık programında daha da artacağı anlaşılan finansman ihtiyacı ve açığı konusundaki tedbirlere rastlanılmamıştır. Yalnız programın havasından bu konuda dış yardıma bel bağlandığı anlaşılmaktadır. Ümit etmek isteriz ki, hükümet iç finansmanın hiçbir şekilde dış finansmanla ikame edilemeyeceği gerçeğini tesbit etmiş bulunsun. Çünkü alınan her dış kredi ancak ekipman, proje v.s. gibi dış ödemeyi gerektiren konularda kolaylık sağlarsa da, iç finansman ihtiyacının azalması sonucunu doğurmaz. Aksine her dış kredi kendisiyle ilgili projenin genişliğine göre bir iç finansmanı gerektirir.

Diğer taraftan hükümet programında yer alan bir husus da devlet hizmetlerinin maliyetinin ucuzlatılmasıdır. Türkiye Cumhuriyeti hükümetleri cari ve yatırım hizmet maliyetleri standart seviyenin çok üstündedir. Bu nedenle yurttan alınan vergilerin tam yerine sarfolunduğu söylenemez. Cari

T. İ. P. GENEL BAŞKANI MEHMET ALİ AYBAR'IN HÜKÜMET PROGRAMINI ELEŞTİREN KONUŞMASI

Hizmetlerde kısıntı için Sayın Hükümet İdari reforma bel bağlamış görünüyor. Biz bu reformun masraf kısıcı bir etkisi olacağını hiç sanmıyoruz.

Sayın Milletvekilleri,

Hükümet programında tarım kesimiyle ilgili olarak ileri sürülen tedbirler yoksul köylümüz için gayet endişe verici bir nitelik taşımaktadır. Gerçekten bu tedbirler, yoksul köylümüz için yeni bir şey değildir. Bu tedbirlerin uygulanmasına öteden beri devam edilmektedir. 17 yıldan beri devletin iç ve dış imkânları artan bir şekilde büyük toprak sahipleri tarafından ele geçirilmiştir. Bu yağma sonucu büyük mülk sahiplerinin elindeki traktör adedi 1948 yılında 1780 iken, bugün 52.000 ne varmıştır. Biçer - Döverlerin miktarı da 994 adet-ten 6.790'a çıkmıştır. Büyük toprak sahiplerinin makinalı tarıma geçmelerine paralel, Ziraat Bankasının, genel olarak büyük mülkiyete tahsis ettiği tarımsal krediler de, aynı devrede 235.771.000 liradan 3 milyar liraya yükselmiştir. Bol kredili ve makinalı büyük mülk sahipleri, bu arada 100 milyon dönümden fazla hazine arazisine fiilen el koymuşlardır.

Büyük mülk sahipleri devlet eliyle servetleri üstüne servet, toprakları üstüne toprak katarlar-ken, ortakçı ve kiracılar ve küçük mülk sahipleri hızlanan bir şekilde topraklarından kovulmuşlardır. Topraksız kalan köylümüzün bir kısmı geçimlerini sağlayabilmek için ya büyük şehirlerin kenarlarındaki gecekondu-lara sığınmış, ya da hayatlarını tarım işçiliğiyle veya ağırlaşan ortakçılık ve kiracılık şartları içinde sağlamak zorunda kalmışlardır. Böylece Türk toplumunun sosyal bir dayanağı olan küçük köylü işletmeleri tahrip edilmiştir.

Şimdi Hükümet Programı 17 yıldır uygulanan ve yoksul köylü aleyhine kötü sonuçları açıkça görülen bu tarım politikasının daha şiddetli ve kararlı bir şekilde devamını ön görmektedir. Devletin iç ve dış kaynaklarını büyük mülk sahipleri kendi çıkarlarına kullanacaklardır. Hükümet tarafından ileri sürülen «Düşük olan arazi baremleri»nin yeniden düzenlenmesi demek, uygulamada ziraat kredilerin görülmemiş bir cömertlikle büyük mülk sahiplerine peşkeş çekilmesi şeklinde tecelli edeceği açıktır. Bu yeni arazi baremleri sayesinde devletin ziraat kredi imkânlarına büyük mülk sahipleri tarafından el konulurken, yoksul köylümüz bir iki yüz lira için, müteselsil kefaletle banka kapılarında günlerce sürünmeye gene mahkûm edilecektir.

Böylece Hükümet tarafından ileri sürülen ucuz kredi, çevirme, donatım ve uzun vadeli yatırım kredilerinin yoksul köylümüzü değil, büyük toprak sahiplerini kalkındırmak amacını güttüğü açıktır.

Hükümet programında tedbir olarak ileri sürülen «Tapuya bağlanmamış olan tarlaların yeniden düzenlenmesinin anlamı ise, bugün büyük mülk sahipleri tarafından ele geçirilmiş 100 milyon dönümden fazla hazine toprağının, onlara devlet tarafından parasız olarak peşkeş çekilmesi demek olacaktır.

Böylece «Köylümüzün toprağa kavuşturulması» deyimiyle hükümetin yoksul köylüyü değil, büyük mülk sahiplerini devlet eliyle daha fazla mülk sahibi yapmak amacını güttüğü meydana çıkmaktadır. Ucuz krediden ve topraktan açıkça yoksun bırakılan fakir köylümüzü Hükümetin «Gezici köy el sanatları kurslarıyla» kalkındırma iddiası, her türlü ciddiyetten uzaktır. Esasen bu tedbirle güdülen amaç dahi, yoksul köylüyü bir sanat sahibi yapmak değil, bir kısım vurguncu ve faizcilere devlet kredilerini yağma ettirmek ve fakir köylümüzü daha fazla sömürmektir. Son zamanlarda pamuk mahsulünün, çeşitli ticari hilelerle geçen yıllara nazaran maruz kaldığı fiyat düşüklüğü, hükümetin ileri sürdüğü «Zirai mahsüllerin asgari bir fiyattan aşağı satılmasına imkân verilmeyeceği iddiasının, bir hayâl olduğu meydana çıkmaktadır. Bu bakımdan bütün ekicileri, fındık müstahsili, bu yıl da mahsulünün değerini alamıyacak, yüzbinlerce aile geçen yıl olduğu gibi gene perişan durumda kalacaktır. Ormanlık ve dağlık bölgelerde yaşayan kalabalık köylü nüfusumuz, derin bir yoksulluk içinde- dir. Orman içinde yaşayan yoksul köylülerin ormanlarda birikmiş «Yaşlı ağaç» kesimini hızlandır- makla feraha kavuşacağını iddia etmek, bu düpe- düz ormancı köylümüzün arzu ve iradesini anlamamak ve onunla alay etmek demektir.

Dağlık bölgelerde yaşayan köylümüz nasıl yoksulluktan kurtarılacak? Hükümet bu alanda gerçekçi hiç bir şey söylememektedir.

Ormanlık ve dağlık bölgelerde yaşayan milyonlarca yoksul köylümüz toprak istiyor, köy yolu istiyor, içme suyu istiyor. Ortakçılık ve kiracılık yaparak hayatlarını kazanan milyonlarca yoksul köylümüz hakkında Hükümet Programında hiç bir tedbir düşünülmemiştir. Büyük mülk sahiplerinin devlet eliyle işletmelerini modernleştirmeleri, bir taraftan da nüfusun hızla artması, memleketimizde ortakçılık ve kiracılık şartlarının yoksul köylü aleyhine ağırlaşmasına sebep olmuştur. Ortakçı ve kiracıların büyük mülk sahipleri tarafından artan bir şekilde soyulmalarına artık son verilmelidir.

Tarım işçilerinin durumu, herkes tarafından bilinen bir perişanlık içindedir. Çamurlu su içmek, tarlada yatmak, kızgın güneş altında saatlerce çocuk, kadın bir arada düşük ücretle çalışmak, şüp-

F. İ. P. GENEL BAŞKANI MEHMET ALİ AYBAR'IN HÜKÜMET PROGRAMINI ELEŞTİREN KONUŞMASI

hesiz onların değişmeyen kaderi değildir. Toprağa susamış olan bu yoksul insanlara, yalnız «Tarım İş Kanunu» nun çıkarılmasıyla yoksulluklarına çare bulunabileceğini iddia etmek gülünçtür.

Yeni Hükümetin hayvancılık politikası, hayvancılığımızı içinde bulunduğu ikellikten kurtaracak nitelikte değildir. Hayvancılığımızı açık saha sisteminden ahır hayvancılığına kaydırmadıkça bu ekonomi kolunda genel olarak hakim olan yoksulluğu ortadan kaldırmaya imkân yoktur. İlk ağızda otlakları yoksul hayvan üreticileri arasında dağıtmak bir zarurettir ve verimli otlaklar üzerinde hayvancılık yanında, tarla ziraatını da teşvik etmek gerekmektedir. Ancak, bu şekilde hayvancılığımız Tevrat'ta anlatılan bir ekonomik sistemden kurtulur ve ahır hayvancılığına geçebilir.

Sayın Milletvekilleri,

Hükümet toprak politikasının hedefleri arasında köylünün toprağa kavuşturulmasını da saymaktadır. Bunu samimi bir iddia olarak almaya imkân yoktur. Çünkü, Hükümet yoksul köylümüze dağıtılacak toprakların kaynakları üzerinde hiç bir açıklama yapmamaktadır. Hangi toprakları dağıtacağını ve hangi topraklardan dağıtımaya başlayacağını söylemeyen bir Hükümetin, yoksul köylüyü toprağa kavuşturacağı iddiasının, her türlü samimiyetten ve ciddiyetten uzak olduğunun açık bir delilidir. Ayrıca, bu Anayasamızın 37 nci maddesinin düpedüz savaştan demektir. Çünkü Anayasamız toprağın ağadan alınıp, yoksul köylüye verilmesini emretmektedir.

Sayın Milletvekilleri,

Köylümüz yoksul ve perişan durumdadır. Türkiye'de 3 milyondan fazla köylü ailesi vardır. Beş yüz bin ailenin hiç toprağı yoktur. İrgatlık, ortakçılık ve kiracılıkla geçinmeye çalışırlar. 2.500.000 ailenin işlediği toprak parçaları 100 dönümden azdır. Yani çoğunluğunun işledikleri toprak, ailelerini geçindirmeye yetmemektedir.

Buna karşılık 30 bin, 50 bin, 100 bin dönümlük ve hattâ 100 bin dönümden aşkın memleket kadar geniş topraklar bir avuç toprak ağası ailenin elindedir. Bu topraklar, Anayasamızın ön gördüğü şekilde, kamulaştırılmadan yoksul köylümüz toprağa nasıl kavuşturulabilir?

Esasen yoksul köylümüz, memleketin gerek doğusunda ve gerek batısında, gerek kuzeyinde ve gerek güneyinde şiddetli bir toprak talebinde bulunmaktadır. Yoksul köylümüz, toprağa susamış durumdadır. Büyük mülklerin ve hazine topraklarının kendisine dağıtılmasını istemektedir.

Yoksul köylümüz ucuz kredi istemekte ve banka kapılarında sürünmesine bir son verilmesini ar-

zu etmektedir. Bin bir zahmetle meydana getirdiği mahsulünün değeri pahasına satılmasını, aracı tüccardan ve faizcilerden kurtarılmasını istemektedir.

Yoksul köylümüz bazen kurtlu ve bazan çamurlu su içmekten usanmış durumdadır. Köy yollarının bir an önce yapılmasını arzu etmektedir. Çünkü kışın çamur, bazan kar içinde hastasını hayvan sırtında şehire taşımaktan bıkmıştır.

Yoksul köylümüz ağadan toprak istiyor, ağaya karşı hürriyet istiyor. Toprak Reformunun adını bile kullanmaktan çekinen bir Hükümetin yoksul köylümüzün bu dertlerine bir çare bulamayacağı açıktır.

Köylümüzün toprağa kavuşturulmasından bahseden Hükümetin, Toprak Reformu Kanunundan hiç bahsetmemesi, bu konuda Büyük Meclise sunulmuş tasarıdan ve ileri sürülen somut görüşlere hiç değinmemesi samimiyetsizliğinin bir örneğidir.

Sayın Milletvekilleri,

Şimdi çalışma konusuna geliyorum. Emek bir ticaret metası olarak değil, fakat en yüce bir değer olarak görülmelidir. Başlangıç noktası bu olmalıdır. Bu esas kabul edildikten sonra iş ve işçi meseleleri olumlu şekilde çözümlenebilir. İşçiler yarınlarından emin değildiler. 3008 sayılı İş Kanununun 13 ve 16 ncı, 5518 sayılı Kanunun muaddel 3 ncü maddesi mevcut oldukça işçiler her an işlerinden kovulmak tehlikesi ile karşı karşıya bulunmaktadırlar. İşçiler iş güvenliğine bu kanun maddeleri kaldırılarak kavuşturulmalıdırlar. Bunun için de her şeyden evvel buna niyet edilmelidir. Bugünkü iktisadi düzenin bir sonucu olarak her gün artan hayat pahalılığı neticesinde çeşitli yollardan işçi ücretlerine ilâve edilen zamlar kendiliğinden ortadan kalkmaktadır. Bunu önlemek ve işçilerin geçimlerini bir istikrara kavuşturmak için ücretlerde oynak merdiven sistemi uygulanmalıdır. Yani muayyen sürelerde fiyatlar kontrol edilmeli ve fiyatlarda meydana gelecek artışlar yüzdesine tekabül eden miktarda işçi ücretleri de otomatik olarak arttırılmalıdır.

Sosyal Sigorta sisteminin üçlü esası yurdumuzda da uygulanmalıdır. Yani Sosyal Sigorta primlerine işçi işveren yanında devlet de iştirak ettirilmelidir. Sosyal Sigorta Kurumunda toplanan paralar bir işçi bankası kurulması yolu ile değerlendirilmelidir. Böylece bu paraların sigortalılar yararına kullanılması sağlanmalıdır. Emekliye ayrılan işçinin ele avuç açması önlenmelidir.

Sosyal Sigorta tarafından verilecek çok düşük faizli kredilerle en düşük ücretli işçiler bile insan haysiyetine yaraşır sıhhi konutlara sahip edilmeli ve bugünkü yüksek faizli kredilerden işçiler kurtarılmalıdır.

T. İ. P. GENEL BAŞKANI MEHMET ALİ AYBAR'IN HÜKÜMET PROGRAMINI ELEŞTİREN KONUŞMASI

Grevi kısıtlayan ve bazı hallerde ortadan kaldıran 275 sayılı Kanun işçi lehine muhakkak değiştirilmeli ve işçileri toptan açlığa mahkûm etmek demek olan ve Anayasada yeri bulunmayan lokavt hak olmaktan çıkarılmalıdır. Grevlerde işçiler ve sendikacılar, işverenden yana bir devlet baskı-sindireci hükümet tedbirleri ile karşı karşıya getirilmemelidir. Hak isteyen işçilerin karşısına jandarma, polis çıkarılmamalıdır.

Sayın Milletvekilleri,

Programda : «Sendikaların siyasi maksatlar için kullanılmasına asla müsaade etmiyeceğiz» denilmektedir. Bu asıl anlamıyla, sendikalara hayat hakkı tanımayacağız, demektir. Sendika işçinin insanca yaşamak haklarını arıyan bir örgüttür. Bu örgütün görevleri arasında işsizliğin ortadan kaldırılması meselesi, dürtüst gelir dağıtımı ve vergi yükü meselesi, Sosyal Adalet davası, sosyal güvenlik davası, bütün bunların halli için de memleketin sefalet ve cehaletten kurtarılması meselesi vardır.

Sendika, öyle sadece işçinin çalışma dertleriyle uğraşmak görevinde değil, Sendika, aslında; gerçek demokrasiyi kurmak görevindedir... Memleketin ekonomik ve siyasal bağımsızlığa kavuşmasını sağlamak görevindedir. Bu itibarla bir sendikacı bütün gayretleriyle toplumsal dâvaların çözümüne uğraşmak zorundadır. Bu itibarla da Sendikalar memleket idaresinin dikkat ve eylemlerini sosyal ve ekonomik meseleler üzerine çekmek görevindedir. Sendikalar politikaya karışmadan bu görevleri nasıl yerine getirecektir? İşçilerin ve halkın iyiliği için ekonomik tedbirlerin alınmasını nasıl isteyecektir. Nasıl sağlayacaktır? Hatırlansın ki sendikacılığın kurulması ve gelişmesi siyasi mücadeleler halinde olmuştur. Hal böyle olunca sendikalar siyasetin dışına nasıl itilebilir? Kalkındırılması, milletlerarası münasebetlerin düzenlenmesi, dünya barışının sağlanması ve korunması gibi dev meselelerle uğraşmaktadır. Bugün dünyanın hiçbir yerinde siyasetle uğraşmayan sendikacılık yoktur.

Bizde bir lâfız gidiyor, sendikalar siyasete karışmasın. Vaktiyle, sendikalar hiç olmasın dendi. Sonra sendikalar olsun ama sözleşme ve grev hakları olmasın dendi. Şimdi de, sendikacılık olsun ama siyasetle uğraşma olmasın deniyor. Türk işçisi nasıl ilk tutucu davranışları aştıysa, bu davranışı da öylece aşacaktır. Çünkü, sendikalar siyasete karışmaz sözünün altında, işçiler kendi yararları yönünde siyasete karışamaz. Böylece, sonu gelmez şekilde hâkim çevrelerin hükmü altında tutulur düşünce ve isteği yatmaktadır.

Sayın Milletvekilleri,

Milli eğitim herşeyden önce Devlet Planının gerçekleşmesine uygun bir çerçeve içinde ele alınması gerekirken programda bu konuda bir çaba sarfolunmağa bile lüzum görülmemektedir. Bu nedenle programın bu kısmında muhtelif öğrenim derecelerine ait iyi temenniler çoğunluğu teşkil etmektedir. Bu temenni ve vaadlerin her alanda olduğu gibi gerçekleşme yol ve imkânları programda yer almamıştır. Meselâ Hükümet programında, «bütün köylerin okula kavuşturulması» ön görülmektedir. Bu gerçekten arzuya değer bir hedeftir. Ancak, halen Türkiye'de 16 bin köyde okul yoktur. 4 yılda 16 bin köye 16 bin okul yapmak mümkün olacak mıdır? Mevcut okullara, ortaokuldan beklemeli öğrenciler, öğretmen tayin edilirken yeni açılacak okullara öğretmen bulmak nasıl mümkün olacaktır? Kaldı ki, köyün okul davasını bütün köy dâvalarıyla birlikte ele almadan bu konuyu halletmek mümkün olamaz. Bunun gibi öğretmenlerin hayat şartları, maddi ve mânevi ihtiyaçları yönünden takip edilmesi, türlü öğrenim, eğitim kurumlarının kuruluş ya da genişleyen yol imkânlarına ait programda kayıt bulunmamaktadır.

Diğer taraftan Hükümet gelir seviyesine göre eğitim görme imkânlarının farklılığına yani fırsat eşitsizliğine de somut ve yeterli bir çare getirmektedir. Gösterilmiş gibi görünen tek çare olarak kabiliyetli köy çocuklarının öğretime devam edebilmesi, muhtaç durumda olanlara devletin yardım elini uzatabilmesi için parasız yatılı öğrenci adedini, sür'atle artıracamız ifadesi mevcuttur. Oysa öğretimde istidatların ve kabiliyetlerin meydana çıkarılması önce her çocuğun eğitimden geç

T. İ. P. GENEL BAŞKANI MEHMET ALİ AYBAR'IN HÜKÜMET PROGRAMINI ELEŞTİREN KONUŞMASI

mesiyle mümkündür. Kaldı ki, kabiliyetli bir seçkin sınıfın yetiştirilmesi, yani kültürlü bir elit sınıfın yetiştirilmesi demokratik değil ancak faşist bir eğitimin ilkesidir. Türkiye İşçi Partisi bu eğitim ilkesine karşıdır. Anayasa'ya her bakımdan aykırı olarak kurulmuş «yüksek özel okul» adlı fakültele programda hiç değinilmemiştir. Her yıl üniversitelere giremeyen binlerce öğrenciden parası olanlar sınavını kazanamadığı ve belki de kabiliyetinin hiç de gerektirmediği üniversitenin bütün haklarına sahip olan bu yüksek özel okullara girebiliyorlar. Anayasa'nın «sosyal adalet» ve «fırsat eşitliği» amaçlarını tepeliye tepeliye.. parası olmayan binlerce genç de çaresiz kalıyor. Diğer taraftan yıllardır okullarımızda «deneme» adıyla yabancı ülkelerin, özellikle Amerikan okullarında uygulanan programları Türkçeye aktarma yoluna gidilmiştir. «Uzman» adıyla bir takım yabancılar resmi dairelere, okullara oturtulmuştur. Her ileri eğitim düzeninden yararlanmak mümkündür ve hattâ gereklidir. Ama her türlü bağımsızlığımıza hanel getirilmeden bu konuda hükümetin dikkatini çekmeyi faydalı buluruz.

Eğitim konusunda son olarak, Türkiyemizde uygarlığın, kültürün, aydınlığın öncüsü olan öğretmenin, yıllardır türlü tecavüzlere göğüs germiş olan bu fedakâr vatan evlâtlarının durumuna değinmek isteriz. Öldürmeler, yaralamalar, küfürler günlük olaylardan sayılmağa başlamıştır. Türü mahrumiyetler içerisinde, türlü baskılar altında bulunan öğretmeni, özellikle köy öğretmenini unutmamıza imkân var mıdır? Öğretmene kutsal ödevini gönül rahatlığı ile yapabilmesi için maddi mânevi her türlü teminat ve imkân mutlaka verilmelidir.

Sayılı Milletvekilleri,

Hükümet programında «bölgeler arasında gelişme farklarını azaltmak, kalkınmamızın sosyal adalet ve dengeli bir şekilde gerçekleştirilmesinin tabii bir icabıdır» demektedir.

Yurdun birçok bölgelerinde, özellikle doğu ve güneydoğu Anadolu'da hayat ve yaşayış şartları bakımından büyük farkların mevcut olduğu hükümet tarafından kabul edilmekte ve bölgelerarası dengesizliğin giderilmesi için programda bu bölgelerde yapılacak alt yapı tesisleri ve sanayi yatırımlarının hızlandırılacağı vaadedilmektedir.

Doğu ile batı illerimiz arasındaki dengesizliğin sosyal ve ekonomik sebepleri eleştirilmeden bu dengesizliğin giderilmesi çarelerini bulmak mümkün değildir. Doğu ve Güneydoğu illerimizde orta çağ feodal münasebetleri en koyu bir şekilde hüküm sürmektedir. Doğuda devlet eliyle yatırım sahasında yapılan mahdut yatırımlarla verilen krediler halka intikal etmemekte, buna rağmen doğulu yurttaşların daha çok sömürülmesine vasıtâ olacak tarzda

ağaların güçlenmesine yaramaktadır. Doğu kalkınmasının ilk tedbiri ağalık müessesesinin zararlı nüfuz ve hâkimiyetine son verecek tarzda köklü bir toprak reformu yapmaktır. Ayrıca alt yapı yatırımlarda ve devlet eliyle sanayileşme konularında doğuya bir öncelik tanımak şarttır. Programda belirtildiği gibi sanayi yatırımlarının özel sektör eliyle yapılmasını beklemek ve bunun için müstemlelelerde uygulanan sanayii teşvik edici teşebbüslerle vergi muafiyeti gibi tedbirler doğu kalkınması için öne sürülen hayali tedbirler olmaktan öteye gidemez. Bu tedbirlerle doğulu ağaların daha çok güçlenmesi ve sermaye hareketleri sebebiyle doğunun bugünkü durumundan daha da geriye gideceğini belirtmeyi bir görev sayarız.

Sayın Milletvekilleri,

Hükümet programının en önemli bölümü dış politika ve dış münasebetlere ayrılmış olan son bölümdür. Gerçekten dış münasebetlerin özü, biçimi ve doğrultusu toplum gelişmesinin tümünü etkileyecek bir ağırlık taşır. Türkiye'miz geri bırakılmış bir ülkedir, konuşmamızın başında işaret ettiğimiz gibi, kalkınıp ilerlememiz her şeyden önce bizim geri kalmamıza sebep olan dış kuvvetlere, yani emperyalizm ve kapitalizme karşı çıkmamıza politik ve ekonomik bağımsızlığımızı her zaman kiskançlıkla korumamıza bağlıdır. Bundan dolayı Demirel Hükümetinin dış münasebetler hakkındaki tutumunu TIP Meclis Grubu en büyük bir titizlikle incelemiştir. Hükümet, Atatürk dış politikasından daima ilham alacağını söylüyor ve kendince Atatürk dış politikasının dayanaklarını saydıktan sonra dış münasebetlerimizin aynı doğrultuda bulunacağını belirtiyor.

Hükümetin Atatürk dış politikasına sadakat göstereceği hakkındaki beyanını memnurlukla karşılıyoruz. Gerçekten Türkiye'mizin bağımsız bir varlık olarak yaşaması ve ileri bir toplum haline gelmesi her şeyden önce buna bağlıdır. Ancak, bugün Atatürk dış politikasının doğrultusunda bulunamadığımız da bir gerçektir. Hükümet programında bu gerçeğe değinilmediği gibi, tam tersine bugünkü bağlantıların sürdürüleceğine dair kesin ifadeler vardır.

Sayın Milletvekilleri,

Atatürkçülüğün Atatürk dış politikasının en kısa fakat en doğru tanımı, tarifi, Türkiye'de her hangi bir yabancı nüfuzuna, yabancı sultasına meydan vermiyecek bir politika izlemektir. Kurtuluş Savaşımızın tarihsel nedenleri ve bütün Atatürk devrimlerinin temel hedefleri hep budur. Yani Türkiye'mizi yabancı nüfuzundan ve bu nüfuz ister politik, ister ekonomik, ister kültürel nitelikte olsun, daima masun bulundurulacaktır. Olaylara bu açıdan bakılınca, hükümet programının bu bölümünü de söz-

T. İ. P. GENEL BAŞKANI MEHMET ALİ AYBAR'IN HÜKÜMET PROGRAMINI ELEŞTİREN KONUŞMASI

lerle öz arasında çelişir görmekteyiz. Herkesin bildiği gibi, Türkiye'miz Atatürk'ün ölümünden sonra gittikçe hızlanarak batı dünyasının nüfuzu altına girmiş ve uydusu haline gelmiştir. Gerekçesi ne olursa olsun, böyle bir politikanın Atatürk'çülüğe hiç bir ilişkisi bulunmadığı, tersine Atatürk'çülüğe karşı bir hareket olduğu şüphesizdir. **Bugün Türkiye'de 35 milyon m² lik vatan toprağı A.B.D. nin egemenliği altında bulunmaktadır.** (Soldan şiddetli gürültüler utanmaz herif sesleri..) Sözümlü geri alsın sesleri ayağa kalkıp bağışmalar.)

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım lütfen yerinize oturun. Lütfen yerinize oturun. (Sözümlü geri alsın sesleri). Lütfen yerinize oturun efendim...) Muhterem arkadaşlar, kürsüde konuşan hatibin sözü ancak Başkan tarafından kesilir. Başkanda (Soldan gürültüler)... başkanında vazife yapabilmesi için ondan evvel vazife yapmaya kalkanların susması lazım gelir (C.H.P. ve T.İ.P.) sıralarından alkışlar).

Sayın hatip Türk Devletinin herhangi bir parçasının işgal altında olduğuna dair söylediğiniz sözü lütfen tavrız ediniz. (Soldan geri alsın sesleri).

Türkiye İşçi Partisi Grubu adına Mehmet Ali Aybar (Devamla) — Birleşik Amerika ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümetleri arasında imzalanmış ikili anlaşmalar gereğince Türkiye'mizde bugün, 35 milyon metre karelik vatan toprağı Amerikan üssü halinde bulunmaktadır. Bu bir gerçektir.

ABDURRAHMAN GÜLER (Çorum) — NATO üssü olarak verilmiştir. Türkiye'nin Rusya'ya karşı müdafaası için. (Soldan gürültüler).

BAŞKAN — Müsaade buyurun, tavrız ve daha evvel söylediği sözü düzeltmeye hatip devam ediyor. Evet efendim. Lütfen devam edin sayın hatip. Daha evvel söylediğiniz işgal altında sözümlü Türk Devletinin de karşılıklı olarak imza attığı ve Türk Devletinin müsaadesi ile yapılmış bir hareket olduğu yolundaki beyanınızı lütfen daha açık olarak ortaya koyunuz.

T.İ.P. Grubu adına Mehmet Ali Aybar (Devamla) — Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri arasında imzalanan ikili anlaşmalar, Amerika Birleşik Devletlerine Türkiye'de 35 milyon metre karelik toprağı üs olarak kullanma yetkisi vermiştir. (Adalet Partisi sıralarından niçin sebebinin de izah etsene sesleri...)

BAŞKAN — Evet efendim, mevzu hakkındaki konuşmanıza devam edin. Tavrız edilmiştir, lütfen devam edin sayın hatip.

T.İ.P. Grubu adına Mehmet Ali Aybar (Devamla) — İkili anlaşmalarla Amerikan Devletinin işleri haline getirilmiş bu vatan topraklarına Amerikalıların izni olmadıkça devlet kademelerinde hangi

yeri işgal ederse etsin hiç bir vatandaşımız ayak basamaz. Yurdumuzdaki Amerikan üslerine Türk zabıtası giremez, Türk subayı, Türk komutanı, Türk hâkimi giremez. Milletın vekilleri giremez. Türk bakanları giremez. (Gürültüler). Bu üslerden havalanacak uçaklar, füzeler bizim haberimiz olmadan, Büyük Meclis'in onayı alınmadan yurdumuzu her an vahim tehlikelerle karşı karşıya bırakabilir. Yurdumuzdaki Amerikan askeri ve sivil personeli diplomatik dokunulmazlıklara benzer imtiyazlarla donatılmıştır. Milli bağımsızlığın temel unsurlarından biri olan yargı bağımsızlığımız ve özgürlüğümüz gözlerimizin önünde çığnemektedir. Yurdumuzda suç işleyen Amerika'lılar, suç işledikleri zamanda ödevil buldukları bahanesiyle, Türk Adliyesinin eîinden alınmaktadır. Amerikan heyetleri için ithal edilen mallar yurdumuza gümrüksüz girmektedir.

AHMET NİHAT AKAY (Çanakkale) — Reis bey, lütfen hatibe ihtar ediniz.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, zaman zaman yerinizden Reise fikir vermek gibi bazı hareketlere girişiyorsunuz. Bu içtüzük bakımından doğru bir hareket değildir. Reis şayet usule aykırı olarak yapması icabeden bir şeyi yapmıyorsa veya yapmaması icabeden bir şeyi yapıyorsa usul hakkında söz isteyip bu hususu belirtmek milletvekilinin vazifesidir. Ama yerinden tezahürat yapmak suretiyle müzakereleri karıştırmak doğru bir hareket olmaz.

Muhterem arkadaşlarım, Hükümet dinliyor, bütün Meclis dinliyor, Radyo vasıtasıyla Türk Milleti dinliyor. Bütün bu söylenenlerin cevabı Hükümet tarafından yanlışa yanlıştır, doğruysa şöyledir, şu anlaşmaya göre yapılmıştır şeklinde verilecektir. Lütfen bu şekilde müdahalelerle konuşmayı bozmayalım (Alkışlar). Sayın hatip lütfen devam edin.

T.İ.P. Meclis Grubu adına MEHMET ALİ AYBAR (Devamla) Kıbrıs buhranı sırasında Amerikalılarla eşit olmayan ittifaklara girmiş olmamızın bizlere nelere mal olabileceğini açıkça gördük. Üstelik bu ikili sözleşmelerin bir kısmı Büyük Meclisin onayından da geçmemiştir.

Sayın Milletvekilleri,

Hal böyle iken Hükümet programında bu durumun sona erdirileceğine dair tek bir kelimeye rastlamadık. Tersine Amerika ile olan münasebetlerimizin daha da kuvvetlendirileceği söylenmektedir.

Bu şartlar altında bugünkü bağımlı durumumuzun ortadan ne yoldan kaldırılacağına dair somut teminat verilmedikçe ve hele Amerika ile olan münasebetlerimizin daha da kuvvetlendirilip geliştirileceği ifade edilirken, Hükümetin Atatürk dış politikasını izleyeceğine dair sözlerini şüphe ile karşı

T. İ. P. GENEL BAŞKANI MEHMET ALİ AYBAR'IN HÜKÜMET PROGRAMINI ELEŞTİREN KONUŞMASI

larız. Gerçekten Hükümet programında Atatürk dış politikasının kolektif güvenliğe yöneldiği söyleniyor.

Sayın Milletvekilleri,

Kavramaları tarihi çerçeveleri içinde anlamak ve değerlendirmek zorundayız. Atatürk devrinde kolektif güvenlik dostluk ve saidürmazlık hakları şeklinde, savaşın kanun dışı edilmesi şeklinde saldırganlığın hukuki tarifi yapılması şeklinde ve saldırganlara karşı Milletler Cemiyeti aracılığı ile zecri tedbirler alınması şeklinde tecelli etmiştir. Bütün bu süre zarfında askeri ittifaklar ve bloklar kurmak suretiyle kolektif güvenliğin sağlanmasına asla gidilmemiştir. Tersine askeri ittifak ve blokların kolektif güvenliği yok edeceği inancı milletlerarası münasebette hâkim olmuştur. Bu inanç ve tatbikata karşı ilk adımlar müher devletlerinin bir askeri ittifak imzalamalarıyla başlamıştır. Ve bunun sonucunda kolektif güvenlik anlayışı ve sistemi tarihe karışmıştır. Yani Atatürk devrindeki kolektif güvenlik anlayışı, askeri ittifakları reddeden bir kavramdır. Tatbikat da bu merkezde olmuştur. Oysa hükümet programında askeri ittifaklar, yani NATO ittifakı ve Amerika ile imzalanmış olan ikili anlaşmalar manzumesi bir kolektif güvenlik tedbiri olarak gösterilmekte ve bu ters anlamda kullanılan kolektif güvenliğin Atatürk dış politikasının hedeflerinden birini teşkil eden ve mahiyetini yukarıda açıkladığımız kolektif güvenlik kavramı ile eş anlamda olduğu kamsı uyandırılmaya çalışılmaktadır.

Bunun gibi, Atatürk dış politikasının temel dayanağı bulunan milli güvenliğimizi kendi gücümüzle sağlamak görüşü de hükümet programında ters şekilde yorumlanmaktadır. Silâhlı Kuvvetlerimizin yüksek emir ve komutası Amerikanın elinde bulunan NATO ve CENTO ittifakları içinde yer alması milli güvenliğimizin kendi gücümüzle sağlandığı anlamına gelmediği pek açık bir gerçektir.

Sayın Milletvekilleri,

Şüphesiz bütün varlıklar gibi genel değişme kanunlarına tâbi olan toplumların politikaları da değişime uymaktadır. Bundan dolayı Hükümet Atatürk'ün yaşadığı yıllarla bugün içinde bulunduğumuz şartların birbirine benzemediği ve bundan dolayı Atatürk dış politikasının uygulanışında zorunlu değişimler yapıldığını ileri sürecektir. Ancak böyle bir savunmanın gerçeği, yani Atatürk dış politikasına sırt çevirdiğimiz gerçeğini de asla değiş tirmeyeceği de ortadadır. Çünkü devletler arasındaki münasebetleri düzenleyen ekonomik ve sosyal kanunlar, büyük ve güçlü devletlerle küçük ve güçsüz devletlerin askeri ittifaklar yapmaları halinde, küçük devletin son bir tahlille büyük devlet yararına

ve çıkarına hizmet ettiğini göstermektedir. Bu gerçek Atatürk devrindeki değerini bugün de muhafaza etmektedir. Esasen bundan dolaydır ki, Atatürk hiçbir devletle askeri ittifak imzalamamış ve milli bağımsızlığımızı, toprak bütünlüğümüzü ve Cumhuriyetimizi her şeyden önce kendi gücümüze dayanarak korumayı amaç bilmıştır.

Silâhlı Kuvvetlerimizin donatımını, yerli fabrikalardan sağlamak fikri, Atatürk'ün gerçekleştirme yoluna soktuğu fikirlerin başında gelir. Beri yandan, henüz yurt içinde yapamadığımız silâhlar için de bunların başka başka devletlerden sağlanması, böylece milli savunmamızın herhangi bir yabancı devletin nüfuz ve tesiri altına girmesi tehlikesini titizlikle önlemek, Atatürk devrinde milli savunma politikamızın başlıca amacı olmuştur.

Sayın Milletvekilleri,

Hükümet programında Sovyetler Birliği ile münasebetlerimizin «bağımsızlık ve toprak bütünlüğüne saygı, hak eşitliği ve ademi müdahale prensipleri dairesinde» devam ettirileceği ve geliştirileceği belirtiliyor. Öteki komşu devletlerle de aynı prensiplere uygun olarak münasebetlerimizin geliştirileceği ifade ediliyor. T.İ.P. bu beyanları memnunkula karşılar. Komşularımızla münasebetlerimizin normalleştirilmesinde de her iki taraf için büyük yarar vardır. Ancak bir nokta üzerinde durmak isteriz.

Hükümet komşularımız ve Sovyetler Birliği ile münasebetlerimiz konusunda bağımsızlığımız, toprak bütünlüğümüz ve iç işlerimize karışmama ilkeleri üzerinde haklı olarak hassaslıkla durduğu halde, acaba neden aynı uyanıklık ve hassaslığı Amerika ile münasebetlerimiz konusunda göstermemiştir. Çünkü biraz önce belirttiğimiz gibi bu münasebetlerin bağımsızlığımızı, egemenlik haklarımızı zedelediği bir gerçektir.

Sayın Milletvekilleri,

T.İ.P. ne göre kendi bağımsızlığımızı, egemenlik haklarımızı herkese karşı aynı titizlik ve kiskanıklıkla korumak zorundayız. Bundan dolayı biz bütün devletlerle olan münasebetlerimizde aynı ölçülerin titizlikle uygulanmasını isteriz. Birleşik Amerika Devletleri ve Sovyetler Birliği ile münasebetlerimizin milli bağımsızlığımızı koruma bakımından aynı uyanıklık ve aynı titizlikle ayarlanmasını ve bu iki büyük devletle münasebetlerimizin aynı mesafede bulunmasını isteriz. Bizim için bağımsızlığımız pahasına bir tercih yapmak sözü konusu olamaz. Biz T.İ.P. ileri olarak daima Türkiye'yi tercih ederiz. Ne batının ne de doğunun uydu olmaya tahammülümüz yoktur. Türkiye'de yalnız Türk bayrağı dalgalanır, yalnız Türk halkının egemenliği yürür. Türkiye Türkiyelilerindir.

T. İ. P. GENEL BAŞKANI MEHMET ALİ AYBAR'IN HÜKÜMET PROGRAMINI ELEŞTİREN KONUŞMASI

Sayın Milletvekilleri,

Milletlerarası münasebetlerde savunduğumuz bu kıskançça istiklâlcî görüş, şüphesiz bizi yalnızlığa mahkûm etmek anlamını taşımaz. T.İ.P. Amerika dahil bütün dünya devletleri ile eşitlik, karşılıklı menfaat ve saygı esasları dairesinde tam bağımsız münasebetler kurulup geliştirilmesini istemektedir.

Özellikle bizim gibi millî kurtuluş savaşı verecek bağımsızlıklarına kavuşmuş ve emperyalist ve kapitalist dünyaya karşı koymakta devam eden «3. ncü dünya» devletleri ile yakın münasebetler kurulmasında her bakımdan büyük yarar görmekteyiz.

Sayın Milletvekilleri,

Hükümet programında Kıbrıs buhranının ne yolda çözümleneceğine dair herhangi bir somut beyana rastlanmamaktadır. Gerçi hükümet müttefiklerimizle görüşerek bu meseleyi çözümlenememesinde olduğunu ifade etmektedir. Fakat görüşmelerin beklenen sonuçları verebilmesi, ancak Kıbrıs buhranını doğuran nedenlerin teşhis edilmesi ve bu nedenlerin doğrultusundan çıkılarak görüşmeler için yeni bir ortamın hazırlanmasına bağlıdır.

Kıbrıs dâvasının Türkiye'nin ve Kıbrıs'taki Türk topluluğu aleyhinde gelişmesi İngiliz ve Amerikan emperyalistlerinin Yunanlı ortaklarını desteklemelerinin bir sonucudur. Oysa, bizim hükümetlerimiz Kıbrıs dâvasını yine de Amerikalıların ve İngilizlerin yardımı ile çözmek istemişler ve bu istekleri Kıbrıs dâvasını büsbütün bir çıkmaza sokmuştur. Yeni hükümetin de aynı yolu izleyeceği anlaşılıyor.

T.İ.P. nin bu meseledeki görüşü şudur:

Kıbrıs meselesini her şeyden önce emperyalistlerin elinden çekip almak, bunun için de emperyalizme karşı olan devletlerin bu dâvada bizi desteklemesini sağlamak şarttır. Bu maksatla T.İ.P., millî menfaatlerimize ve Kıbrıs'taki Türklerin menfaatlerine en uygun çözüm şekli olmak üzere Kıbrıs'ın yabancı üslerden temizlenmesini, silâhsızlandırılmasını ve milletlerarası garanti altında her iki topluluğun haklarına saygı, bağımsız federatif bir devlet olmasını teklif etmektedir. Ve T.İ.P., yalnız ilgili tarafların, yani Türkiye'nin, Yunanistan'ın ve Kıbrıs'taki Türk ve Rum topluluklarının temsilcileriyle Birleşmiş Milletlerden bir temsilcinin bir yuvarlak masa toplantısı yapmasını ister.

Sayın Milletvekilleri,

Dış politikamızı kökten bir revizyona tâbi tutmadıkça hükümet programında askeri blokların bugünün gerçeklerine uymadığı yolundaki iddiaları da, 3 ncü dünya devletleri ile sıkı münasebetler kurulacağı yolundaki beyanları da, Türkiye'de bu konularda son derece hassas olan ve gücünü her zaman hissettirmekte bulunan uyanık sosyal kuvvetlere hükümetçe sözle yapılmış bir taviz sayıyoruz.

Türkiye geri kalmış bir toplumdur. Gerilikten kurtulmak, hürriyetine sahip çıkmak için milletimiz bir kurtuluş savaşı vermek zorunda kalmıştır. Hükümetin bu tarihi gerçeği asla gözden kaçırmamasını isteriz. Kurtuluş savaşının amaçları ile çelişen yöntemler peşinde olmaktan titizlikle kaçınılmalıdır. Koca Osmanlı devleti batı kapitalizminin yürümesine girdikten sonra çöküp gitmiştir. Kurtuluş savaşı batı kapitalizminin ve emperyalizminin bize dayattığı uyanık sömürge rejimine son vermek için yapılmıştır. Fakat, Atatürk'ün ölümünden sonra Türkiyemiz yavaş yavaş batı kapitalizminin ve emperyalizminin yeniden nüfuzu altına girmiştir. Kalkınma ve ilerleme dâvamızın çözümünü kapitalizmin nüfuzundan kurtulmamıza her türlü ve nereden gelirse gelsin bütün yabancı etkilerden kurtulmamıza bağlıdır. Oysa hükümet sözlerimize başlarken de belirttiğimiz gibi bu gerçekten habersiz görünmekte ve Türkiye'nin kapitalizm yolu ile kalkınabileceği görüşünü savunmaktadır.

Sayın Milletvekilleri,

Milletçe kurtuluş yolumuz en kısa zamanda Atatürk dış politikasına samimiyetle dönmemize bağlıdır. Türkiyemizde hiçbir yabancı nüfuzuna, ne batının, ne doğunun, ne de yabancı herhangi bir devletin, millî bağımsızlığımızı zedeleyen egemenlik haklarımızı çiğneyen imtiyazlara sahip olmasına asla meydan verilmemelidir. Millî Kurtuluş Savaşını, tarihin yazdığı ilk kurtuluş savaşını, ölümsüz önder Atatürk'le elele zafere ulaştırmış olan halkımız, içinde bulunduğumuz ikinci kurtuluş hareketini de başarıya ulaştırmak azim ve kararındadır.

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ olarak, imzalamış olduğumuz bütün antlaşmaların derhal gözden geçirilmesini ve bunlar arasında millî bağımsızlığımızla, egemenlik haklarımızla bağdaşmayanların, devletler hukuku kurallarına uyularak hemen feshedilmesini kutsal bir millî vazife saymaktayız. Atatürk'e bağlılık yeminleri, Atatürk dış politikasından ilham alınacağı vaadleri ancak hükümetin bu yolda adımlar atmasıyla ciddiye alınabilir.

Sayın Milletvekilleri,

Vaadlerle dolu fakat bu vaadlerin gerçekleştirilmesi yolunda gerçek hiçbir tedbir getirmeyen ve Türkiyemizi gittikçe daha çok çıkmaza sokacak, içinde bulunduğumuz buhranı daha derinleştirecek olan Hükümet programının karşısındayız. Bununla beraber Hükümetin yoksul halk yararına ve bağımsızlığımızdan yana her gerçek teklifini destekleyeceğimizi beyan ederim. Ancak bu programıyla hükümete güven oyu veremeyeceğimizi üzümlere söylemek zorundayım.

T.İ.P. Grubu adına Yüce Meclisin üyelerini saygı ile selâmlarım. Beni dinlemek lütfunu gösterdiğinizden dolayı hepinize teşekkür ederim.

REALİSTLER - ROMANTİKLER

ABİDİN DİNO

Seçimler sonunda bir azınlık çoğunluğu ile kurulan yeni hükümetle, bir çoğunluk azınlığı olan yeni muhalefet arasındaki dengesizlik, sayıların zannettirebileceği kadar büyük değil. Bu gerçek anlaşılmamış olmalı ki, ilericilerde bile halka karşı bir çeşit küskünlük, yada umut kırıklığı beliriyor tek tük.

Olayları günü gününe yaşamış olmanın verdiği duygulardan sıyrılarak, elde edilen ve kesinlikle elde edildikleri tartışma dışı olan başarıların, memleket bütünlüğü içindeki yerini, ölçüsünü, gelişme olanaklarını değerlendirmenin tam zamanı.

İncelenecek sorunlar var: Varlıklı azınlığın isteklerini dile getiren bir parti neden ve nasıl, 1965 yılında rey çoğunluğu sağlar? Ve yine neden topraksız yada az topraklı köylülerin, ilerici aydınların ve 27 Mayısın, eksiksiz anayasanın sözcüsü ve savunucusu olan Türkiye İşçi Partisi, görünüşte küçük olan bir grupla yetinmek zorunda kalmış, neden bir çoğunluk azınlığı olarak meclise girmiştir?

Kendi anlayışına göre bunun cevabını vermeden önce, bu görünüşte küçük olan kuvvetin, eğilim bakımından bir yenilgiyi değil, Türk toplumundaki olumlu büyük değişikliği haber verdiğini söylemeliyim. Uzun bir gerileme çağından sonra, millî bilinç millet çoğunluğu tarafılsı ilerici düşünce ve eylem, ilk defadır gerici güçlere karşı sayılı bir zafer kaydetmiş, karşı taaruzaya geçmiştir. Yeni eğilim işte budur, ve bunu hiç

bir şey değiştiremez. Bundan sonra gelebilecek tutucu darbeler, memleket ölçüsünde gelişmiş bulunan bilinçli direnme silkinisine karşı çaresiz kalacaktır. Önemli olan, yüzeysel görünüşün ötesindeki bu yeni olayı, bütün tarihî derinlikleri ve gelecek içindeki sonuçları ile doğru olarak değerlendirmekte.

Kimi dosta göre «romantizm» den kurtulmak gerekmektedir. Edebî eğilim değil de, siyasî eğilimden söz açınca, bir siyasî akımın romantik bir görünüşü olup olmaması bence önemli değil, önemli olan şey, gerçek dışı mı, gerçeklere dayanarak mı davrandığıdır?

30-40 yıldan beri bütün baskılara karşı usanmadan, yılmadan, millî bağımsızlık, işçi hakları, endüstrileşmiş halkçı Türkiye, toprak reformu diyenlere, «romantik» etiketini takmak, olsa olsa romantik terimine, özünde olmayan bir siyasî bilinç bağışlamak olur. Bence romantizm buyusa, bunun dışında 30 - 40 yıldır gününü gün eden «realist»lere takılacak isim realist değil, «oportünist»tir. Romantik adı altında küçüksenmek isteyenler ise, (zahmet edip bunca yıllık siyasî yazıları okunursa,) doğruları erken söylemiş olmaları ve bunun sonuçlarına katlanmış olmaktan başka suçları yok. Doğruyu söylemiş olmaları her birini birer Galile haline sokmamıştır ama, baskılar altında «dünya dönmüyor» demeye razı olmadıkları için, o bakımdan Galile'den daha sağlam karakterli çıkmışlardır bu «romantikler»...

Nerde kaldı ki 1965 yılında Türkiyede ilerici akım ve özellikle İşçi Partisi, hiç bir bakımdan

«romantik» davranmış değildir. Dünyanın döndüğü sonucuna varan 50 - 60.000 kişilik kalabalıklar buna faniktir, sanıyorum. Ama diyeceğim başka, doğru ilkelerle, doğru bir çalışma eylemine girişen ilerici cephenin, buna rağmen tökezlediği başlıca alan hangisidir? Başarı payını da kaydettikten sonra, sorun budur.

İşçi çevrelerinde, gece kondu mahallelerinde geliştirilecek örgütler bir yana, çözülmesi gereken en önemli sorun, Türk köylüsünün seçme özgürlüğünü, kâğıt üstünde değil, hayatın içinde sağlamaktadır. «Seçme» derken, sadece dört senede bir kutuya atılan zarfı düşünmüyorum, Türk köylüsünün her gün ve her alanda seçme olanaklarını göz önünde tutuyorum. Her allahın günü, 40.000 köyde seçim var. Ölümle kalım arasında bir seçim. Her köylü bireyi bu seçimle karşı karşıya. Geri sosyal kuruluşun kaskatı çekirdeği olduğu gibi duruyor. Ana çizgileri ile ve çok basitleştirerek, bu kuruluş bir üçken'e, bir sacayağına dayanır: Ağa, muhtar, imam. Kişiler bunlar. Sahneye gelince, oynadıkları dram, gelişmesi gecikmiş bir toplumun iktisadî ve psikolojik sahnesinde geçer. Arta kalanlar, istekleri, umut ve düşünceleri ne olursa olsun, bir antik dramın korosu gibi yakınmak, fakat uymak zorunluğunda altındalar. Geçim darlığı, kredi yokluğu, vergi baskısı, kâsaba ve şehirle ilinti kuramama durumu, gelenek ve görenek otomatizmi, okuma yazma bilgisizliği, asırlardan beri süren ve köyden bakılınca insan-oğlu iradesi dışında görünen ağa saltanatı, açlık, yalınzlık, çaresizlik, sömürülmeyi doğal saydıran aldatmaca, yabancılaşma, umutsuzluk...

Türkiyeyi kurtarmak için seçim yolu tıklalı mı? Halka güven, halka seslenme romantizm mi? Bir evuç aydın, halkın desteği olmadan, şu yada bu yöntemle, parlamento politikası ile, «realist» sihirbazlıklarla, halka dayanmadan halkın üstüne özgürlük ve bereket yağdırabilirler mi? Demin çizdiğim gerici üçkenin çelik kısılcısına, köylerdeki seçim sonuçlarına rağmen neden çözümün halktan geleceğine inanıyorum? Bir çelişiklik mi beliriyor burada? Sanmıyorum.

Türkiye 17 milyon kişilik olduğu sırada köylünün toprak istediğine, okuma isteğine, sağlık isteğine, özgürlük isteğine tanık oldum ve rüya görmedim. Türkiye 28 milyon olduğu sırada, Millî Birlik Komitasının Anadolu gezisi sırasında, toprak konusunda köylülerin isteklerini okudum ve rüya görmedim. İşçi Partisinin hız aldığı bugünün 30 milyonu aşkın Türkiyesinde seçim gezilerindeki köylü seslenişlerini de biliyorum, yine de rüya görmüyorum.

Gerçek şudur ki, 30 milyonluk Türkiyede, işçi, köylü, dar gelirli kentli, aydın, hızla değişmekte olan bir ortam içinde, bugüne kadar çözemediği bir bilmecenin ipuçlarını ele geçirmektedir.

276.000 oyu küçümser görünenlere şaşmamak elde değil. Asırlık bir durgunluktan sonra, sosyal probleme karşı bir kitle uyanışının ilk sayıları ile karşı karşıyayız. Doğru ilkelerin örgütlenmesi sonucunda alınan oylarla demagoji kuvveti ve geçmişe yönelme ile koparılan oylar arasında, etki ve ağırlık yönünden, nitel (kalitatif) özelemlerin çözüme, niteliğe erişmesi için, tutulan yol doğrudur.

Durum nedir? Türk sosyal bünyesinin «Asya biçimi üretimden», kapitalist tarım işletmesine kadar çeşitlenen bir geçiş çağında olması, Türkiyede kapitalizmin yabancılarla yaslanması, beceriksizliği, özgür millî politikanın saklanması mümkün olmayan yaraları, işçi sınıfının acı tecrübeleri, emperyalizmin memleket içinde ve dışında korkunç özünü belirtmesi, açık seçik programlı sosyalist bir parti örgütünün kurulmuş olması ile, umulan bilinçli ve hızlı kutuplaşma başlamıştır. Bu birikimin çoğalması bir örgüt meselesidir; bu örgütte yer alanların ve alacakların, günde kaç saatlerini bu çalışmaya ayırabilecekleri meselesidir; yoksa kâğıt üstünde ağızımızla kuş tutmamız değil.

Can alıcı nokta örgüt ise, büyük kalabalıkların alanı olan köyde, bu örgüt nasıl olmalı? Köyde tutucu üçkenin yerine geçecek güçler

hangileridir? Şehirlerden gelenlerin gözüne bak-
kan varlıksız köylülerin içinden geçen bir tek
söz var aslında :

— Ne yapmalı?

Lâf değil, somut eylem sorunudur bu. Se-
çimler geçip te adayların el etekleri çekilince,
çamur ve kar deryalarının ötesinde, ağanın gücü
ile başbaşa kalacaktır köylü. Köylünün ne dü-
şündüğünü bilmeyecek ne var : «çor çocuk aç
mı kalsın? muhtar, tahsildar, jandarmaya neyler-
sin? uzak şehirlerde, uzak adamlardan medet
gelebilir mi? Toprak ve özgürlük umutlarını di-
riltten, kasabada rastladığı o serdengeçtilere köy-
lü nasıl rey verebilirdi?

Ezgiler içinde köylü, ağanın dediği partiye
reyini verecektir, tutucu üçken yerine köyün
içinde yeni bir güç belirinceye kadar.

Yeni üçken kimin tarafından ve nasıl kuru-
labilir?

Köylerde Menderes devrini olduğu gibi sür-
dürmekten başka işe yaramayan, köyde, siyasi
parti yasağı sürdükçe, görünüşe göre üçkenin
iki ayağı köyde, bir ayağı kasabada olacak. Bir
yandan köye, varlıksız köylünün sendikası, koo-
peratifi, birliği, öğretmen yada köyde çalışan
eğitim görmüş köylünün çalışması. Öte yandan,
kasabada parti örgütünün varlığı, «muhasara»
durumunu kırabilecek üçlü güçtür. Ağaların dev-
lete karşı köylünün sözcüsü gibi görünmeleri,
köylüye karşı dâ devletin eli gibi geçinmeleri ye-
rine, kasabada hukukçusu, doktoru, mühendisi
ile, köylünün derdine çâre arıyacak, somut etki-
li bir parti kadrosu, köylü desteği ile durumu de-
ğiştirecektir. Olumlu davranışlara, yapıcı işlere,
genç devlet idarecilerinin de destek olması söz
konusudur yer yer, millî özgürlük eylemi bütün
toplum katlarında destekler bulacaktır. Bir tartış-
ma varsayımı olarak ileri sürdüğüm bu sorunla-
rı, köy realitesini benden iyi bilen köyden gel-
miş İşçi Partililerin, yetki ile çözümlere bağliya-
caıkları muhakkak.

Ne var ki bu işleri yapmak için, öğütlere de-
ğil, usunmaz bir sabırla çalışacak partililere ihti-
yaç var. Oportünizmle realizm ayırımı, somut ça-
lışma, yardım etme, katılma eyleminde beliriyor.

AĞAOĞLU YAYINEVİ

Ankara Cad. 37/7 (Vilâyet Karşısı) İstanbul

sunar

AŞINA YÜZLER SAMET AĞAOĞLU

Bilen göz, dinç kalem, çağın ünlü siyasileri-
ni ve iki edebiyatçıyı, Orhan Veli ile
Sait Faik'i anlatıyor..

VE DURGUN AKARDI DON MİKHAİL SHOLOKHOV

1965 NOBEL Edebiyat ödülünü kazanan ki-
tap. Aslı gibi dört ciltte, hiç kısaltılmadan
yayınlanıyor.

Türkçesi : Tektaş Ağaoglu

İstanbul'da Beyazıt, Beyaz Saray Kitapçılar
Çarşısında AĞAOĞLU KİTABEVİNDEN ve
BÜTÜN KİTAPÇILARDAN arayınız.

ASYA-TİPİ ÜRETİM BİÇİMİ

E. VARGA

Ünlü sovyet ekonomisti E. Varga'nın son kitabı, 1964 yılında, ölümünden bir kaç ay önce çıkmış: «Kapitalist Ekonominin Soruları Üzerine Denemeler». Kitaplar, bir makaleler derlemesiymiş. Kitabın son yazısı da, Asya-tipi üretim biçimi ve bu konuda 1930 yılında Tiflis, 1931 yılında Leningrad'da yapılan tartışmalar üzerineymiş. (Tiflis ve Leningrad tartışmalarından, 30 yıl önceki tartışmalar diye söz edildiğine göre, makalenin 1960 yıllarında yazıldığı anlaşılıyor). Sovyetler Birliğindeki bilimsel çalışma ve yayınlarından doğrudan-doğruya yararlanabilmek olanaklarından daha hâlâ yoksun bırakıldığımız için, profesör Varga'nın bu çok ilginç makalesinden, **La Pensée** dergisinin ağustos 1965 tarihli 122. sayısında yayınlanan, Jean Chesneaux'un bir yazısı aracılığıyla haberdar olabildik. Yazıda, makaleden geniş parçalar aktarılıyordu. Bu yüzden, Varga'nın makalesinin bütününe çeviremedik. Asya-tipi üretim biçimi üzerine canlanan ilginç tartışmalar, gene **La Pensée** dergisinin nisan 1964 tarihli 114. sayısını özel olarak bu konuya ayırması üzerine başlamıştı. Selâhattin Hilav, başlangıç tartışmalarını, önce **Eylem** dergisinde, sonra da Fethi Naci'nin hazırladığı **Az Gelişmiş Ülkeler Ve Sosyalizm** adlı kitapta yayınlanan derli-toplu bir özetle, türk okuyucularına yansıtmıştı. (Selâhattin Hilav'ın gerekçesine katılarak, Asyâ-üretim biçimi deyimini yerine, Asya-tipi üretim biçimi deyimini kullanıyoruz.)

KENAN SOMER

O zamandan bu yana. Asya-tipi üretim biçimi üzerine yapılan tartışmaların çerçevesi genişledi; tartışmaya Fransız bilim adamlarından başkaları da katıldı. (Örneğin, Moskovada yayınlanan «Felsefe Sorunları» dergisinin Mart 1965 sayısında, **La Pensée**'nin 114. sayısında yayınlanan yazıların tartışıldığını öğreniyoruz.) Ayrıca, bu üretim biçimiyle ilgili olduğu sanılan bazı topluluklar üzerine somut tarihsel araştırmalar yayınlanıyor. (Daha Bizans ve Orta-Doğu üzerine araştırmalar yayınlanmadı). Özetlersek, Asya-tipi üretim biçimi, son zamanlarda ilginç tartışma ve araştırmalara konu olan bir «çalışma varsayımı».

Tabii bu varsayımın, derinliğine somut bilimsel araştırmalara yaslanmadan kullanılması, bazı tekil özelliklerden hareketle acele genellemelere -ve büyük bir olasılıkla yanlış sonuçlara götürebilir. Daha da kötüsü, şu ya da bu biçimde varılmış bazı sonuçlar için, bu varsayımın, gerekli çalışmalarla doğrulanmadan, «uygun» düştüğü kanısıyla, teorik bir temel olarak kullanılmasıdır. Bunlar tehlikeli olasılıklardır ki, Türkiye için de söz konusu edilebilir. Asya-tipi üretim biçimi üzerine yeniden açılan tartışmalarla yakından ilgilenmemizin en büyük nedeni de budur.

Profesör Varga'nın, daha 1960'larda yazılan, ama 1964 yılında yayınlanan makalesinden elde edebildiğimiz parçaların çevirisini bu nedenle sunuyoruz.

«Ekonomi Politğin Eleştirisi» adlı kısa dünya tarihi denemesinin önsözünde, Marx şöyle yazıyordu: «Asya-tipli, antik, feodal ve çağdaş burjuva üretim biçimleri, hep birlikte, ekonomik ve toplumsal gelişmenin ilerleyen dönemleri olarak kabul edilebilirler.»

Marx'ın, Asya-tipi üretim biçimine, daha sonraki üretim biçimlerinin tarihsel anlamına benzer bir anlam verdiği açıktır.

Ama Asya-tipi üretim biçimi kavramı, bizim marksist yazınımızdan kayboldu. Ne ekonomik politik kitaplarında adına rastlanıyor, ne de marksizm-Leninizm kitaplarında. 51 ciltlik Büyük Sovyet Ansiklopedisinde, «Asya-tipi üretim biçimi maddesini bulamıyoruz. Ayrıca, marksist doktrin bu önemli sorunu üzerine, araştırmacılara ve okuyuculara hiçbir şey söylenmemiş olmasının izahını da hiçbir yerde bulamıyoruz. Sadece susuluyor bu konu üzerinde. Kınanmış ve unutulmuş bir konu.

Nedir ki, Marx'ın Asya-tipi üretim biçimi üzerine yazdıklarının, neden ötürü incelenmeden yüzüstü bırakıldığını öğrenci gençliğe açıklamak gerekirdi. Aralarından biri bu susuşun nedenini öğrenmek istediği zaman, bizim marksizm-leninizm profesörlerimizin, öğrenci ya da dinleyicilerine ne cevap vereceğini bilmiyoruz. Mümkündür ki, bundan otuz yıl önce, komünist enternasyonalinden bir şarkiyatçının bana söylediklerini tekrarlasınlar. Bu şarkiyatçı şöyle demişti: **Marx, Asya-tipi üretim biçimi derken, feodalizmin Asyaya özgü bir çeşidini kastediyordu.** Buna karşılık, öfkeli bir biçimde, Marx'ın kendi düşüncelerini kelimelerle ifade etmesini çok iyi bildiği ve eğer Asya-tipi üretim biçimi derken bir feodalizm çeşidini kasdetseydi, bunu açıkça söyleyebileceği cevabını vermiştim.

Peki, acaba Lenin, Asya-tipi üretim biçimi kavramını reddetmiş miydi? Hiçbir zaman! Eserlerinin hiçbir yanında bunu gösteren bir şey bulamayız. Tersine, o Asya-tipi üretim biçiminin varlığını kabul ediyordu.

İlk çalışmalarından birinde, «Halkın Dostlarının İyüzü Nedir Ve Sosyal Demokrasiye Karşı Nasıl Savaşıyorlar? Adlı yazısında, «Ekonomi Politğin Eleştirisi»ndeki önsözden yukarıda alınan parçanın sözünü ediyor ve bunu tamamen doğru buluyor. Bu, Lenin'in daha sonra yazdığı «Karl Marx» başlıklı makale de böyledir. Dahası, Lenin, Rusyada da Asya-tipi üretim biçiminin varolması olanağını yadsımıyor. Toprağın millileştirilmesini, daha önce «Moskova Rusyası»nda topraklar millileştirilmiş olduğu gerekçesiyle, geriye doğru atılmış bir adım sayan Plehanof'la yaptığı bir polemikte, Lenin şöyle yazıyordu:

«Topraklar millileştirilmiş olduğu ölçüde, «Moskova Rusyası»nda bunun ekonomik temeli, Asya-tipi üretim biçimiydi... Yirminci yüzyıl Rusyasındaysa, hiç şüphesiz, kapitalist üretim biçimi ağır basıyordu... O, (Plehanof), Asya-tipi üretim biçimi üzerine kurulu millileştirmeyle, kapitalist üretim biçimi üzerine kurulu millileştirmeyi birbirine karıştırıyor. Bu kanıtlamadan «Moskova Rusyası»nın restorasyonu sonucu çıkıyor; yani Asya-tipi üretim biçiminin restorasyonu; yani kapitalist dönemde düpedüz bir anlamsızlık.»

Asya-tipi üretim biçiminin varlığını kabul etmeyenler, Lenin'in bu sözlerini, Marx'ın tezlerine karşı olarak yorumlamağa giriştiler. Bu tamamen yanlış bir şeydi. Lenin burada hiçbir zaman Asya-tipi üretim biçimini yadsımıyor; sadece bu üretim biçiminin «Moskova Rusyası»nda varolmuş olmasını şüphayle karşılıyor. (Bunda da, Asya-tipi üretim biçiminin temel elemanı, yani büyük ölçüde devlet tarafından örgütlenen sulama sisteminin eksikliği ölçüsünde, haklıdır).

Son olarak, Lenin'in bu yakınlarda (1959 yılında) yayınlanan «Marxla Engels Arasındaki Mektuplaşmalar Üzerine Karalama Defteri»nde şu düşüncüyü buluyoruz: «Doğu düzenin anahtarı, toprak üzerinde özel mülkiyetin yokluğu» Bütün topraklar devlet başkanının mülkiyetindedir.

«Asya köyleri, kapalı köylerdir; autarcie (tabii ekonomi) asyal düzenin temelidir. Merkezi hükümetin public works'u (kamu işleri).

Asya-tipi üretim biçiminin yadsınması, ya da bunun «feodalizmin Asyaya özgü bir çeşidi»ne dönüştürülmesi, Tiflis ve Leningrad'da, 1930-31 yıllarında yapılan tartışmalar sonucu karara bağlandı. Ama bu iş, pek de açık olmayan ve hazırlıksız bir şekilde yapıldı. Tiflis tartışmasının verileri üzerine kaleme alınan vargı'da (conclusion) şunu okuyoruz. «Asya ülkelerinin tarihleri boyunca sahip oldukları orijinalite son derecede büyüktür. Belirli bir yönde, bu, feodalizmin özel bir şekli durumunu alıyor ki, bu durum, Asya-tipi üretim biçimi diye adlandırılabilir.»

Buna benzer bir Formülasyon, M. Godes'in, Leningrad tartışmasındaki vargısında bulunuyor: «...Biz, doğuda, Asya-tipi üretim biçiminden değil, feodalizmin orijinalitesinden söz etmeği yeğ tutuyoruz.»

Böylece, bilim bakımından, önemli ve nisbeten canlı bir tartışma, kısırlaştırılmış bulunuyor. Eğer mesele sadece belirli bir üretim biçimini, «Asya-tipi üretim biçimi», ya da «feodalizmin Asyaya özgü çeşidi» terimiyle adlandırmak zorunluluğu olsaydı, bilimsel bakımdan bu, boş yere gürlütu yapıldığı anlamına gelirdi. Şu, ya da bu şekilde adlandırmak, konunun özünde hiçbir şeyi değiştirmez.

Bu tartışmalar sırasında ileri sürülen karışık düşünceler içinde yolumuzu bulmağa çalışalım.

Gerçek marksistlerin Marx'a büyük bir saygı duydukları ama onun yapıtlarını asla bir dogma olarak kabul etmediklerini bir kere daha belirtmek, yerinde olacak. Eğer yeni olaylar Marx'ın dediklerinde bazı değişiklikler yapılmasını gerekli kılarsa, bu türlü değişiklikler, marksizmin ruhuna tamamen uygun düşer. Ama bunun sağlam temellere dayanması gerekir.

Peki, Asya-tipi üretim biçiminin bağımsız ve bütün öbür üretim biçimlerinden farklı olduğunu yadsınmağa yönelen düşünceler, sağlam temellere dayanıyor mu? Bize kalırsa, hayır.

Asya-tipi üretim biçiminin yadsınması, şu iki durumda doğru olabilirdi :

a) Önce teorik bakımdan: Eğer Marx'ın, Asya-tipi üretim biçimi kavramını (feodalizm dahil, öbür bütün üretim biçimlerinden ayrılan bağımsız bir olgu olarak) kendilerinden çıkardığı bir çok doğu ülkesinde, toplumun karakteristikleri bu iş için yeter-siz olsaydı, o zaman bu ayırım doğru sayılmazdı.

b) Somut tarihsel açıdan, eğer insan toplulukları tarihinde, Marx tarafından Asya-tipi üretim biçimi olarak karakterize edilen şartlar içinde yaşamış halklar bulunmasaydı, gene aynı şey olurdu.

Marx (ve Engels)'in, söylemiş olduklarından başka bir şeyi kastedtikleri ve kendi öz doktrinlerini anlamadıkları kapisına çıkan iddia ve isnatların kabul edilecek bir yanları yoktur. Bu iddia, tartışma boyunca, sık sık tekrarlandı.

Bize kalırsa, dar bir şarkiyatçılar çevresinde yapılan tartışmaya katılanlar, teorik sorunu çözümlemek için yetkili kişiler değildi. Esas olarak, tartışmaya sadece şarkiyatçılar, her şeyden önce de sino-loğ ve tarihçiler katılmışlardı. Yetkili ve ünlü marksist filozof ve ekonomistlerden hiçbiri, bu tartışmalarda söz almadı. Şarkiyatçıların, somut tarihsel sorunu çözümlemek için yetkili olup olmadıklarını ise bilmiyoruz. Ama bu konuda şüphelerimiz var.

Eğer Asya-tipi üretim biçimini, Marx'ın tasarladığı gibi, saf bir biçim altında, bilimsel bir soyutlama olarak tasarlar ve bunu batı Avrupada varolan klasik feodalizmle karşılaştırırsak, o zaman açıkça ortaya çıkar ki, ayrı üst-yapılara sahip, iki ayrı üretim biçimi söz konusudur.

Asya-tipi üretim biçiminde, en önemli üretim aracı, toprak, bir devlet mülküdür. klasik feodalizmde ise toprak, toprakların efendisinin, derebeyinin mülküdür. Feodalizmin yasasına göre «efendisiz toprak yoktur». Toprak, parçalanmadan, veraset yoluyla, büyük oğula geçer. (Gerçek şudur ki, toprak, kral tarafından verilmiş bir tımar olarak kabul ediliyordu.

Sarayın emrindeydi ve vâris bulunmadığı zaman, genel ona dönüyordu. Bunun çok büyük bir pratik anlamı olmuştur).

Marx'ın açıklamalarına göre, çorak ve yağışların yetersiz bulunduğu bölgelerde varolan Asya-tipi üretim biçiminde, nüfus, dar ama iyi sulanan topraklar üzerinde toplanıyordu. Bu durumda, bir iş-gücü yetersizliği yoktur. Kanal ve harklar aracıyla toprağın sulanması çok pahalıya malolur. Çinde yüzey ölçüsü biriminin, mu'nun, 1/16 hektar olması dikkate değer. Bu yüzden, çok eski zamanlardan beri, toprakların zilyedlerini gösteren bir kadastro yapılıyordu.

Oysaki, klasik feodalizmde toprak boldu, ama çalıştırmak için iş-gücü kıtlığı vardı.

Bu yüzden, derebeyleri, komşu topraklara yağma seferleri tertipliyorlardı. Bu seferlerden amaç, başka topraklardaki köylüleri ve hayvan sürülerini ele geçirerek, kendi toprakları üzerinde yerleştirmekti.

Orta-Çağ belgeleri, topraklarla iş-gücünün birbirinden farklı şekilde tahmin ve tesbit edildiklerini büyük bir açıklıkla gösteriyor. Feodal mülkün başka ellere geçmesi sırasında, mülkün sınırları takribî bir şekilde yazılıyordu: Şu ırmaktan şu dağa kadar, Falan yoldan filân ormana kadar v.s.

Buna karşılık, devredilen iş-gücü, istisnâî bir dikkatle hesaplanıyor. Sadece sayı bakımından değil, varsa, nitelik bakımından da: Örneğin, iki demirci, iki araba yapıcısı, üç fıçıcı... gibi. Çok iyi bilinir ki, Rusyada, daha 19. yüzyılın ilk yarısında, toprak sahibinin durumu söz konusu olduğu zaman, sadece topraklarının büyüklüğü değil, ayrıca sahip olduğu «canlar»ın sayısı da belirtilirdi.

Asya-tipi üretim biçiminde, devlet, üretici tarafından yaratılan artık-ürünün tek sahibidir. Bunu vergi şekli altında alır ve bütün sömürücü tabakalar, devlet aracıyla, kendi emek ürünleri olmayan bu toprak gelirine (ranta) sahip çıkarlar.

Feodalizmde ise, toprak sahibi, üreticileri doğrudan doğruya sömürür. Gelirini, köylülerin çalışma şeklinde ödedikleri bir rantla, ürün şeklinde ödedikleri bir rant teşkil eder. Devlet, pratik olarak, bu işlerle uğraşmaz.

Asya-tipi üretim biçiminde, devlet, halk için hayâtî önemde bir görevi yerine getirir: Hark ve kanallarla bir sulama sistemi kurar ve bunu düzenler. Bu kanallar, önemli durumda bulunan yerlerde kururlar ve sulama sistemi olmadıkça, bu çorak bölgelerde hiçbir tarımsal üretim yapılamaz. (Ayrıca, bu kanallar sistemi su, baskınlarına karşı da koruyucu bir rol oynar). Bu durumdan, siyasal iktidarı çoğunlukla «asyai despotizm» diye tanımlanan bir biçimde me...

iktidar, sınırlı bir zaman için, azledilmeleri mümkün memurlar tâyin eder. Devlet, kötü mahsul durumlarına karşı, gıda stokları kurulmasına dikkat eder. Tivrattaki ünlü efsaneye göre, hazret'i Yusuf, Fırvuna, yedi iyi mahsul yılında, bunu izleyecek olan yedi kötü mahsul yılı için gıda stokları yapmasını tavsiye eder. Bu efsaneye, Tivrata yazıldığı zaman, Mısırdaki Asya-tipi üretim biçiminin varolduğunu, söz götürmez bir şekilde gösteriyor:

Klasik feodalizmde devletin bütün görevlerini bizzat derebeyi yapar. Ama, verilen örnekte, devletin hiçbir ekonomik rolü yoktur. O, köylülerin karşısında çok-yönlü bir sömürücü olarak, bir tek adamın, derebeyinin kişiliğinde temsil ediliyor: Derebeyi, silâh gücüne dayanarak, köylüler üzerinde hüküm sürer; onları yargılar, ceza verir, hapse atar, ölüme mahkûm eder ve idam eder. Her derebeyi, kendi mülkünün içinde bir efendidir. Kral sadece primus inter pares'dir; eşitler arasında birinci. Almanya, Polonya, Macaristan gibi bazı ülkelerde, kral ya da imparator, (farklı dönemlerde), derebeyleri tarafından seçiliyordu. Kralın düdüğü de sadece kendi feodal mülkü içinde öterdi; bu mülkün dışında bir iktidarı yoktu. Eğer derebeylerin en güçlüsü kral olursa, bir süre için, en güçsüz derebeylerini kendi hükümü altına alırdı. Ama bu da, çok istisnâi durumlarda olurdu.

Genel olarak, sadece tek bir devletten söz etmenin mümkün olduğu ölçüde, feodal devlet, hiçbir ekonomik, idari ya da hukuksal görev yapmıyordu. Bu işler, tek tek derebeylerin otoritesine bırakılmıştı. Hâtâ savaşların yönetimi bile esas olarak, derebeylerinin işiydi. Devlet ordusu, gerçekte, kendi derebeylerinin sancağı altında savaşan askerlerin bir arada toplanmasından başka bir şey değildi. Kral savaş açabilirdi; ama derebeyleri de, istemezlerse, askerlerini göndermiyebilirlerdi. Derebeyleri katılırsa, savaş başlardı; aksi halde, savaş olmazdı.

Görüyoruz ki, **Asya-tipi üretim biçiminin karakteri, feodal üretim biçiminin karakterinden temelli olarak ayrılıyor:** Marx'ın sınıflandırmasını kabul etmemek ve Asya-tipi üretim biçimini feodalizmin bir çeşidi olarak karakterize etmek için hiçbir sebep yoktur.

Bugün, otuz yıl sonra, Asya-tipi üretim biçiminin Feodalizmin bir çeşidi olup olmadığı üzerine yapılmış olan tartışmaları anarken, Asya-tipi üretim biçimini yadsımak ve Marx'ın bu konudaki tutumunu yanlış bir şekilde yorumlamak için gösterilen dik-kafalılığı anlamak çok zor geliyor. Kaldı ki, bu tar-

tışmalardan üç yıl önce bütün komünist partiler tarafından kabul edilmiş olan Komintern programında, Asya-tipi üretim biçiminin kalıntısı bulunan ülkelerden söz ediliyordu.

Asta-tipi üretim biçiminin varlığına en katı şekilde karşı çıkanlar, kendilerini haklı göstermek için, program metninde Asya-tipi üretim biçiminin tırnak içinde (entre guillemets) yazıldığını ileri sürüyorlar. Onlara göre, bu, Asya-tipi üretim biçiminin yadsındığı anlamına gelir. Ama, bu programı kaleme alanlar, eğer Asya-tipi üretim biçiminin kalıntılarına hiçbir önem vermeselerdi, bunun sözünü ederler miydi? Bunu tırnak içinde yazmak, bu nokta üzerine şüpheli olanlara verilmiş bir ödün, bir tãvizdir.

Bu sorunun, Çin için bilimsel ve politiko-stratejik bir önemi vardı. Asya-tipi üretim biçimine karşı çıkanlar, Çin'in 1920 yıllarındaki toplumsal yapısını normal bir feodalizm olarak kabul etmeyen herkesi, (ben de dahil), siyasal düşman sayıyorlardı. Bu tutumlarıyla önemli sorunların aydınlatılması yolunu kapadılar.

Asya-tipi üretim biçimine karşı çıkanların ileri sürdükleri kanıtları ayrıntılı bir şekilde incelemek, zaman kaybetmek olur. Marx'ın diyalektik metodunu anlamadıkları, uyardıklarını kavramadıkları ölçüde, (Marx'a göre, her türlü genelleme, derin bir bilgi ve somut olguların tahlili üzerine yapılmalıdır), bütün içinden parça parça alınmış ve doğru dürüst anlaşılmamış sözlere dayanarak Asya-tipi üretim biçimine karşı çıkanların kanıtlamaları, sonunda Marx'ın kötü bir marksist olduğu ve marksizmi anlamadığı şeklinde özetlenebilir.

Asya-tipi üretim biçiminin yadsınması, «Diyalektik materyalizm ve Tarihsel Materyalizm» adlı kitabında bu üretim biçimine yer vermeyen Stalin tarafından, kesin olarak onaylanmıştı.

Sorun gelip şuna dayanıyor: Son araştırmalar, Marx'ın bu «varsayım»ını doğruluyor mu, doğrulamıyor mu? Nerede olursa olsun, Asya-tipi üretim biçimi tarihte varolmuş mudur? Bize gelince, biz bu sorunu kesin olarak çözümlmek için yetkili değiliz.

Öyle sanıyoruz ki, ciddi marksist araştırmacıların, filozof, ekonomist ve tarihçilerin bu sorun üzerinde yeniden tartışmaları ve Marxla Engelsin, Asya-tipi üretim biçimi üzerindeki, bizce doğru öğretilerine eski yerini vermeleri gereken zaman gelmiştir.

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ MİLLET VEKİLLERİNE SORULAR

- 1 — Seçim sonuçları hakkındaki genel yorumunuz?
 - a — Partilerin aldıkları sonuçlar?
 - b — Bu sonucu etkileyen nedenler?
 - c — T.İ.P.'in öteki partiler yanındaki durumu?

- 2 — T.İ.P.'nin çevrenizde aldığı sonucu nasıl karşılıyorsunuz?

- 3 — Buna göre T.İ.P.'in aldığı sonucu etkileyen olumlu - olumsuz nedenler?

- 4 — Öbür partilerin seçim çevrenizde T.İ.P.'e karşı davranışları ve bu davranışların ortak ya da ayrıldıkları noktalar nelerdir?

- 5 — T.İ.P.'li olarak halkla temasınızda güçlüklerle karşılaştınız mı?

BEHİCE BORAN

S seçim sonuçlarını tam ve doğru değerlendirmek için elimizde gerekli ve yeterli yerler, bilgiler yok. Oyların ilçe, köy, şehir ve mahallelere, hattâ sandıklara göre dağılımı sonuçların izahı bakımından önemli ip uçları verebilir. Sonra yer yer yapılacak tipik örneklemeler seçmenleri etkileyen şartları, nedenleri ortaya koyabilir. Şimdilik ancak bazı genel noktalara değinilebilir. Birinci önemli noktaya seçime katılma nisbetinin düşük olmasıdır. Büyük bir seçmen kütesinin oylamaya katılmamış olması, oyların partiler arasında dağılışı şekli kadar önemlidir. Öyle anlaşılıyor ki, seçmenlerin büyük bir kısmı yirmi yıldır uygulanan şekli demokrasiye güvenini yitirmiş, politik partilerden umudunu kesmiştir. Bu durum halkın uyanmaya başlamış olmasının olumsuz yönden bir belirtisidir. Halkın bu kısmı yirmi yıllık tecrübesiyle eski partilere «hayır» ! diyor. Ama henüz başka bir çıkar yolu olduğunu ve bu yolu Türkiye İşçi Partisinin temsil ettiğini görmüyor. Gerek bunun, gerekse seçimlere katılanlardan T.İ.P.

sinin daha fazla sayıda oy alamamasının sebebi ise bir taraftan T.İ.P.'sinin maddî imkânsızlıklar dolaşısıyla sesini gerektiği kadar duyurmaması, köyle-re kadar gidememesi, şehirlerin emekçi mahallerinde yoğun faaliyetlerde bulunamamasıdır; diğer taraftan da T.İ.P.'sinin faaliyetlerini kösteklemek, halkı kendi partisinden uzak tutmak için yapılan maddî manevî ağır baskılardır. Bir başka sebep de T.İ.P. sinin ileri sürdüğü fikirlerin, çözüm yollarının ve uyguladığı propaganda metodunun yeni, alışılmamış şeyler olmasıdır. Yerleşik, geleneksel değerler, fikirler, inançlar ve hissi tutumlar kısa sürede ve eylemle desteklenmeyen (Meclis'e girmemiş olduğu için eylemle desteklenemezdi.) propaganda ve uyar-malarla değiştiremezdi. T.İ.P. si seçim devresi öncesi ve süresi çalışmaların da «oy avcılığı» usullerini değil, halkı uyarmak, uyandırmak yolunu tercih etmiştir. Bu da, kısa vadede elde edilecek sonuçlar bakımından elbette «oy avcılığı» kadar verimli değildir.

Bütün bunlara rağmen bu seçimlerin en önemli ve anlamlı sonucu AP'nin tek başına iktidara gelmesi değil, T.İ.P.'sinin 15 Milletvekili parlâmentoya sokmasıdır. Sosyal olaylar değerlendirilirken tek ve en önemli ölçü nicelik değildir. Önce nitelik farkı gelir. Onbeş sosyalist milletvekilinin Meclis'e girmesiyle memleketin politik hayatında ve gelişmesinde bir dönüm noktası aşılmıştır. T.İ.P.'sinin aldığı 270 bin küsur oy toplumculuğun artık aydınlar arasında bir fikir akımı olmaktan çıktığını, halka malolmaya başladığını ve politik bir hareket halini aldığını gösterir. T.İ.P.'si oylarının büyük merkezlere inhisar etmeyip memleket sahasında dağılması da bu bakımdan anlamlıdır. T.İ.P. si Türk sosyalist hareketinin örgütlü ön ucu nu teşkil etmektedir.

T.İ.P. sinin bütün elverişsiz şartlara rağmen aldığı bu sonuç partinin programının, ileri sürdüğü görüşlerin ve çözüm yollarının gerçekçi olduğunu halkın ihtiyaçlarına cevap verdiğini gösterir. T.İ.P. sine oy veren 270 bin küsur seçmenin büyük çoğunluğunun bilinçli, toplumcu kişiler olduğu söylenemez. Türk toplumunun tarihsel gelişmesi ve halkın kendi yaşama şartları gerek daha aydın grupları, gerekse halk kitlelerini toplumcu fikirleri ve çözüm yollarını kabulü müsait bir duruma getirmiştir... parti halka ulaşabilme, sesini daha iyi duyurabilme imkânlarına sahip olsaydı bu seçimlerde dahi çok daha fazla oy almak mümkün olacaktı. Somut meseleleri toplumcu açıdan ortaya koyup çözüm yollarını gösterince halkın içinden «tamam, bu benim meselelerime, ihtiyaçlarıma cevap veriyor, buna aklım yatıyor» diyenler, toplumcu çözüm yollarını kendi yaşantılarıyla doğru bulanlar çıkıyor. Önemli olan budur. Meseleler hakkında tam bilgi edinmek, bilince varmak daha sonraki merhaledir. Toplumda bir hareket önce uyanık veya en çabuk uyanan elemanlarla kazanılır. Sonra bunlar bilinçlenip, örgütlenerek daha büyük

sayıları uyarma ve harekete getirme görevini üzerlerine alırlar.

C.H.P.'sinin uğradığı kayıp, AP. sinin kaydettiği kazanç yeni bir şey değildir. Ta 1959 seçimlerinin sonucu 1960 seçimlerinin sonuçlarından daha sürprizli sayılamaz. D. P. nin iflâsı, memleketi bir çıkmaza sokmuş olduğu halk tarafından tam anlaşılmadan 27 Mayıs hareketi oldu. D.P. yi tutmuş olan seçmen kütlesi bunun için 27 Mayıs'ı kendi oylarıyla iktidara getirdiği partiye karşı, dolayısıyla kendi oy hakkına karşı C.H.P. sinin mukabil hareketi olarak yorumladı ve bundan muğber oldu. Şimdi A.P. ye oy vererek C.H.P. ye karşı hüsnü bir kere daha ifade etmiş oldu. Diğer taraftan C.H.P. nin oy kaybı, bu partiyi tutanların bir kısmı A.P. si ile T.İ.P. sine kaymış olmakla beraber, asıl seçime katılmayanlardan geliyor. Sanırım, C.H.P. şimdiye kadar kendisini tutanların himadını kaybetmiştir. A.P. sinin kazanışının nedenleri üzerinde dururken, eski devrin yağmacı mirasvedî bolluğunun ta kasabalara, köylere kadar uzanan döküntülerinden yararlanmış ve yoksul seçmen kütlesi üzerinde nüfuza sahip zümrelerin eski tatlı kârların geri geleceği hülyasıyla gösterdikleri faaliyeti ve etkiyi de hesaba katmak gerekir. Ve nihayet, A.P. sinin harcadığı bol para ve paranın sağladığı imkânlar da hiç şüphesiz oylara tesir etmiştir.

C.H.P. sinin gittikçe erimesi kaçınılmazdır. Karşı karşıya olan aşında C.H.P. siyle A.P. si değil, T.İ.P. siyle A.P. sidir. Seçim propagandaları da temel farkın T.İ.P. ile öbür beş parti arasında olduğunu göstermiştir. T.İ.P. sine saldırmakta C.H.P. daha yumuşak davranmıştır, ama bu sadece bir taktiktir. C.H.P. si kendini iktidara namzet ve T.İ.P. sini de baş rakibi görseydi elbette tutumu başka olacaktı. Toplumculuk ve toplumcu fikir ve akımlara hürriyet ve hak tanıma konusunda C.H.P. nin amansız tutumu A.P. sinden aşağı kalmaz.

MUZAFFER KARAN

1 — Seçim sonucu hakkında genel yorum :

A. P. nin çoğunluk elde edeceği, fakat tek başına hükümet kuramayacağı kanısında idim, sonuç, gerek yurdumuz ve gerek bütün dünya için sürpriz oldu. Bu sonucun nedenleri şöyle özetlenebilir :

Atatürkten bu yana emekçi halkımızın kalkınmasını sağlayacak gerekli reformlara el atılmamıştır. Özellikle köylümüz, ortaçağ kalıntısı ağaların ve din istismarcılarının gerici ve sömürme örgü-

tünden kurtarılamamıştır. Uygarlık, özgürlük ve ilericiliğe giden yollar tıkanmıştır. Gerek gerici çevrelerle, gerek iç ve dış sömürücülerle, sağlam bağlar kurmuş olan A: P. si, oyların çoğunu elde etmiştir. A. P. nin bu uğurda sarfettiği milyonlar, T. İ. P. ve C. H. P. yi komünistlik, dinsizlik allahsızlık ve Rusya'ya satılmışlıkla suçlaması, gerici çevrelere çıkarlar vadetmesi seçim sonuçları için çok etkili olmuştur.

3 — Partilerin aldıkları sonuçlar :

a — Yukardaki nedenlerden dolayı A. P. nin aldığı sonuç anormaldir, geçicidir. Emekçi halkımız uyanmaya başladıkça sömürme düzeninin iç yüzünü anlayacak ve mutlaka hesap soracaktır.

b — C. H. P. bugüne kadar devrimcilik, halkçılık ve devletçilik ilkelerini benimsemeyen bir parti olarak tanınmıştır. T. İ. P. sahneye çıktıktan sonra, toplumculuk ilkelerini benimsemek istemiş, ortamın solunda olduğunu anlatmak istemiş fakat kimse inanmamıştır. Çünkü bünyesi buna müsait değildir. Halk Partisi içindeki gerici ve ilerici unsurlar çatışma halindedir. C. H. P. emekçi halktan kopmuş bir partidir. Aydın çevrelerin de inancını azalttığı için bu seçimlerde düşük oy almıştır ve bu normal bir sonuç olmuştur. C. H. P. yönünü bulmak zorundadır.

c — MP ve YTP. şahsen bu partilerin artık silinmek üzere olduğunu sanmıştım. Özellikle, C. H. P. yi suçluyarak seçim propagandasına girmiş olmaları ve eski DP kalıntılarına, gerici çevrelere taviz vermiş bulunmaları, beklenilenden fazla oy almalarına sebep teşkil etmiştir. Ama silinmeye mahkûmdurlar.

d — CKMP. toplumculuk çalımları ile propagandaya başladı. Gerici çevrelerde karargâh kurmak istedi. Bursada TİP ne saldırılarda bulunulurken CKMP, lideri bu saldırıları tasvip eder mahiyet-

te bir tavır takındı. Yassıada cezalarına karşı olduklarını söylerken bu cezaları tasvip etmiş 27 Mayısçılardan koptular. Amerikan, aleyhtarı göründüler, sonra Amerikan uydulugunu kabul ettiler. Sonuç olarak ne isaya ne de musaya yarandılar. Bünyelerindeki tasfiye hareketi de iç kaynaşmalara sebep oldu. Etiketsiz bir parti olarak ortada kaldılar. Seçimlerden elde ettikleri sonuç çok iyidir. Daha kötü olabilirdi.

e — T.İ.P., seçime girerken 15 kadar üyelik elde edersek çok iyi olur diyorduk. Propaganda için neyiz varsa ortaya koyduk. Parasızlıktan ötürü 5,6 büyük il hariç, yurt çapında bir gezi imkânını bulamadık. Özellikle köylere inilemedi. Başta AP olmak üzere diğer partilerin TİP'e karşı yönelttikleri kanun dışı saldırılar ve yıkıcı propaganda taktiklerine rağmen sonuç çok iyidir. Son günlerde AP. nin dağıtıldığı komünistlik ve dinsizliğe ait broşürler, oylarımızın azalmasına çok büyük etkiler gösterdi. Teşkilâtımızın noksanlığı ve mevcutların acemiliği de aleyhimize sayılabilecek faktörlerdendir.

Özellikle köyler, gerici çevrelerin ve ağaların baskısı altında olduğu için seçimlerdeki oyların çoğunu şehirlerdeki aydın çevrelerden sağladık.

Halkla temasta, A.P. lilerin yarattıkları güçlüklerden gayri bir şeyle karşılaşmadım. Kanunsuz saldırı teşebbüslerini, kanundan yana çıkmak suretiyle bertaraf ettik.

ŞABAN ERİK

1 — Seçimi kazananlar büyük paralar harcadılar.. Büyük yalanlar söylediler.. Çıkarıcı düzenin bütün mekanizmasını kendi hesaplarına çalıştırdılar. Bunun yanı sıra aldatıcı politikadan bezmiş, tiksinti getirmiş yurttaşlar kitlesi seçime katılıp oy vermedi. Ve bir de, ki en yandığım taraf budur, bütün ilerici kişiler biraz kımlıdayıp da faal şekilde Sosyalist cepheyi desteklemediler. Bence anormal seçim sonuçlarını doğuran nedenler bunlardır. Ama hemen belirtiyim ki, bu sonuç, kazananların sonuçlarını da kısa zamanda ortaya koyacaktır. Çünkü her iş gelip gelip esas meselelere dayanacaktır. Toprak, iş, ekme, eğitim hizmeti, sağlık hizmeti meselelerine dayanacaktır. Akla, bilgiye, olguya, çağdaş düzen kurallarına karşı gelinerek bu meselelere çare bulunamaz.

C.H.P. bir seçim kampanyası yürüttü denemez. Geçmiş günahlarının ağırlığı altında mı kımlıdaya-

madı yoksa takatı mı tükendi bilmiyorum. M.P., incir çekirdeğini doldurmayan lâflarla nasıl bu kadar oy aldı hâlâ şaşarım. C.K.M.P. hakkında söz söylemeyi canım hiç istemiyör. Y.T.P., bir kaç mahalli sivrilmiş tepesine tutunarak, bu seferlik boğulmaktan kurtuldu. Türkiye İşçi Partisi parasız pulsuz dinerek.. binbir yalana dolana karşı savaşıarak 15 Milletvekiliyle Meclise girmiştir. Böylece, Türkiye'mizde gerçek demokrasinin başlamasına yol açmıştır. Şimdi bütün mesele, açılan bu yolu, geniş halk kitlelerine.. fertlerin ve milletin ekonomik bağımsızlığa uzatmaktır.

2 — Türkiye İşçi Partisinin çevremde aldığı sonucu, Ankara halkının ilerici oluşuyla ölçüye vurursak, biraz düşük buluyorum. Ama sakın zannedilmesin ki, bunu böyle söylemekte Ankara halkını ilerici oluşlara yeteri ölçüde destek olmamakla suçluyorum. Ben sadece netice üzerinde söz ediyö-

yorum. Netice neden böyle olmuştur, elbet bunun üzerinde durup gereken eylemleri işleyeceğiz.

3 — Türkiye İşçi Partisinin aldığı sonucu etkileyen olumlu nedenler şunlardır: Partiler canlarını dışlerine takarak üzerlerine düşen görevleri yerine getirmişlerdir. Bazı toplumcu yazarlarımız, tam manasıyla, kalem gayretlerini ortaya koymuşlardır. Yine bazı topluncularımız, ellerinden geldiğince, partimize yardımcı olmuşlardır. Bu kimseleri sırası gelmişken saygıyla anarım.

Olumsuz nedenlere gelince: Bir defa halkımız, daha olduğu gibi, ağaların, tefecilerin, bezirgânların ve onların çeşitli yardımlarının hükmü altındadır. Halk, daha ilk elde, bunların baskılarını, yalanlarını, dolanlarını aşamazdı... Sonra halk daha henüz sosyalizmi kendisinin iş ve ekmek davası olarak bilmiyor. Sefalet ve cehalete karşı savaş açma hareketi olan sosyalizm, dini, allahı, aileyi ortadan kaldırma hareketi şeklinde anlatılmış millete. Tutucu şebeke, ağız memleketin dört ucuna kadar yaymış.. av diye yakaladığı halkı yiyor. Bu şebeke halkı dışlerinin arasından kolay kolay bırakır mı?.. Kendi canavarlığını şirin göstermek için halkın karşısına hayali canavarlar diyor. Sosyalizm din düşmanlığıdır, diyor. Sosyalizm aile düşmanlığıdır, diyor. Oysa halk bir bilse ki, sosyalizm insanlık sevgisi dir. Bir bilse ki sosyalizm insanca yaşama davasıdır, dünyayı bütün insanlara dünya etme davasıdır. Neyse, gelelim konumuza. Bir de bilindiği gibi, partimizin parası yoktu. Bundan dolayı, kendimizi halk'a tam

olarak götüremedik ve anlatamadık. Buraya, tabii, sözlerimin başında belirttiğim ilerici kişilerin koca bir seçim savaşında benimzedikleri davanın hakkını vermemiş olmalarını da ekleyebiliriz...

4 — C.H.P. ve biraz da Y.T.P. hariç diğerleri, ağız birliği etmişcesine, hep bilinen hikâyelerle Türkiye İşçi Partisini kötülemişlerdir. Bu yalanların şekli ve çeşidi anlatılır gibi değildir. Devlet idaresinde söz sahibi olmak isteyenlerin halk'a karşı, peynir - ekmek yercesine, bu derece yalan söylemek saygısızlığında bulunmaları çok kere benim aklımı ürkütmüştür.

5 — Türkiye İşçi Partisi olarak güçlüklerle karşılaşmadım. Arada bir kişilikten ya da fikirden uzak kimselerin, konuşmalarım sırasında, laf atmalarıyla karşılaştım o kadar. Bu da olağan şeydir. Aksine, çok sevindiricidir, halkla temasımda kolaylıklar gördüm. Meselâ, 4 saatliğine tutabildiğim arabamın şoförü, beni içinden gelerek 6 saat gezdirdi. Meselâ, köy kahvelerinde konuşmalar yaparken, köylüler radyoyu kapadılar, aralarında konuşmayı kestiler, oyunlarını bıraktılar. Meselâ, bazı yerlerde bana ve arkadaşlarıma karnımızın aç olup olmadığını sordular. Ve, fukara halleriyle bulgur bulamaç da ikram ettiler. Meselâ, bazı kahve sahipleri kahvehanelerini, toplantılar düzenlememiz için, parasız verdiler. Meselâ, bazı köylüler başka köylere de götürmek için propaganda yayınları istediler. Halk iyi.. halk çok iyi.. Halkın kafasını bugün çeliyorlar.. Yarın halk kendi kafasına sahip olacak...

TARİK ZİYA EKİNCİ

Kesin seçim sonuçlarına göre Diyarbakır'da dördüncü parti durumundayız. AP: 31936, CHP: 25695 YTP: 25599, TİP: 8867, CKMP: 3799, MP: 1867 oy aldı. Seçime katılma oranı ise yüzde 64,28.

Seçim kampanyasının ilk günlerinde oyları YTP'nin alacağı şeklinde bir hava esmişti. Bakanlık yapan ve Bekata çatışmasında adımı iyice duyuran Yusuf Azizoglu'nun da Diyarbakırlı oluşu rol oynamıştı. Fakat AP'li yöneticilerin yetersizliğine karşılık YTP umduğu oyu da alamadı. YTP'li ağalar AP'yi kendilerine daha yakın buldular. CHP ise eski oylarını muhafaza etti.

TİP de beklediği oyu alamamıştır. Bunun iki önemli nedeni vardır: Birincisi: mahalli teşkilattaki eleman noksanlığıdır. Bu yüzden bazı ilçelerde çoğu köylere gidilememiş; partimiz anlatılamamıştır. İkinci nokta ise: Para konusudur. Kampanya sıra-

sında araba kiralari birdenbire yükseldi ve para tahsis alan partiler tarafından çok önceden kiralandı.. Bunların yanısıra İlçe teşkilatlarındaki arkadaşlarımız fakir-fukara kişilerdir. Kampanya sırasında çok zorunlu olan masrafları bile yapamamışlar dolayısıyla partimizin sesini duyuramamışlardır. Eğer eleman ve para meselelerimiz halledilebilseydi çok daha iyi sonuç alabilirdik.

Eksik propogandaya rağmen TİP Diyarbakır'da daha çok köylerden oy aldı. Aydın çevrelerden aldığımız oy oranı köye göre yüzde 10'nu geçmedi. Aydınlar TİP'e yakınlık gösterdiler, fakat karşı partilerin kesif propagandalarıyla tereddüt ettiler çoğu da bu tereddüt sonucu sandık başına gitmedi.

Propagandalar sırasında CHP ve YTP TİP'e karşı hücum geçmedilerse de gerek köy gerekse özel temaslarda TİP aleyhinde çalıştılar. AP ve CKMP

ise açık ve kapalı olarak sıkı ve şiddetli propagan-
da yaptılar. Diyarbakır'daki bir CKMP adayının
kendini ifadeyle CKMP 75 bin lırayı sadece TİP'e
karşı harcadı.

Bu arada, dinsizlik, komünistlik, mülkiyet hak-
kını kaldırma gibi propagandalarla TİP oylarına en-
gel olmaya çalıştılar. TİP'e oy verenlerin idam edi-
leceği, partinin kapatılacağı, TİP'in halkı jandar-
ma dipçisi altında çalıştıracağı kimsenin kendi
evinde yemek pişiremeyeceği şeklinde propaganda
yapmaktan bile çekinmediler. Bu arada din adamların-
dan da geniş ölçüde istifade yollarını aradılar.
Örneğin Yurdumuzdaki şeyhlerden icazet alarak
mürit topladılar ve bu müritleri propaganda için
seferber ettiler. Ayrıca bol miktarda para dağıttılar.
Bir köy halkından TİP'e oy vereceklerine dair söz
aldığımız halde bu köyden bize sadece 5 oy geldi.

Sonradan anladık ki köy muhtarına bol miktarda
para verilmiştir. Gezdiğimiz köylerde halk ancak
TİP'in kendi davalarını halledebileceğini kabul edi-
yor fakat şöyle soruyorlardı: «TİP'e oy verince bizi
ağaya karşı kim koruyacak, hayvanlarımızın ağalar
tarafından çalınmasına kim engel olacak, Hükümetle
işimizi kim görecektir? Çünkü iktidar gene onlarda.»
Sonra da ilâve ediyorlardı: «Kusura kalmayın başı-
mızda ağalar var, ağaların baskısı var.»

Her gittiğimiz yerde özellikle köylerde umduğu-
muzun üstünde ilgi gördük. Çalışma mevsimi olduğu
halde köye geldiğimizde duyan köylüler konuşmalarını
dinlemek için işlerini güçlerini bırakıp yanımıza
koşuyorlardı.

Evet, beklediğimiz oyu alamadık ama sonuçtan
gene de memnunuz. Halkımız TİP'in kendi partisi
olduğunu anlamaya başlamışlardır.

ALİ KARCI

TÜSTAV

amlayan soru-
soru imiş gibi

cevaplandıracağım.

Şunu bilhassa belirtmek isterim ki, 10 Ekim
seçimlerinin en önemli olayı tarihimizde ilk olarak bir
toplumcu partinin, Türkiye İşçi Partisi'nin Büyük
Meclise girmesidir. Yine 10 Ekim seçimlerinin en
şartırcı olayı da Adalet Partisi'nin tek başına iktidara
gelebilecek bir çoğunluk sağlamış olmasıdır.

Türkiye İşçi Partisi'nin aldığı sonuç, tek kelime
ile fevkalâdedir .

Türkiye İşçi Partisi, parasızlık, her türlü mad-
di imkânsızlık içinde mücadele ederken; öbür yan-
dan tüm partilerle de mücadele etmek mecburiyetinin
de kalmıştır.

Parayı, kâğıdı, taşıt araçlarını, matbaaların de-
rotatiflerini, linotiplerini, ellerinde bulunduran ge-
rici ve tutucu çevrelerin temsilcileri olan diğer si-
yasi partilerin, olunca güçleri ile TIPO'ya saldırdık-
ları gözönüne getirilince 10 ekim'de aldığımız so-
nuç daha da büyük anlam taşır.

Tek toplumcu Parti'nin, Büyük Meclis'e girme-
mesini temin amacı ile karşı taraf yalan ve iftiranın
yanında, şantajı varan, hatta kaba kuvvete dayanan
gösterilerden bile çekinmediler.

Adalet Partisi, taktiği olarak «hücum» dışında
birşey düşünmedi. Devamlı olarak etrafa saldırdı.
Hakkımızda kişi olarak, parti olarak inanılmıyacak
yalanlar ortaya attı.

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ MİLLET VEKİLLERİNE SORULAR TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ MİLLET VEKİLLERİNE SORULAR

Bu iddialara, maddi imkânsızlık yüzünden gereken cevapları vaktinde veremedik.

Adalet Partisi'nin bu yayılım ateşi, halk üzerinde bir korku psikolojisinin doğmasına; dolayısıyla TIP'in ve CHP'nin oy kaybına sebep olurken; kendilerinin de en büyük gurup olarak Meclis'e girmelerine yol açmış oldu.

A. P. 10 Ekim seçimlerine Hitleri iktidara getiren 5 Mart 1933 seçimlerinin ruhi havası içinde başladı ve aynı hava içinde bitirdi.

Hatırlarsınız, Hitler, bankerleri, sigortacıları, fabrikatörleri büyük sanayicileri ve Alman işçilerini nefret ettiği kömür kralı Emil Kirdorf, çelik kralı Fritz Thyssen ve Albert vögler, Krupp gibi kömür, çelik krallarına dayanarak bu seçimlere girmişti.

Adalet Partililer de büyük sermaye guruplarına dayanarak seçim propagandalarını yürüttüler.

Hitler, 5 Mart 1933 seçimlerinde misli görülmemiş propaganda araçları kullandı.

Naziler duvarlara milyonlarca afiş yapıştırdılar, 8 milyon broşür dağıttılar. Gazetelerden 12 milyon nüshayı bedava yaydılar. Günde 3000 miting tertip ettiler. Bütün Almanya'yı, gamalı haç'lı bayraklarla donattılar.

Seçim gecesi bütün şehirlerin görünür tepelerinde büyük ateşler yakıldılar. Bütün bunlar, Alman halkı üzerinde etken rol oynadı.

Demirelçiler, sayısını bilmediğimiz kadar, gazete-yi, broşürü, el ilânını TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ'NİN seçim şansına etki yapacak şekilde Türkiye'nin her tarafına yaydılar, yaptıkları mitinglere, kapalı salon toplantılarını, TIP ile, başladılar, TIP ile bitirdiler.

Adalet Partisi'ni tutan büyük sermayedarların maddi yardımları yanında, Adana'daki bir fabrikatörün dokuduğu 5000 metrelik kıvraklı bayrağı bil-hassa belirtmek isterim.

Bisikletlerde, motorsikletlerde, otomobillerde, kamyonlarda, atarabalarında, traktörlerde, sokakta oynayan çocukların ellerinde hep kıvraklı bayraklar vardı.

Bizler, seçim sabahı uyandığımız zaman, Adana'da bir yerden bir yere gitme imkânının kalktığını hayret ve dehşetle gördük. Çünkü gerek Adana, gerek Adana'nın bütün ilçelerinde bulunan kamyon, taksi, minübüs ve otobüslerin Adalet Partililer tarafından kiralandığını, gördük... Halk dehşet içinde bu olaylara şahit oldu.

A. P. nin kamyon ve otobüslere ödediği ücret günde 250 lira, minübüslere 200 lira ve taksilere 150 lira idi. Ayrıca, A. P. tarafından yazılan pusulaları alan şoförler, SHELL ve B. P. benzin istasyonlarından parasız olarak depolarını dolduruyor. Binlerce araç, kıvraklı bayraklar takarak, seçim Kanunu'na

aykırı olarak caddelerden son süratle geçerek klâkson çalıyor. Ve halk üzerinde bir korku yaratıyordu.

Bütün bu etken kuvvetler dışında, bütün partilerin hazineden milyonlarca lira alarak seçim meydanına atıldıkları düşünülürse, TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ'nin nasıl güç şartlar altında çalıştığı kendiliğinden ortaya çıkar.

Hatta gazetelerde okumuşsunuzdur, Ödemiş'de partili arkadaşlarımız, parasızlık yüzünden develerle köy köy dolaşarak propaganda yapmışlardır.

Hatta, birçok arkadaşımız, köylere propaganda için yaya çıktılar.

Türkiye İşçi Partisi'nin 15 kişi ile Meclis'e girmesi, işte bu açıdan değerlendirilmelidir.

Türkiye İşçi Partisi, tarihen en genç sınıfın işçi sınıfının, yani hayatını çalışarak kazanan 30 milyon emekçinin partisidir. Onun için Büyük Meclis'te nicelik bakımından bir büyük kuvvet değilsek de, nitelik bakımından hesaba katılan güçlü bir gurubu temsil etmektedir...

A. P. nin dışında daha değişik taktiklerle diğer partiler de TIP'e saldırmaktan geri kalmadılar.

Mesela C. H. P. nin devrimci, Atatürkçü kanadı, gençlik kolları, Türkiye'nin çağdaş uygarlık düzeyine bu parti yolu ile ulaşmanın mümkün olmadığını çok iyi bildiği için TIP'e doğru tabanca kaymaları önlemek için şöyle bir propaganda yolu tufturdular.

Türkiye İşçi Partisi kardeş partisidir.»

CHP bu sloganı, TIP'e kayacak kanadı gerçekten etkiledi ve bu devrimci kanaatta TIP'e karşı bir şüphe uyandırdı.

Diğer partiler de hepinizin bildiği gibi gerek radyolardan gerek, gazetelerden A. P. nin ve C. H. P. nin bu ortak yoluna katıldılar ve TIP'in seçim şansını ortadan kaldırmak için ne lâzımsa onu yaptılar.

Bizler, karşı partilerin bu ortak davranışlarına rağmen, halk tarafından çok iyi karşılandık. Halk yalnız TIP'in kendilerinden yana olduğunu çok iyi biliyor ve anlıyordu... Fakat 1946 dan beri aralarımıza sokulan ayrıcalıktan kendisini kurtaramıyor, kendi muhitlerinde karşı partilere fazla oy çıkınaması için, yine bu defaya mahsus olmak üzere eski partisine oy vereceğini söylüyordu. Ve şunu da rahatlıkla söylüyordu, 1969 seçimlerinde A. P. li olarak C. H. P. li olarak yalnız TIP'e oy vereceğiz.

Halkın bu psikolojisini A. P. çok iyi kullandı ve yukarıda saydığımız etken propaganda ile de birleşince, 240 lık bir çoğunlukla Meclis'e girmiş oldu.

Bizler, TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ olarak, Büyük Meclise getireceğimiz kanun teklifleri ile, kimlerin kendi kişisel çıkarları için, kimlerin halk için çalıştığını gösterecek A. P. balonuna toplu iğne ucu ile dokunacağız.

KEMAL NEBİOĞLU

1 Seçim sonuçları iki yönden önem taşımaktadır. Bunlar

1 — Türkiye İşçi Partisinin Büyük Millet Meclisine emekçi halkımızın oyları ile bir grup teşkil edecek gücün üstünde girmesi ve,

2 — Adalet Partisinin tek başına hükümet kuracak çoğunluğu Mecliste sağlamış bulunmasıdır.

a) Partilerin aldıkları sonuçlar Partimiz yönünden önemli olmuştur. Genellikle teşkilâtımız kademelerinde 15 Milletvekili çıkarmış olmamız ilk günlerde azımsanmışsa da, gerçekte genel seçimlere ilk girişimiz ve diğer beş partinin seçimlere kadar takip etmiş oldukları mücadele göz önünde bulundurulduğunda, bu sonucun büyük bir başarı olduğu görülür. Bununla ilgili olarak çok önemli olan husus 15 Milletvekili ile Büyük Millet Meclisine girmiş olmamızdır.

Cumhuriyet Halk Partisi ile Adalet Partisinden gayri siyasi partilerin elde ettikleri sonuçları normal karşılamak gerekir.

Halk Partisi ve Adalet Partisinin aldıkları sonuçlar, kendi yöneticilerinin de beklemedikleri şekilde olmamıştır.

b) Bu sonucu etkileyen nedenleri kısaca şu şekilde zikredebiliriz:

1 — Partimiz ilk defa genel seçimlere girdiği için ölçümüz mahalli seçimlerde alınan sonuçlar ile son bir buçuk yıllık çalışmaların sonucundaki gelişme olmuştu. Bunlara göre 13 Milletvekili çıkarabileceğimiz hesabı yapılmakta idi. Ancak seçimler dönemindeki kuvvetli çalışma, halkımızda Partimize karşı uyanan büyük ilginin sonucu bu rakamın çok üstüne çıkaracağı kanaatini uyandırmıştı. Gerçekte ilgi vardı, fakat bunun partimize akacak oy şeklinde tezahür etmesi için elimizde diğer partilerde mevcut imkânlar yoktu. Bu arada şunu açıklıkla belirtmek gerekir, partimiz kademelerinde görev alan arkadaşlarımız üzerlerine düşen görevleri bütün yoksulluğa ve yoksulluğa rağmen büyük bir güçle yerine getirmişlerdir.

Bir diğer hususa işaret yerinde olacaktır. Bu da karşımızdaki beş parti de ellerindeki bütün imkânları ile partimize yönelttikleri hücum ve bilhassa Adalet Partisinin kanunları çiğneyen tecavüzlerinin sonuç üzerinde etkisi olmuştur.

2 — Adalet Partisinin almış olduğu sonucu etkileyen nedenler şunlar olmuştur:

a) Büyük mali imkân,

b) Halkımızın geçmişte yani 1954 - 1957 arasında ki düzene karşı istekli bulunuşu,

c) Propaganda açısı yönünden gerekli bütün yollara baş vurulmuş olması,

d) Halkımızın okuma yazma yönünden durumu.

e) Cumhuriyet Halk Partisine karşı halk çoğunluğundaki allerji.

f) (e) fıkrası ile ilgili 1961 seçimlerinden sonra CHP. koalisyonlarının beklenen ve kendilerinin ifade ettiklerini verememiş olması.

3 — Halk Partisinin aldığı sonuçların değerlendirilmesi yukarıdaki 2 numaralı fıkrada mevcuttur.

Türkiye İşçi Partisinin diğer partiler yanındaki durumu; bu seçimler yakın istikbalde T.İ.P. nin iktidara namzet olduğunu göstermesi yönünden önem taşımaktadır.

2 T.İ.P. nin; seçimler süresi içinde çalışmış olduğum İstanbul'da aldığı sonuçlar yani 3 milletvekili çıkarması, seçimlerden evvel ve seçimler içinde ifade etmiş olduğum rakamdır.

Bu sebeple de normal karşıyorum.

Seçimler sonucuna etkileyen nedenler kısaca şunlar olmuştur:

a) Mali imkânsızlık, hattâ diğer partilere göre yoksulluk.

b) Görevli bulunan arkadaşlarımızın büyük çoğunluğunun seçim tecrübesinin bulunmaması,

c) Teşkilatlanma konusunda görev alanların da mali imkândan yoksun bulunmaları,

d) AP. ve ona yakın çevrelerin ve kuruluşların partimiz aleyhinde son 6 gün içinde basılı kâğıt yönünden kanunlar dışı davranışları ve bunlara cevap verecek gerçekleri halk oyuna duyuracak zaman ve imkân bulamamış olmamız. Bu arada diğer partilerin elbirliği ile partimiz aleyhindeki tutum ve haksız hücumları.

Müsbet yöndeki etkenler ise:

a) Partimizin gerçekçi, toplumcu programı.

b) Kendilerine görev verilenlerin, seçimler içinde görev alan arkadaşlarımızın bu görevleri gerçekten büyük bir titizlik ve güçle yerine getirmiş olmasıdır.

— Bu sorumuza yukarıda cevap verdim sanırım.

5 — Türkiye İşçi Partisi olarak halkla temasımda güçlüklerle karşılaşmadım. Hattâ halkımızdan kolaylık gördüğümü büyük bir açıklıkla ifade etmek isterim.

YUSUF ZİYA BAHADINLI

1 - a — Partilerin aldıkları sonuçlar olağandır.

b — A. P. milyonlar harcamıştır. Bir ülkede milyonlar harcamakla iktidara gelindiğinin en güzel örneğini A. P. vermiştir. İşte başka, sözde başka davranarak halkı aldatmanın bir yol olmadığını, bunun da bir gün anlaşılacağını C. H. P. belletmiştir.

Öteki partiler için ne söylenebilir?

c — T. İ. P., Türkiye tarihinde «olmaz» ı «olur» yapmıştır ilk defa. Köylünün işçinin, yoksulun da insan olduğunu, onların da Meclis'e gidebileceklerini ispat etmiştir ilk defa.

T. İ. P. nin daha ilk seçimde 15 milletvekili çıkarılması büyük bir başarıdır. Dünya politika tarihinde de.

2 — Yozgat halkı, Yozgat köylüsü yüzyıllardan buyana ezilmiş, hor görülmüş aç ve okulsuz bırakılmıştır. Haksızlığın bini paraya... Halk aldatılmıştır. Ve halk bunun farkındadır şimdi.

Bir köyde :

«efendi» dediler, «eğer partici iseniz bizim köyde yeriniz yok sizin!»

«Neden?» dedik.

«Neden olacak, yirmi yıldır nutuk atarsınız böyle köy köy! yine de bizim hayatımızda bir değişiklik yok...»

«İyiye» dedik, «biz de sizin gibi aynı durumdan yakınıyoruz.»

«İşçi Partili misiniz ağabey?» Buyurun öyleyse baş köşemizde yeriniz var.»

3-4 — Beş partinin beşi de her gittikleri yer: türlü yalanlar iftiralar, karalamalarda buldular. Hele M. P. li bir bakan, sıfatına yakıştırmayacak davranışlar gösterdi, imam-hatip okulu öğrencilerini maşa olarak kullandı, üzerimize taşlar yağdırdı. Bu taşlar faydalı oldu bize.

5 — Halkı çok olgun buldum. Kasaba halkının bir kısmı olumsuz yayımlarını propagandanın etkisi altında. Pek çoğu dinliyor, düşüncelerini, duygularını duyduklarını rahatlıkla söylüyor. Bir köyde, durumlarını anlatan L'r benzetmede bulundular :

«Ezrum taraflarında, cambaz öküzleri vardır. Cambaz öküzünü pazar alanına çeker. Her geçen öküzün ağzını açar, önce dişine bakar. Bu durum saatlerce devam ettiği için zaman gelir ki, öküz, yanından biri geçse hemen ağzını açar. İşte biz, her gelene ağzımızı açıp dinliyoruz...» Halk gerçekten dinlemesini biliyordu.

YAHYA KANBOLAT

H atay ötedenberi CHP'nin kalesi bilinir. Fakat bu kale artık yıkılmıştır. 10 Ekim seçimlerinde CHP'li ağalar, büyük tüccarlar; CHP. listesinde yer alanlardan bazıları bile AP'yi destekledi. kendilerine daha yakın buldular, daha emîn gördüler.

AP. ise kendiliğinden gelen bu desteğin yanısıra büyük ölçüde para da harcadı. Örneğin, Reyhanlı gibi bir yerde seçmenler evlerinden arabayla alınıp oy mahalline getirildi, oyunu kullandıktan sonra tekrar evlerine götürüldü.

YTP ye gelince; 1961 seçimlerinde 3 milletvekili bir senatör çıkaran YTP. son seçimde 1 milletvekili çıkaracak oyu bile sağlayamadı. CHP'lilerde olduğu gibi YTP. örgütündekiler de AP. lehine çalıştı. 1961 seçimlerinde tereddüde düşerek YTP. ile AP. arasın-

da bocalayan ağalarla, eski DP'liler bu kez AP'yi desteklediler.

Türkiye İşçi Partisi ikna edilebilen kişilerden oy almıştır. Gerek CHP'den gerekse AP'den oy aldığımız şeklindeki görüşler yanlıştır. Biz, yıllar yılı sürdürülüp gelen vaadlerden, yalandan bakan halkın oylarını seçim sandığına küskünlerin oylarını aldık.

T.İ.P.'in Hatay il örgütü 10 Nisan 1965'de kurulmuştur. Bu kadar kısa süreli bir çalışma devresine rağmen alınan sonuç çok iyidir.

T.İ.P.'in propaganda çalışmalarında genç yaşta ki esnaflarla, tarım işçileri ve öğrencilerin geniş desteği alınmıştır. Geçim sıkıntısı çeken orta yaşlılar ise T.İ.P.'e karşı daha tereddütlü davranmışlardır.

Şehirde de aydın kesiminden oy aldık. Aydın oyları genellikle T.İ.P. ve C.H.P. arasında bölündü.

S eçim kampanyasının başlangıç günlerinde AP. bize karşı şiddetli bir taarruza geçti. Komünist, ırz, aile düşmanlığı şeklinde ortaya çıktılar, daha sonra da T.İ.P.'in, CHP. koltuğunda yaşayan bir parti olduğu, ileride CHP. ile birleşeceği şeklinde propaganda yürüttüler. CHP.'nin bu propagandalar karşısında susuşu aleyhimize oldu. Seçimin son haftasında ise AP. ve CHP. T.İ.P.'e karşı aynı sloganlarla hücumla geçtiler. T.İ.P.'e vermeyin de kime verirseniz verin dediler.

AP. köylerdeki propagandasını toprak reformu üzerinde kurdu. Bakraz adlı bir köyde boş beyanname dağıttılar. Bu beyannameleri doldurarak AP. İlçe merkezine müracaat edin. Seçimden sonra bu be-

yannameleri imzalayıp, partiye kaydolana toprak dağıtacağız» dediler. Reyhanlıda bunun başka bir şeklini denediler. Halkı partilerine birer fotoğrafla kaydolmaya çağırdılar. Fotoğrafla partiye kaydolana toprak dağıtılacağı şeklinde propaganda yürüttüler. Bu propaganda tabii fotoğrafçıların işine yaradı. Bol bol para kazandılar. Öte yandan T.İ.P.'in beş dönümlük toprakları bile köylünün elinden alacağını söylediler. Camileri yıkacağımızı, dini ortadan kaldıracacağımızı yaydılar..

G erek köylerde gerekse kasabalarda halktan büyük ölçüde itibar gördük. Toplantılarımızı, kabalık kitleler izledi, konuşmalarımız dikkatle dinlendi. Çünkü diğer partilerin yalan propagandalarında bıkmıştı halk.. Bizse onlara daima programımızı anlattık.. Gerçeği söyledik..

TÜRKİYEDE OTOMOBİL SANAYİİ KURULABİLİR Mİ ?

MÜNİR CERİD

1. Giriş

Gazetelerde sık sık şöyle haberlere rastlarız. Bir yabancı şirket falanca şehrimizde bir fabrika kurmaktadır. Bu fabrikanın imalatındaki yerli malzeme oranı şimdilik yüzde şu kadar olup derece derece artarak on yıl sonunda yüzde yüzü bulacaktır. İmalatın fazlası Orta Doğu ülkelerine ihraç edilecek ve böylece Türk işçisine yeni bir iş alanı açıldığı gibi, önemli bir döviz kaybı önleneyecek ve hattâ yeni bir döviz kaynağı bulunmuş olacaktır.

Hemen yirmi yıldır bu haberleri okur okur seviniriz. Fakat her nedense, bu girişimlerden hiçbirisinin sonucu hakkında bu kadar umut verici açıklamalar yapılmaz. Bu susuşun nedenini düşünür dururuz.

Oysa ki bu sessizliğin çok önemli nedenleri vardır :

2. YABANCI SERMAYEYİ TEŞVİK KANUNU

18.1.1954 tarihinde kabul edilen 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu, 4. maddesinin 1. fıkrasıyla, Türkiye'de yatırım yapmış ana yabancı sermaye sahiplerinin net kazancının, bu sermayenin geldiği ülkenin parası cinsinden ve carî resmî kambiyo rayıcı üzerinden transferine izin vermektedir.

Bu kanundan ilk defa yararlanan yabancı şirketlerden biri Amerikan Minneopolis Moline Traktör Firması oldu. O sıralarda Amerika'daki durumu bozulmuş olan şirket, hem kendine yeni bir çalışma olanağı bulmak hem de artık önemli bir traktör alıcısı durumuna gelmeğe başlamış olan Türkiye pazarını ele geçirmek istedi. Patent hakkı olarak, kurulacak şirketin sermayesinden kendisine % 30 hak tanınmasını şart koştu. Türkiye'de, umduğundan daha iyi bir kabul gördü. Bir tarım traktöründe, patent hakkı ödenmesini gerektiren yüksek bir sermaye payı tanıdı. Yurdumuzun en modern fabrikası,

1) Kuruluşta ilân edilen amaç, gerçek amaç değildir. Belki de hiç varılamıyacaktır. Bunu, fabrikayı kuranlar daha işin başında bilmektedirler.

2) Dışardan gelen parçaları birleştirip birkaç önemsiz malzeme de içerden katmanın sanayi demek olmadığını herkes bilir. Şu halde sessiz çalışmak ve göze fazla batmamak daha hayırlıdır.

3) Teşebbüsler, genellikle, bir endüstri dalında ciddi kararlar alınması ve gerçek yerli imalâta geçilmesi söz konusu olduğu zamanlarda ortaya çıkar. Böyle bir endüstri kurmanın gereksizliğini, çünkü zaten bunun kurulmuş ya da kurulmakta bulunduğunu ileri sürer. Hava yatıştıktan sonra da kendini geri plâna çekerek montaj ve paketleme işine devam ederler.

Türkiyede otomobil endüstrisi kurmanın gereklerini ve olanaklarını, işte bu gerçeklerin ışığı altında incelemek zorundayız.

en hassas tezgâh ve donatımıyla yerli sermaye taahhüdünün bir kısmı olarak, yeni şirkete devredildi. Basına tumturaklı demeçler verildi. On yıl içinde Türkiye'nin bir tarım traktörleri ihracatçısı durumuna geleceği anlatıldı, v.b.

Minneopolis Moline Türk Traktör Fabrikasının, ilk traktörü monte ettiğinden bu yana on yıldan fazla zaman geçmiştir. Bugün fabrikanın imalatındaki yerli yapı malzeme oranı ancak % 45'i bulmaktadır. İhraç da söz konusu değildir. Daha da fenası, son yıllarda, üç traktör montaj fabrikası daha kurulmuştur.

Aynı 1955 yılı içinde, Willy - Overland firması da Tuzla'da bir montaj fabrikası kurdu. Basına benzer demeçler verildi. İşe montajla başlanacak, yerli malzeme oranı yıllar boyunca arttırılacak ve on yıl sonunda %100 Türk yapısı Jeep otoları yapılmaya başlanacaktı. Bu fabrikanın da 1964'de vardı yerli malzeme oranı sadece %24 dü.

Türk Willlys - Overland şirketinden sonra Türk Otomotiv Endüstrisi (Federal kamyonları), Otosan Ford Montaj Fabrikası kuruldu. Burada dikkate değer olan nokta şuydu ki, her markaya ait kamyon ya da otomobil montaj fabrikasını, o markanın Türkiye'deki temsilcisi kuruyor ve böylece ithalatını gelecekteki sıkıntılara karşı da sigortalamış oluyordu.

3. YERLİ OTOMOBİL KAMPANYASI

Bu durum, hiçbir sızıltıya meydan vermeden, 1961 yılına kadar devam etti. O yılın başlarında, Makine Mühendisleri Odası, bir yerli otomobil endüstrisi kurulması teklifini ortaya attı. Yeteri kadar hazırlığı yapılmamış, biraz duygusal, fakat yüzde yüz milliyetçi ve dürüst olan bu teklif, basında geniş yankılar uyandırdı, Millî Birlik Hükümetinden destek gördü. Aynı oranda da otomobil ithalatçılarını telâşa düşürdü. Hilton'da düzenlenen basın toplantılarında bu işin gereksizliğini ve olanaksızlığını ilân ettiler. Bu kadar büyük bir yatırım isteyen böyle yeni ve lüks bir endüstri dalına, Türkiye'nin, ayrıracak ne zamanı ne de parası vardı!

O yıl içinde, Makina Mühendisleri Odası tarafından bir Otomobil Endüstrisi Kongresi düzenlendi. Ne var ki, davayı ortaya atanlar sonradan onu iyi yürütemediler. İşbirliği ve takım çalışması sağlanamadı. Devlet Demiryolları Fabrikalarında, kısa bir zamanda yapılan Devrim otomobilinin yolda kalmasıyla bu kampanya ciddiyetini kaybetti ve unutuldu. Halbuki, bu davanın savunucularının hiç olmazsa Devrim otomobili hakkında kamu oyunu aydınlatıcı bir açıklama yapmaları gerekirdi.

Bu korkulu dönemli kazasız belâsız atlatan ithalatçı - montajcı grubu, bundan sonra daha serbestçe, sanayi kurma adı altında ithalatı tekelleştirme işine koyuldular. 1964 yılında, Chrysler firması da bunlara katılmıştı.

Ancak, işin iç yüzü de artık ortaya çıkmış bulunuyordu. Montajcılığın, ilân edildiği gibi, otomobil sanayinin çekirdeği olmadığı ve böyle giderse hiç bir zaman da olamayacağı, bütün yetkililerce de anlaşılmağa başlamıştı. Bu sebeple, yerli malzeme oranını yıldan yıla arttırmayı öngören bir Montaj Talimatnamesi kabul edildi (1964).

Buna göre montaj firmaları, en az %35 yerli malzemeyle işe başlayacaklar, mümkün olduğu ölçüde bu oranı yükselterek %100 yerli yapı otomobil ve kamyon yapımını amaç olarak alacaklardı. Bu temel görüşün uygulanabilmesi için CKD (Completery Knosked Down - Tamamen Parçalanmış) yöntemi

kabul ediliyordu. Bu şu demkti ki: Otomobilin her ünitesi, parçalara ayrılacak, yerli yapılabilenler buradan sağlanacak ve ancak yapılamayanlar ithâl edilecekti.

Şimdi uygulamanın nasıl olduğunu, Yön gazetesinin 22 Ekim 1965 günlü sayısından beraberce okuyalım.

Karayolları taşıtları işinde kırk yıldan beri çalışmakta bulunan Arif Alp adlı montajcı durumu şöyle anlatıyor:

«Hâlen montaj sanayii kolunda dört firma faaliyet halinde, diğerleri se kuruluş durumundadırlar. Faal durumda olanlar: Türk Otomotiv Endüstrisi A. Ş., Otosan, Verdi Ltd. (Türk Willlys - Overland) ve Krayzler montaj firmalarıdır. Diğer iki firma da hâlen inşaat ile meşguldürler. Krayzler firması 20 milyon TL sermayeli olup %60 ecnebi sermaye ve 33 milyon lira Türkiye bankalarından kredi temin etmiştir.

Bunlardan ilk ikisi on seneden beri faaliyette olup, hükümete karşı yapmış oldukları taahhütler gereğince şimdiye kadar tedrici olarak %70 nisbetinde yerli imalatı tahakkuk ettirmek mecburiyetindedirler. Diğer ikisi de beş yıldan beri kurulmuş olup aynı nisbete yakın yerli imalâta ulaşmaları gerekirdi ki, henüz hiç birisi %10 nisbeti bile geçememiş durumdadırlar. En son monte ettikleri herhangi bir taşıtı, hükümetin teşkil edeceği bir heyet huzurunda sökmeye ve bu vasıta üzerinde kendilerinin imâl ettikleri hemen hiçbir parçanın bulunmadığını isbata hazırım.

İlk iki firma, temin ettikleri milyonlarca dolarlık permilerden faydalanarak bir müddet için kendilerine ait olmayan, diğer ticari firmalara ait taşıtların montajları ile meşgul olmuşlardır. Yani uzun müddet permi ticareti yapmışlardır.

Mezkûr firmalar, sözde imalat sanayii namı altında yalnız montaj yapmışlar ve senelerden beri milyonlarca dolar tutarında döviz tahsisleri alarak memleket taşıt piyasasında bir nevi monopol kurmuşlardır. Bu yolla, rekabet imkânlarını da bertaraf etmiş olduklarından, satış fiyatlarını şişirmek suretiyle beher kamyonunda takriben 50'şer bin TL gibi fahiş kârlar ederek bu memleketin en cefakâr ve fedakâr evlâtları olan şoförleri insafsızcasına istismar etmişlerdir.»

Böyle diyor montajcı Arif Alp ve bu durumu önceden kestiren Devlet Plânlama Teşkilâtı da Birinci Beş Yıllık Plânın 351. sayfasında gösterilen «Tedbirlere» maddesinde noktaları belirtmekte:

«8 TEDBİRLER :

a. Bu sahada (taşıt endüstrisi) mevcut kapasitenin tam olarak kullanılmasını ve yerli sanayinin ge-

lişmesini sağlamak üzere kamyon ithalî durdurulacaktır. Ancak tekel yaratılmaması için veya ciddi lüzum halinde düzenleyici ithalâta izin verilebilir.

f. İmal ve montaj yapanlara döviz tahsisi, tayin edilecek programdaki yerli imalât oranlarını gerçekleştiren firmalara yapılacaktır.»

4. SONUÇ :

Türkiye'nin 1965 deki yıllık taşıt ihtiyacı, yaklaşık olarak, 3.000 kamyon ve kamyonet, 2500 otobüs ve minibüs ve 7000 binek otomobili olmak üzere toplam 12.500 dır. Bu miktarın satın alınması için gerekli döviz, yedek parça ile birlikte, 600 milyon liradır. 1966 yılı ihtiyacı da, yaklaşık olarak, toplam 16.000 kabul edilebilir. Demek ki temel soru şu olmaktadır: Bu miktar taşıtı yapmak için bir endüstri kurulması ekonomik olur mu?

Mühendis ve Makina adlı derginin Temmuz 1961 sayısında yayınlanan bir incelemede, Yüksek Mühendis Halim Dinçer, çeşitli ülkelerde, otomobil firmalarının 1960 yapım sayılarını vermektedir. Bu incelemeden çıkardığımız sonuçlara göre, 1960 yılında,

Avusturya'da (3 firma)	10.400
Fransa'da (sayısı bilinmeyen küçük firmalar)	1.800
İspanya'da (4 firma)	19.200
(7 firma)	1.900
Japonya'da (13 firma)	42.000
İtalya'da (3 firma - küçük)	11.800

taşıt yapmışlardır. Şu halde, yılda 16.000 taşıt, ekonomik sayılabilecek bir miktardır.

Türkiye'de bugünkü kurulu kapasiteye gelince.. Yapılan çeşitli anketlerin sonucunda şu gerçekler ortaya çıkmaktadır.

1) Türkiye'de otomobil endüstrisi, sıfırdan başlanarak kurulacak bir endüstri değildir. Şimdiden kurulmuş bulunan yardımcı endüstri (karoseri, yay, kaporta, döşeme, kablo, v.b.) ile kapasitelerinin çok altında çalıştırılmakta olan özel ve kamu kesimi tezgâh gücü arasında bir düzenleme (organizasyon) kurulması ve eksik bulunan az sayıdaki özel tezgâhların satın alınması ile işe başlanabilir.

2) Gerekli tezgâh ve makinelerin çoğu Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumunun elinde bulunduğu ve bunlar, kapasitelerinin çok altında çalıştırıldıkları için, bu endüstri dalının kurulmasında öncülük görevi bu kuruma verilmelidir.

Otomobil endüstrisinin gerçekleşme şansı, bugün, 1961 yılından daha zayıftır. General Motors firmasının da Gen - Oto adıyla aralarına katılmaya karar verdiği montajcılar, Türkiye'de, taşıt piyasasında, tam bir tekel kurmuş bulunmaktadır. Montaj Talimatnamesinin boşluklarından faydalanarak, eskiye nazaran %30 daha pahalı bir ithalât ve sonuçla aynı oranda daha yüksek kazançla, tatlı bir «alış - veriş» e girişmişlerdir. Amerikan tarım ürünleri fazlasından yapılan yardımın Türk parası karşılıkları, «Cooley Kredisı» adıyla, bunların emrinde tutulmaktadır. Öyle ki, Türkiye'deki Amerikan Haberler Merkezi tarafından yayınlanan Participant Journal, 18 Nisan 1965 günü sayısında, bu montaj fabrikalarının sıralandığı İstanbul - İzmit yolunu «Cooley Yolu» diye tanımlamaktadır.

Bu koşullar altında, Türkiye'de bir otomobil endüstrisi kurulması, oldukça güç bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Eğer bütün bu güçlüklerle rağmen, bu endüstrinin kurulmasına karar verilebilirse, başarı şansı, büyük çapta aşağıdaki şartlara bağlıdır:

1) Kamyon, kamyonet, otobüs ve binek otomobilleri için, mürkün olduğu kadar az sayıda tipler seçilmelidir. Bunların, halen Türkiye'de en çok tutulan marka ve modellere benzer, yurt şartlarına uygun, basit, sağlam ve ucuz olması gerekir.

2) Mutlaka bir İktisadî Devlet Teşekkülünün (Örneğin MKEK) öncülüğünde kurulacak bir şirket eliyle bu işe girişmelidir.

3) Mevcut montaj fabrikalarının ya baştan yok kabul edilmesi lazımdır ya da işin başında, toptan, bu şirket tarafından satın alınması. Böylece, bunların ilerde girişilebilecekleri baltalama teşebbüsleri önlenmiş olacaktır.

SOSYAL ADALET YAYINLARI

ÖHHÖÖ
HÜSEYİN KORKMAZGİL

★
KALKINMA YÖNTEMLERİ
OSCAR LANGE

★

AZGELİŞMİŞ ÜLKELER
VE İKTİSADİ KALKINMA
MAURİCE DOBB

★
KAPİTALİZM DÜN - BUGÜN
MAURİCE DOBB

★

Genel Dağıtım : SOSYAL ADALET
P. K. 193 Yenışehir - Ankara

CEZAYİRDE NELER OLUYOR ?

Üç ay önce Bumedyen, askeri bir darbeyle Cezayirde idareyi ele geçirdi. Bu zaman içinde Cezayirin sosyalizm yolundaki gayretleri tamamen durmuştur. Tam aksine, Bumedyen ve arkadaşları hızla sağa kaymaktadırlar. Cezayirli sosyalistler ve komünistler sıkı bir gizli polis takibine tabi tutulmaktadırlar. Ben Bella zamanında büyük bir nüfuza sahip olan sol eğilimli fikir adamı Hüseyin Zubayna ve Cezayir Komünist Partisi Başkanı Beşir Hacı Ali tevkif edilenler arasındadırlar.

Ben Bella zamanında esen hürriyet havası tamamen dağılmıştır. Sosyalizme giden değişik yollar, Ben Bella iktidardayken rahatca tartışılabilirdi. Oysa ki, şimdiki rejim değişik fikirlere aşırı bir tahammülsüzlük göstermekte ve diktatörce bir tavır takınmaktadır. Muhafazakâr bir politika güdülmesini isteyen din adamları gittikçe, seslerini daha fazla duyurmakta ve olayların gidişine etki yapmaktadırlar.

Bumedyen iktidara, Cezayirdeki gerici kuvvetlerin yardımıyla geldi. Bu yüzden onların etkisinden, istese de, kurtulamamaktadır. İster istemez, toprak ağalarının, yüksek rübeli subayların, fanatiklerin ve gelişmekte olan bir orta sınıfın temsilciliğini yapmaktadır. Bunun sonucu olarak rejim, pek açık bir şekilde, sağa kaymıştır; toprak reformu uyutulmuş, Fransızlardan alınan toprakların dağıtımıyla yetinmiştir. Cezayir yabancı sermayeyi yeniden cazip şartlarla davet etmektedir. Orta sınıf seve seve yabancı sermaye ile işbirliği yapmakta, memleketin doğal kaynaklarını yabancılarla beraber sömürmektedir.

Köylüler olup bitenlerden hiç te memnun değildir. Tarım işçileri tarafından idare edilen bir çiftliğin eski sahibine iade edilmesi köylüleri pek kızdırmış, adeta bir ayaklanma havası yaratılmıştır.

İşçi sendikaları organı «İhtilâl ve İş» gazetesi meselelerin bir araştırma konusu olmasını istemiş, fakat sorumlu bakan Bumaza hükümetin tutumunu savunarak, bazı sahalarda millileştirmenin «kanunsuz» yapıldığını iddia etmiştir. Bazı endüstriyel sahalarda da, millileştirmede pek acele davranıldığı iddiası ile, fabrikaların özel ellere devri için hükümet gayret sarfetmektedir.

Kardeş Cezayir milleti jemperyalizme karşı kahramanca bir savaş vermiştir. Bu savaştan sonra, bir kalkınma hamlesine başlamak en doğal hakkı idi. Fakat, kendi çıkarlarını tehlikede gören bir avuç ağa ve komprador buna engel olmuştur. Böylece Cezayir halkı yeni bir mücadeleye atılacak ve er geç idareyi eline alacaktır. Buna inancımız tamdır.

PAPANIN BARIŞ ZİYARETİ

4 Ekim günü Papa Paul VI Birleşmiş Milletleri ziyaret etti ve barış konusunda bir konuşma yaptı. New Yorkta 14 saat kalan Papa, yaptığı bütün konuşmalarda ve büyük bir stadyumda yapılan dini ayinide hep aynı temayı işledi. Şüphesiz, konuşmalarının en önemlisi Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda yaptığı konuşma idi. Papa bu konuşmasında, fakir kütlelerin sesini duyurabilmek için konuştuğunu açıkladı. «Kendi sesimizi fakirin, kimsesizin, sefalet içinde yüzenlerin, adalete susamış olanların sesi olarak kabul ediyoruz. Sesimizi şerefli bir hayat, hürriyet ve ilerleme için yükseltiyoruz. Dünya halkı, barış ve huzur için Birleşmiş Milletlerin son bir ümit olarak görmektedir.»

Papa, Çinin Birleşmiş Milletlere kabul edilmesi gerektiğini söyledi ve Endonezyanın tekrar üye olması için gayret sarfedilmesini istedi. «Sizden ayrılanları geri getirmek için uğraşınız; henüz size dahil olmyanların bu topluluğu sizinle paylaşabilmeleri için doğru bir metod bulunuz ve onları şerefle kardeşlik paktımıza dahil ediniz.» Bilindiği gibi, Çinin Birleşmiş Milletlere girmesine Amerika engel olmaktadır. Nitekim, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu bu yılki çalışmalarına başlar başlamaz Çin meselesi

tekrar ortaya çıkmış ve Amerikanın Birleşmiş Milletlerdeki başdelegesi Arhur Goldberg, Çin'in üyelige kabul edilmemesi için faaliyete geçmiştir. Goldbergin Birleşmiş Milletlerdeki konuşmasını ve buna olan tepkiyi diğer sütunlarımızda inceliyeceğiz.

Konuşmasının değişik yerlerinde, «Barış, barış barış. Savaşa paydos, tekrar savaşa olmasın» diyen Paul VI silahsızlanma konusunda da geniş yer ayırmış, milletlerin bu konuda devamlı ve ciddi mesaf sarfetmeleri istemiştir. «Gerçekten barış vekardeşlik içinde yaşamak istiyorsanız, silahlarımızı bırakınız.» Konuşmasının bir başka yerinde, öldürülen Başkan Kennedy'nin şu sözlerini tekrarlamıştır, «İnsanlar savaşa bir son vermezlerse, savaş insanlığa son verecektir.»

Doğumu kontrol konusunda, Papa şunları söyledi, «Hayata saygı, büyük doğum problemi konusunda dahi, burada, sizin topluluğunuzda en yüksek yeri tutmalı ve en güçlü savunmasını bulmalıdır. İnsanları doyurabilmek için yiyecek miktarını arttırmaya çalışmalısınız; yoksa rasyonel olmayan suni yollarla doğumu kontrol edip, hayat sofrasındaki misafirleri azaltmaya değil. Fakat, açları doyurmak kafi değildir; her insana şerefli bir hayat kazandırmak gereklidir.» Geri bırakılmış ülkelerin her türlü problemini doğum fazlalığına bağlayan emperyalistler, Papanın bu sözlerinden hoşnut olmamışlardır. Burada bir şeye işaret etmek yerinde olacak. Herkese doğum kontrolunu sağlık veren Amerika, böyle bir kontrolu kendi ülkesinde uygulamamaktadır. Halbuki, Amerikada nüfus artışı oranı hayli yüksektir, %3. Amerikanın doğum kontrolu uygulamalarını istediği Latin Amerika ülkelerinde bu oran çoğu defa Amerikanınkinden çok daha düşüktür. Hindistanda bile bu oran %3,2 dir.

Papa, barış konusunda bir müzakere zemini yaratmak için bu seyahati yaptığını söyledi. Umulur ki, Papanın gayretleri barış yolunda önemli adımlar atılmasına vesile olsun. Dünya halkına ve özellikle namuslu aydınlara düşen görev, emperyalistlere barış için baskı yapmak ve bu yolda atılan her adımı desteklemektir.

AMERİKA ÇİN VE BİRLEŞMİŞ MİLLETLER

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu Eylül ayı içinde bu yılki çalışmalarına başladı. 23 Eylül günü, Amerikan başdelegesi Arthur Goldberg Genel Kurulda bir açış konuşması yaptı. Konuşmanın başlıca gayesi, Çin'in Birleşmiş Milletlere girmesini engellemektir.

Goldberg, Çin'in neden Birleşmiş Milletlere üye olmaması gerektiğini, hiç te inandırıcı olmayan bir şekilde, uzun uzun anlattı. Konuşma baştan aşağı çelişmelerle doludur ve Genel Kurulda pek soğuk karşılanmıştır.

Goldberge göre, Çin saldırganıdır ve bu yüzden milletler camiasına girmemelidir. Halbuki, «saldırgan» Çin'in kendi sınırları dışında ne bir üssü, ne de bir tek askeri vardır. Barışsever (!) Amerikanın ise, otuz ülkede bir milyonu aşkın askeri, 428 adet büyük hava, kara ve deniz, üssü mevcuttur. Bu büyük üsle-re ilâveten, kendi sınırları dışında 2900 adet küçük askeri tesisi vardır. Bu üslerle gerek Çin, gerekse Sovyet Rusya çepeçevre kuşatılmış durumdadırlar.

Goldberg, «Birleşmiş Milletler tüzüğüne göre, üyelerin müşterek mesuliyeti, saldırganlara, saldırganlığın iyi netice vermediğini göstermektir.» diyor Acaba Mr. Goldberg kime hitap ediyor? Çin, dünyanın hiç bir yerinde savaşa girişmiş değildir. Çin'in Birleşmiş Milletlere girmesi için gayret sarfeden bir Afrikalı diplomat, Goldberge şu cevabı vermektedir, «Kim savaşmaktadır ve kim savaşmamaktadır? Çinliler hiç bir yerde savaşıyorlar mı? Siz Amerikalılar Vietnamda, İngilizler de Sarawakta savaşuyorsunuz.» Goldberg, Birleşmiş Milletler tüzüğününin savaşı

menettiğini, savaşın sadece bir milletin kendi topraklarını savunmak için kullanabileceğini, batırlatıyor. Bu tamamen doğrudur. Fakat, Amerika kendi topraklarını savunmak için değil, memleketinden binlerce mil uzakta bir milletin hürriyetine engel olmak için savaşmaktadır. Kendi topraklarını savunan Vietnam halkı her gün Amerikan saldırısına maruz kalmakta ve yüzlerce ölmektedir.

Goldberg konuşmasında, Amerikanın nükleer silahların yayılmasına karşı olduğunu söyledi. Bu, samimiyetten pek uzak bir iddiadır. Çünkü, Amerika «çok taraflı nükleer kuvvet» (MLF, Multilateral Nuclear Force) programını bütün gücü ile uygulama safhasına koymaya çalışmaktadır. Bu, nükleer silahların yayılmasına yol açacaktır; nükleer bir kuvvet olmayan Batı Almanya, nükleer silahlar konusunda söz sahibi olacaktır. Kanımızca bu, dünya barışını daha da tehlikeye sokacaktır.

Goldberge göre, Amerika fezanın sadece barışçı gayeler için kullanılmasına taraftardır ve bunun için elinden gelen gayreti sarfedecektir. Bu da, nükleer silahlar konusunda olduğu gibi, düpedüz yalandır. Fezayı askeri yönde kullanmak için, Amerika yeni bir program uygulamaktadır. MOL (manned orbiting laboratories) diye anılan bu programa göre, içinde astronot bulunan feza laboratuvarları devamlı dünyanın etrafında dönecek ve fezanın askeri bakımdan nasıl kullanılabileceği konusunda araştırma yapılacaktır.

Amerika, gerçeklere uymayan, samimiyetsiz tekliflerle dünya kamu oyunu kandıramıyacağını bilmelidir. Bu gibi hareketler dünya barışına hizmet etmemekte, tam aksine, bir müzakere zemini hazırlanmasına engel olmaktadır.

WALL STREET JOURNAL GAZETESİNDE BİR REKLAM

Wall Street Journal» gazetesinin 21 Eylül tarihli sayısının 10. sayfasında pek ilginç bir reklam çıktı. Reklam yeni icad edilen bir makinalı tüfekte ilgilidir. Reklama göre, bu yeni tüfek hür milletlerin korunmasında büyük bir rol oynayabilecekti. Reklam aşağıya doğru okundukça, hür milletler derken, kolonyalizmin sürdürülmek istendiği anlaşılıyor. Reklamın en ilginç kısımlarını aşağıya ahyoruz:

«Yüksek öldürücü kuvvetli olan AR-18 hafif otomatik tüfegi, NATO tarafından silahlandırılan muharebe birliklerinin, ateş takatını üç misline çıkarabilecek kaabiliyeti haizdir... Askeri ve siyasi liderlerle görüşükten sonra, Armalite (silahu yapan firma) Genel Müdürü Charles H. Dorchester böyle bir silaha şiddetle ihtiyaç olduğu kanaatine varmıştır... Kütle halinde imali Hür Dünyayı gelecekteki saldırılara karşı kuvvetlendirecek ve hisse senedi sahip-

lerine iyi gelir sağlayacaktır. Gerilla tipi savaşta pek tesirlidir.»

Reklamda belirtilmeyen en önemli nokta, yeni tüfegin dum dum mermilerine pek benzeyen bir mermi atığıdır. Dum Dum mermilerinin kullanılması 1899 Hague toplantısında gayrikanuni ilan edilmiştir. Dum Dum kurşunu ilk olarak İngilizler tarafından, Hindistanın Kalküta şehri dışında Dum Dum'da icad edilmiş ve halka karşı kullanmışlardır. (I.F. Stone's Weekly, 27 Eylül, 1965)

İngiliz Ansiklopedisi dum dum mermisi konusunda şunları yazıyor: «Bunların özelliği, vücuda çarpınca genişleyerek pek çirkin bir yara açmasıdır. Bu mermiler Hindistan sınır savaşlarında fanatik bedevilere karşı kullanılmıştır. Normal mermiler yerli-lerin akınlarını durdurmayınca, Dum Dum mermileri kullanılması yoluna gidilmiştir.»

Reklam yapılan tüfek Dum Dum mermisinin modern bir modelini kullanmaktadır. İlk denemeleri Vietnamda yapılmıştır. Mermi pek hafiftir tüfekten sıkılınca havada takla atarak hedefine gitmektedir. Takla atması yüzünden, normal merminin açtığı küçük keskin yara yerine, vücutta büyük bir yara açmakta, çoğu zaman vurulan şok yoluyla öldürmektedir.

Emperyalizm hakimiyetini sürdürebilmek için her türlü barbarlığa başvurmaktadır. Vietnamda, napalm ve zehirli gaza şimdi de Dum Dum kurşunu eklenmektedir. Emperyalizmin gayreti mutlaka boşa gidecektir. Neticede, sömürülen küteller idareyi kendi ellerine alacaklardır.

TOPLUMCU ARKADAŞLARA DUYURU

2 Ekim tarihli Son Havadis ve Adalet gazetelerinde gerçeğe uymayan bazı konuşmalar çelişik şekilde yayımlanarak güya benim Türkiye İşçi Partisinin seçimlerdeki davranışlarını, tenkit ettiğim ve Sendikacılara «elleri sıkılmayacak adamlar» dediğim ileri sürülmektedir.

Aynı gün bu konuda Son Havadis gazetesi-ne gerekli tezkip mektubu gönderilmiş olup Sinoplu hemşehrim ve eski dostum Millet Vekili Cemil Karahan'ın daveti üzerine girdiğim C.K.M.P. Genel Merkezinde bu şekilde konuşmanın geçmediğini, özel bir sohbet havası içinde konuşulan hususların tahrif edilerek gazetelere aktarıldığını bütün Toplumcu arkadaşlara duyurur, yürekten bağlı olduğum Sosyalizm davasında hayatım bahasına bile olsa ihane söyleyeceğimin bilinmesini rica ederim.

Hüsnü ÖZGEN

T.İ.P. GENEL BAŞKANI MEHMET ALİ AYBAR'IN TÜRK HALKINA 10 EKİM BİLDİRİSİ

Kardeşler,

İşçi kardeş, ırgat kardeş, köylü kardeş,
zanaatkârlıkla geçinenler, küçük esnaf kardeşle-
rim,

subay kardeşlerim,

memurlar, emekliler, dar gelirli dullar, yetimler...
Yarınımızın umudu Atatürkçü gençler, toplumcu
aydınlar,

Kardeşlerim...

Koca Osmanlı Devletini sermayedarlık düzeni yı-
yıp yiyip bitirdi, İngiliz, Fransız, Alman Emperyaliz-
mi ve onların yerli ortakları, adamları, ajanları; ya-
ni, Galata Bankerleri, sarrafları, Osmanlı Bankası,
Kredi Lyonne, Doyçe Bank; ahtapotun kolları gibi
Osmanlı Devleti'ne sarıldılar. İmtiyazlı Demiryolu
Kumpanyaları, Rihtım Şirketleri... Derken Kırım
Harbi, Derken dış borçlar. Derken yeni yeni borçlar
ve biriken faizler ve ödenmeyen borçlar. Derken,
Muharrem Kararnamesi ve derken Duyun Umumiye
İdaresi; devlet içinde devlet yani... Derken, Boğaz da
yatan yabancı bandıralı zırhlılar. Ve bu arada özel
teşebbüs eliyle kalkınma teraneleri; tıpkı bugün gibi.
Ve kapitülasyon imtiyazları yıpkı bugünkü gibi...
Ve Birinci Dünya Savaşı; Alman Emperyalizminin
emrinde akıtılan 1,5 milyon gencimizin kanı. Derken,
halkımızın sıçrayıp uyanışı; ölümsüz Atatürk'le elele
Kurtuluş Savaşı.

Derken kurtuluştan tam 43 yıl sonra; içimizde
gene imtiyazlı yabancı şirketler, içimizde gene yaban-
cı ajanlar, simsarlar, komisyoncular; gene dış borçlar;
durmadan artan borçlar... gene Duyunu Umumiye
İdaresi benzeri, Amerikan Yardım Heyetleri, Konsor-
suyum İdaresi; gene yabancı bandıralı zırhlılar, faz-
ladan da Amerikan üsleri, gene kapitülasyonları an-
dıran imtiyazlar. Ve gene özel teşebbüsle kalkınma
teranleri. Gene yabancı sermayeye övgüler, çağrılar.
Gene Amerikan mandacılarının döller. Ve gene halkı-
mızın dur, artık yeter diyen gür sesi .Kurtuluş Sa-
vaşımızdaki sesi...

Kardeşlerim,

Çok acı çektik. Çok ezildik. Yüzlerce yıl kanımızı
verdik. Toprağımızı verdik. Üç kuruşumuzu verdik.
Ağalara, beylere, içli-dışlı vurgunculara herşeyimizi
sömürttük.

Ama artık bitti. Bütün uğursuzluklar bitti. Sö-
mürme düzeni çözüldü. Çöküyor. Yarın 10 Ekim.
Yeni bir gün doğuyor. Karanlıkları geride bıraktık.
Yeni bir Türkiye'yi; çocukların güldüğü, yaşlıların
çocuklara sevinçle baktığı, emekçilerin, namuslu in-
sanların Türkiye'sini kurmağa başlıyoruz. İşte, Tür-
kiye İşçi Partisi; senin uyanışın, senin umudun, senin
ışıklı yarınlara gür bir nehir gibi akan hareketinle
yürüyor.

Kardeşim,

Sen artık biliyorsun. Kimin kimden yana olduğu-
nu biliyorsun. Kimin toprağı ağlardan alıp sana
dağıtacağını biliyorsun. Kim topraklar üzerinde
oturur biliyorsun. Kimin Milli Geliri hakça bölüş-
türeceğini; kimin de aslan payını aldığını biliyorsun.
İşçilerimizi kimlerin kurşunlattığını biliyorsun. Ki-
min yurt kapılarını Amerikalılara açtığını; kimin
petrolümüzü yabancılarla ortaklaşa sömürdüğünü ve
kimin bunlara karşı çıktığını biliyorsun. Ve bildiğin
içindir ki 10 Ekim de ilk adımı atıyorsun; Türkiye
İşçi Partisi'yle Büyük Meclis'e gidiyorsun.

Mardin'in Derik İlçesi; topraksızların, susuzların
diyarı.

Mardin'in Derik İlçesinde; Demirci Horin Usta,
terzi Davut, ırgat Ali, ağaç gibi elleri, çatlak taban-
ları ve ıslıl ıslıl gözleriyle kapısının önünde Emine
Bacı. Ve sizlerden binlercesi; bizi, kurtuluşa inanmış
insanların kararlı rahatlığı ile karşıladılar. «toprağı
kavuşacağız» dediler. «Suya kavuşacağız» dediler.
«Çocuklarımız» dediler. «Bu sefalet bu cehennem ha-
yatı artık yetsin» dediler. Ve de hep bir ağızdan»
diye haykırdık. Ve bu ses yüzbinlerin milyonların
ağızından sevinçli bir türkü gibi gürleşerek; doğu
sınırlarımızdan, Ege kıyılarına, Meriç'e kadar; Kara-
deniz'den, Akdeniz'e kadar, yankılar uyandırarak
yayıldı.

Kardeşlerim,

Yarın 10 Ekim halkımızın iktidara ilk adımı
atacağı gün. Oysa, halâ seni iktidardan uzak tutmak
için çırpınanlar var; karşında. Bu bozuk düzeni sür-
dürmek için direnenler var karşında. «Dağıtılacak
toprak yok» diyenler var. «Yoksul köylüye toprak
dağıtılması komünistliktir» diyenler var. «Petrolleri-

mizi bize işletemeyiz» diyenler var. «Amerikan Kumpanyalarının imtiyazlarına ilişemeyiz» diyenler var. Yabancı Sermayeye «Buyur» diyenler var. Amerikaya «Otur, gitme» diyenler var.

Yok kardeşler yok... Bu direniş sökmeyecek. Sömürücülük yürümeyecek. Görüyorsun çözüyorlar. Görüyorsun güzel günlere gidiyoruz.

Kardeşler,

Türkiye İşçi Partisi; bir hareket, halkın kendi varlığını tanımasından doğan bir hareket, ikinci Kurtuluş Hareketimiz... Bak, nereden başladık nereye geldik... Bir avuçtuk, yüzbinler olduk... Açılış saflar, karşı konmaz hünerli ellerinle, sağduyunla, aklın ve mantığınla sen geliyorsun, emekçi Kardeşim. Yarın Büyük Meclis'te artık sen konuşacaksın. Büyük Meclis'de hiç duyulmadık bir ses yükselecek artık. Nasırh ellerin, aydınlık kafan ve korkusuz yüreğinle sen, Türkiye'nin emekçi aydın insanı; karanlıkları sen aydınlatacaksın...

Dış politikada Atatürk yolunu yeniden sen tutacaksın.

Milli bağımsızlığımızı çiğneyen bütün anlaşmaları sen yırtacaksın.

Yurdumuzdaki Amerikan üslerini sen kaldıracaksın.

Yurdumuzda hiçbir yabancı bayrak bir daha dalgalanmayacak. Ne batının ne doğunun bayrağı...

Milli savunmamızı, yabancıya muhtaç olmadan, daha da güçlendireceksin.

Amerikalılara sömürtülen petrolümüze sen sahip çıkacaksın. Milletın malı olan petrolümüzü ve madenlerimizi iç ve dış sömürücülerin elinden sen kurtaracaksın.

Yabancı sermaye talanına sen son vereceksin.

Verginin ağır yükünü zengine sen yükleyeceksin.

Milli geliri hakça sen bölüştüreceksin.

Emekçi kardeşim,

Doğuyu mahrumiyet bölgesi olmaktan sen kurtaracaksın.

* Fukara çocuklarını bedava okutacaksın. Köy enstülerini, köylünün sırtına yük olmadan yeniden açacaksın.

Fukarayı doktorsuz, ilaçsız, bakımsız bırakmayacaksın; hastahane kapılarında süründürmeyeceksin.

Herkese iş vereceksin. Artık kimseyi yarın korkusu içinde yaşatmayacaksın.

Bu toprağın bütün evlâtlarına, ırkları, dilleri, dinleri, mesepleri ne olursa olsun hepsine, tam vatandaş olmanın gururunu sen kazandıracaksın.

Herkezi mal-mülk sahibi edeceksin, ama kimsenin malına mülküne dayanarak başkalarını sömürmesine, ezmesine meydan vermeyeceksin.

Ve en önemlisi, toprak hasretiyle yanan köylülere toprağa sen kavuşturacaksın; Tefesiden, aracı tüccarın elinden sen kurtaracaksın.

Kardeşlerim,

Biz Türkiye İşçi Partisi, senin partin, fakara partisi, emekçinin partisi sömürücülüğe, sömürgecilığe kapitalizme ve emperyalizme kesinlikle karşıyız. Biz bir toplumcu partiyiz.

Toplumculuk, kula kul olmaya son vermek demektir. Köylünün toprağa kavuşması demektir, toplumculuk. İşçinin işe kavuşması demektir toplumculuk. Millet malı olan millet eliyle işletilen koca fabrikalara kavuşmak demektir toplumculuk. Toplumculuk halkın efendiliği demektir. Emegın en yüce değer olarak tanınması demektir toplumculuk. İnsanoğlunun kardeşçe dayanışarak çalışması demektir. Halkın gücü sahip çıkması demektir. Toplumculuk hürriyet demektir. Toplumculuk ahlâk demektir. Toplumculuk milli bağımsızlık demektir. Toplumculuk mutlu güzel günleri yaşamak demektir. Toplumculuk yüzyılımızın düzenidir. Bütün esir milletlerin, sömürge halkalarının biricik kurtuluş yoludur toplumculuk...

Kardeşler, emekçiler; cümle fakir-fukara; ırgatlar, azaplar, korkusuz yürekli aydınlar...

Kadınlar, erkekler, çilekeş çocuklar, beli bükük ihtiyarlar...

Türlü zanaatkarlar çalışanlar, ellerinin ince hüneleriyle, göz nuru ile gece gündüz bu vatani yapanlar...

Ey fakir-fukara, mübarek halkımız...

Bu sefer kurtuluş tam olacak. Kırk haramilerin bir daha yabancılarla ortaklaşa bizi dize getirmesine meydan vermeyeceğiz.

10 Ekimde ilk adımı atıyoruz yarın ilkadımı atıyoruz. Türkiye İşçi Partisi Büyük Meclis'e giriyor Emekçiler Meclise giriyor. Selâma kalkın dostlar, kardeşler. Kara günleri arkada bırakıyoruz.

Yaşasın yarının mutlu Türkiye'si, yaşasın emekçi halkımız.

Bugün Türkiye'nin ulusal gelirini eşitlik ilkesince bölüştürecektir olsa herkese solda sıfır sayılacak bir şey düşer, derler. Yine aynı şeyi anlatmak için, bilgiç bilgiç, efendim pasta küçük, dert bu, pastayı eşitçe bölsek herbirimizin kursağına birkaç kırıntıdan fazla bir şey girmez, derler. Sosyalizmi batırmak için ileri sürdükleri kanıtların başında gelir bu cehalet belgesi sözler. Büyük büyük akademik unsurların gölgesinde kalem oynatma hevesine kapılmış kimselerin elinde bir de sözdâ bilimsellik kılığına bürünür bu kanıt. Ve sonra bakarsınız hiç ummadığınız kimselerin ağzından size peki ya buna ne diyeceksiniz diye karşı çıkılmaz bir kanıt-olgu olarak döktülür.

Diyelim yüz kişilik bir toplumuz, beş yüz liralık değer yaratıyoruz. Eşitçe dağıttığımız zaman herbirimize beş lira düşecek. 90 kişiye dört buçuk lira verilirse, geriye kalan 10 kişi 95 lirayı bölüşüp her biri 9,5 lira almış olacak. Devam edelim, 90 kişinin herbirine 4 lira verilse, diğerleri 14 lira, 3 lira verilse, diğerleri 23 lira; 2 lira verilse, diğerleri 32 lira; 1 lira verilse, diğerleri 41 lira almış olur. Çoğunluğu teşkil eden birincilerle diğerleri arasında ki fark kırkmsilidir. Ve Türkiye'nin, kaba çizgilerle, durumu, aşağı yukarı budur.

Beş yüz liralık değer ya da gelir tarlalarda ve diğer iş yerlerinde yaratılır. Bunları yaratanlar işçiler ve köylülerdir. Yüz kişinin 90 ı dediğimiz kimseler bunlardır. Bunların beşyüz liralık değerini yaratılmasındaki katkıları da birbirinden pek farklı değildir. Bunun içindir ki payları da yaklaşık olarak bir diğerininkinden fazla farketmez. Başka bir şey yapılamıyorsa, bir başka deyimle, diğer her şey aynı kalacak olsa, bunlar yaratılan değer aralarında eşitçe dağıtılmasından yüksünmezler. Aksi halde, herhangi bir bölüşüm biçimi bazılarının yararına ve, bu ölçüde, başkalarının zararına olur.

Herbiri 41 liralık pay alan diğer 10 kişi kimdir ve ne yaparlar? sorusunun akla gelmesinden daha doğal bir şey olamaz. Biran kimliklerini bırakalım, ne yaptıklarına ya da yapmaları gerektiğine bakalım. Diğerlerinden 40 defa daha büyük bir pay alabilmeleri için değerini yaratılmasına onların her birinden 40 defa daha fazla katkı da bulunmaları gerekir. Bu büyüklükte bir katkı da bulunup bulunmadıklarına kim olduklarına bakarsak cevap verebiliriz; Büyük toprak sahipleri, ithalatçı, ve ihracatçı, tüccar, bankacı, sigortacı, sanayici, müteahhit gibi kimselerle, bunların işlerini gören avukat,

müşavir, toplum işlerini bunların yarar ve çıkarına yürüten yüksek idareci vs. gibi kimselerdir bunlar. Topraklar, iş yerleri bunların elindedir. Toplumun sahipliğindeki üretim araçları ve fonlar da sözü geçen yüksek idarecileri ile kendilerinin çıkarına uygun biçimde kullanılır ve harcanır. Onlara her olanığı üretim araçlarına, yani sermayeye, sahip olmalarının sonucu olan ekonomik güçleri sağlar. Aynı ekonomik güç her türlü siyasal kurumun bunların deneti altında bulunması olanağını da beraberinde getirir.

Yüz kişilik topluluğumuzun 90 ının eline geçen den artan değer fazlası bu 10 kişinin el koyduğu toplumsal artıktır. İyice görünsün diye bunu biraz büyüğe göstermiş olmamızın tartımımız bakımından önemi yoktur. Bu fazlaya el koyanlar bunun bir kısmını kişisel tüketimleri için harcarlar. Geriye kalanının kullanış biçimleri çok önemlidir. Ne kadarını tüketmezler ve bu tüketmediklerinin nasıl kullandıkları sorunu 90 kişinin kaderi ile doğrudan doğruya ilgilidir. Bunu verimli yatırımları yürütmek için harcarsa toplumun üretim gücü yükselir, yaratılan değer beş yüzden altı yüz, sekiz yüz, bin lira vs. ye çıkar. Bu gelişme olurken aslan payını yine aynı 10 kişi almaya devam eder; ancak işçi ve köylünün de durumu biraz düzeler, 90 ile 10 arasındaki başarı fark eskisi kadar bağırcı olmaktan belki çıkar. Kapitalist gelişmenin, en sade şekilde, temelinde yatan mantık ve felsefe budur. Pastayı eşit olarak dağıtmak istemeyen 10 kişinin ya da bunların sözcülüğünü yapanların, bilerek ya da bilmeyerek, söylediklerinin bundan başka bir anlamı yoktur.

Şimdi ister yüz-yüzelli yıl geriden başlayarak, ister Cumhuriyetin başlangıcından itibaren bakalım Türkiye'deki gözde 10 kişinin bu işi başlatıp yürütemediğini görürüz. 90 ın yaşamı ve kaderinde bir değişme, bir iyileşme meydana getirilememiştir. Bugün de bu 10 kişi bu işi başarıya güç ve yeteneğinden yoksundur. Buna karşılık 90 ın daha fazla beklemeye sabrı ve tahammülü kalmamıştır.

Sahteci bilgiç sosyalizm kötülöyleyicilerinin sosyalizmin mutlak eşitlikçi olduğu iddialarını bir an için doğru sayalım, durum yine 100 kişiden bir kişinin beş lira almasıdır. Ama burada artık yaratılan değere sırf ve yalnız bunu yaratanlar sahiptir. Değerin büyük bir parçasını ellerinden çekip alan 10 kişilik mutlu azınlık mevcut değildir.

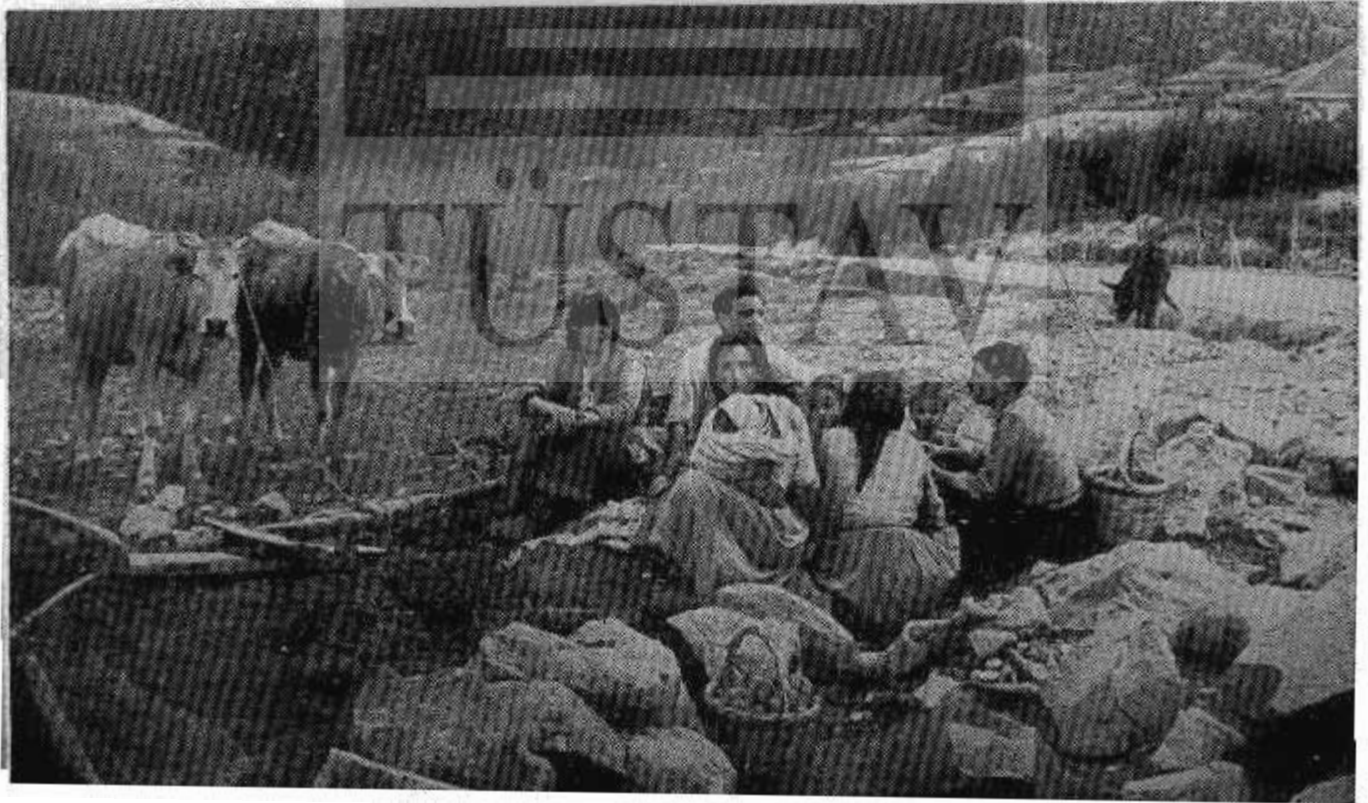
Toplam değerin yaratılması kadar kullanımı da onu üretenlerin birlikte bilecekleri bir iştir. Her biri ellerine geçenin 1 lirasını tüketimden alıkoyup toplum olarak üretimlerini arttırma olanaklarına sağlayacak biçimde kullanmaya birlikte karar alabilirler. Bu yüzde 20 lik bir yatırım demektir. Bir dönem sonra elde edecekleri toplam değer ya da gelirin dönem başındaki den belki miktarda fazla olacağı muhakkaktır. Her dönem sonundaki satış daha öncekinden fazla olacağı için, toplumun kişilerine tüketim için vereceği pay devamlı olarak büyüyeceği gibi, toplumun yatırım için kullanabileceği payda gittikçe daha büyük olacaktır. Zamanla doğal olarak, toplumun yatırım payı ayırımında katlandığı zahmet de ağırlığını daha az hissettirir olacaktır. Pastanın küçük olduğu Türkiye gibi ülkelerde işin bu biçimde yürütülmesi gerçek üreticilerin benimseyebilecekleri tek ve biricik yoldur. Gerçek üreticilerin benimseyebilecekleri tek ve biricik yoldur. Gerçek üretici burada bilirki ne yapıyorsa kendisi için yapılmakta, ve katlanılan her zahmete kendisi gibi olan kimseyle birlikte omuz vermektedir; ve varılan sonuç mutlaka ve doğrudan doğruya kendisinin olacaktır. Sosyalizmi çürütmek gayretile eşit dağıtımın herkesi aç ve sefil yapacağını fazla düşünmeden söyleyen dürüst ve namuslu bir kimse yukarıdaki sade açıklama ile bile ortaya çıkan gerçeğe itiraz edebilir mi?

Oysa sosyalizmin Türkiyede başarıma peşinde olduğu iş, mevcudu eşit olarak dağıtmaktan çok evvel 10 gözdenin el koyduğu toplumun değer faz-

lasını bunların ellerinden kurtarmaktır. Bu fazla topluma mal edilince kullanımı da toplumun bileceği iştir. Bir kısmı tüketim amacı için ayrılacağı gibi, tümü yatırım maksadı ile kullanılabilir. Hatta toplum bu durumda daha fazla zahmete katlanmayı bile göze alabilir. Evet pasta küçük! Ama bundan önemli olanı bunun ne kadar bir parçası küçük bir azınlığın malı olmaktadır. Asıl önemli sorun Bu! Toplumun yatırılabilir fonlarını, yokedici, beceriksiz, şimdüye değin başarısızlığı iyice anlaşılmalı olan azınlığın elinden kurtaran sosyalist toplum bunları devamlı gelişmenin kaynakları olarak kullanarak pastayı büyütecek, büyüyen pastadan pastanın yapılmasında katkısı olanlara gittikçe büyüyen dilimler verecektir.

Şunu önemle belirtelim ki, Sosyalist toplum düzeninde mutlak eşitliğe dayanan bir bölüşüm söz konusu değildir. Sosyalist düzende toplumun her üyesinden topluma verebileceğinin azamisini vermesi beklenir, buna karşılık toplum bireye verdiği ile orantılı olarak bir pay öder. Bu «herkesten topluma verebileceği kadar, herkese, topluma verdiği dar» ilkesi ile o ifade edilir. Eşit dağıtımcıların ceahetleri yüzünden karıştırdıkları «herkesten gücüne göre, herkese ihtiyacına göre» ilkesinin işleyeceği toplum aşaması daha başka bir düzendir.

Son olarak sosyalizmi çürütmek için ileri sürülen eşit dağıtım delili ile mevcut düzenin ve kapitalizmin nasıl savunulabileceğini anlamann olanaksızlığını da ilâve edelim. Bunu ileri sürenler, anlaşılı-yorki, bunun da farkında değillerdir.

TÜRKİYE

İŞÇİ

PARTİSİNİN

ZAFERİ

SUAT AKSOY

10 Ekim seçimleri üzerine türlü fikirler ileri sürülüyor. Bir yanda sağcılar ve gerici basın zafer nidalarıyla haykırırlarken, öbür yanda bazı kimseler sağcıların bu sözüm ona zaferi karşısında hayal kırıklığı içinde bunun nedenlerini türlü yerlerde arıyorlar. Seçimlerin bu şekilde sonuçlanmasını halkın bilgisizliğine, cahilliğine, kendi menfaatlerini görememesine ve daha başka türlü sebeplere atfedilenlerin sayıları da oldukça kabarık. Şüphesiz bu gerekçelerin çoğunda bir gerçek payı da bulunabilir.

Ancak herşeyden önce 10 Ekim seçimlerinin sonuçlarının muhtevası, anlamı üzerinde bir anlaşmaya varmak gerekiyor. Genellikle deniliyor ki 10 Ekim seçimleri sağcıların, gericilerin bir zaferi, solcuların bir yenilgisidir. Bu kesinlikle yanlış bir görüştür. Sağın zaferi, solun yenilgisi denildiğine göre bundan ne anlaşılıyor? Yani Adalet Partisi, ki sağ uç bir partidir, seçimleri kazanmıştır ve bu sağın bir zaferidir. Önce bu sözüm ona zaferi sandığı kadar mübalağa etmemek gerekir. Bir kerre 14 milyona yakın seçmenden 4 milyon kadarı sandık başlarına gitmemiştir. Seçimlere iştirak oranı Türkiye'de ilk defa % 71 e kadar düşmüştür. Bu herşeyden önce halkımızın sağcı partilerden soğuduğunun, sağcı politikacılardan usandığının açık bir delilidir. Yani bu vatandaşlar eski sağ partilerin bu memleketin meselelerine çözüm yolu bulmaktan aciz olduklarını anlamış ve oy vermekten kaçınmışlardır. Ayrıca seçmen vatandaşın önüne sağcı partiler olarak çıkan AP, YTP, MP, ve CKMP nin bu seçimlerde aldıkları oy toplamı 1961 seçimlerine nazaran mutlak olarak düşmüştür. Yani bu sağcı partiler dört yıl önce bugünkünden daha fazla oy almışlardı. Bu düşüş seçmen sayısının 1,5 milyondan daha fazla artmasına rağmen olmuştur. Bilhassa YTP nin 1961 e nazaran kaybettiği 1 milyon kadar oyun bu defa AP ye kaydığı düşünülürse AP nin sandığı kadar da büyük

bir başarı elde etmediği anlaşılır. Öbür yandan son seçimlere kadar kimlerin iktidarda olduğunu gözden uzak tutmamak gerekir. Seçimlerden önce kimler iktidardaydı? Bu sağ partilerin koalisyonu değil mi? O halde durumda ne gibi bir değişiklik olmuştur. Hiç. Sadece bu sağ partilerin koalisyonu yerine bunlardan biri tek başına iktidara gelmiştir. Yani durumlarını, hattâ biraz oy kaybıyla, muhafaza etmektedirler. Buradan bir sağ zaferi çıkarmak, en hafif deyişle, duruma yanlış teşhis koymak olur.

Sağın durumu bu olduğuna göre, solun yenilgisinden ne kastedildiğinin tesbiti gerekiyor. Sol kimdir? Deniliyor ki, CHP soldur ve yenilgiye uğramıştır. Gerçekten de CHP 1961 e nazaran mutlak olarak 1 milyon oy kaybetmiştir. Öyleyse memlekette solcular ağır bir darbe yemişlerdir. Şimdi insaf ile düşünelim: CHP gerçekten bir yenilgiye uğramıştır, ama CHP ne zamandan beri solu temsil ediyor? İnönü'nün seçimlere bir ay kala «ortanın solundayız» demesinden sonra mı? 40 yıl bir sağ parti olarak uygulamada bulunduktan sonra programına ve eylemine aykırı olarak milli petrol, toprak reformu diye seçim sloganları olarak afiş yapıştırdıktan sonra mı? O halde halkın bunlara inanmıyarak çeşitli sebeplerle, daha gerici bir parti olan Adalet Partisine oy vermesinin solcuların bir yenilgisi olarak ilâmdan daha hatalı bir tutum olamaz. Halk, solcu (!) CHP ne için oy versin? Topraksız köylüye bunca yıllık iktidarı zamanında toprak dağıttığı için mi? İşsizliğe çare bulduğu için mi? Vergiyi hakçasına aldığı için mi? Halkta CHP soğukluğunu görmek için Osman Bölükbaşı'nın, İnönü'yü yeren dedikodulu nutuklarının başarısız bakmak kâmidir. Kaldı ki, bizat CHP içindeki bazı ağa ve eşraf takımı AP nin kendileri için daha emin bir parti olduğuna inanarak AP lehinde çalışmışlardır. Teminatlarını AP de bulan bu ağa ve eşraf takımı aleyhinde şimdi CHP de sovruşturma gösterilerine başladığını gazetelerden öğreniyoruz. CHP listelerinde aday olan bir kısım ağaların halkı AP ne oy vermeye dâvet edişleri çok mânidar bir tutumdur ve CHP yenilgisinde solun yenilgisini aramak isteyenlerin bunun üzerinde uzun uzun düşünmeleri gerekir.

O halde sağın zaferi, solun yenilgisi diye bir konu ortada yoktur. Memleket şimdiye kadar sol bir iktidar mı görmüştür? Yoksa demokrasi oyunu altında sağ partilerin halkı aldatmasına mı şahit olmuştur? Bir seçim ki, sağ partilerden birinin adayları öteki sağ uç partinin adaylarına oy verilmesini ister, bir seçim ki yerine göre bu sağ partiler birleşip cephe halinde işbirliği yaparlar, bir seçim ki sağ partiler hangimize oy verirseniz verin de, öbür partiye oy vermeyin derler, burada hangi sağ zaferinden bahsedilebilir? Şu beş partiden hangisi kazansaydı bu solun zaferi olurdu? Solun adını bu kadar kolay dejenere etmeyelim.

10 Ekim seçimlerine tek bir solcu parti girmişti

tir: Türkiye İşçi Partisi. O da değil yenilgiye uğramak büyük bir başarı sağlamıştır. Türkiye tarihinde ilk defa seçimlere giren bir sosyalist parti, yapılan bütün baskılara, iftiralar, çeşitli oyunlara ve maddi imkânsızlıklara rağmen 276.00 oy almış ve Millet Meclisine 15 emekçi temsilcisini sokmuştur. Her halde Türk tarihinde ilk defa bu kadar ağır şartlar altında seçimlere giren toplumduların iktidara gelmesi beklenmiyordu O halde hangi sol yenilgisinden bahsediliyor? Ve Türkiye İşçi Partisinin Millet Meclisine girmesile de yıllardır sözü edilen demokrasi temeline oturmuş, batı demokrasilerinin vazgeçilmez unsuru olan sağ ve sol partiler Mecliste temsil edilmeye başlanmışlardır.

Türkiye İşçi Partisinin bugünkü şartlar altında bu seçimlerde çok daha büyük bir başarı sağlamasını beklemek, memleketteki hâkim sınıfların kuvvetini fazlasile küçümsemek olurdu. Yabancı sermayenin ve onların ortaklarının menfaatlerini bu kadar kolayca elden çıkarabileceklerini sanmak biraz safdilik olur. Ve hâkim sınıfların asırlardır süren ve halkın kafalarına yerleştirilen ideolojilerinin gayet mahdut bir basın ve birkaç seçim nutkuyla sökülüp atılacağını sanmak biraz fazla hayalperestlik olur. Biz uzun mesafeli, yorucu, engebeli bir yola çıkmışız. Ve seçimler sırasında bunun adını da koyduk: İkinci Kurtuluş Savaşı. Biz bu Kurtuluş Savaşını bu savaş gerçekten verecek emekçi halkımızı bilinçlendirerek, eğiterek, örgütlenendirerek demokratik yoldan iktidara gelmesini gerçekleştirmek görevini ken-

dimize amaç edinmişiz. Bunun da asırlardır aldattıran, uyutulan, kasten cahil bırakılan bu zavallı halkımızı bir seçim kampanyası sırasında silkinip uyanırdırarak yapmanın mümkün olmadığını çok iyi biliyoruz. Biz bunun bir bilinçlenme işi, eğitim işi, örgütlenme işi olduğunu ısrarla savunuyoruz. Ve yorulmadan, usanmadan halkı bilinçlendirme görevimize devam edeceğiz. Bundan sonraki çalışmalarımızın ise bizi hergün daha büyük bir başarıya götürdüğünü göreceğiz. Çünkü «maya gerçekten tutmuştur.» Vatanın dört bir köşesinden çeşitli iftira ve oyunlara rağmen 276.000 kararlı oy memleketin kurtuluşunu Türkiye İşçi Partisinde gördüklerini oylarıyla tescil etmişlerdir. Bunların önümüzdeki yıllarda bir çığ gibi büyüüp, çoğaldığını göreceğiz.

10 Ekim seçimleri solcuların bir zaferidir. Çünkü memleket tarihinde ilk defa bir sosyalist parti Millet Meclisine girmiştir. 10 Ekim seçimleri sağcıların bir yenilgisidir. Çünkü memleket tarihinde ilk defa Meclisteki sağ partiler arasından bir gedik açılmıştır. Yani Millet Meclisinde 450 milletvekiliyle temsil edilen sağ partiler 15 freyle 435 milletvekilliğiyle temsil edilmek durumuna düşmüşlerdir. Ve 15 sosyalist temsilci Millet Meclisine girmiştir. Sağın solun yenilgesi bundan sonra konuşulacaktır. Ve sağcılar solcuları hiçbir zaman yenemeyeceklerini önümüzdeki dönemlerde daha iyi anlayacaklardır.

MİKHAIL ŞOLOKHOV

Kitapları 62 dile çevrilen ve 32 milyon kopya basılan Mikhail Şolokhov'a bu yıl Nobel Edebiyat Ödülü verildi. Tam 45 yıl Don bölgesinde Veşenskaya'da yaşayan Şolokhov tabiatı, toprağı ve bunlara hakim olanları anlamaya çalıştı. Kendi hayatını bize 1926 da basılan Azur Stepleri başlıklı küçük hikayeler, kitabının ikinci baskısının önsözünde anlatıyor. 24 Mayıs 1905'de Veşenskaya adlı bir Kazak köyünde doğmuş. Babası orta sınıftan, anası bir kölenin kızıymış. Okula başlayan oğluna, kocasının yardımı olmaksızın, mektup yazabilmek için okuma-yazma öğrenmiş. Okul hayatı 1918'e kadar sürmüş Şolokhov'un.

1920'den sonra başlamış çalışmaya. Kâtiplik yapmış, öğretmen olmuş, duvarcılık, muhasebecilik etmiş. Yazmağa 1923'de başlamış .

İlk kitabı olan Don Hikayeleri 1925'de basıldı. Rusya'da ihtilâlden sonra hükümetle onu istemeyenler arasındaki İç Savaşla ilgiliydi. Yazar yirmisindeydi henüz. Sonra bir kaç hikaye daha ekleyerek aynı kitabı Azur Stepleri olarak yayınladı. İlk büyük başarısı Sessiz Don ile oldu. İlk cildi 1928, ikincisi 1929, üçüncüsü 1933 ve son olarak dördüncüsü de 1940'da yayınladı. Bu seri Birinci Cihan Savaşı, İhtilâl ve İç Savaş yıllarında bir Don kasabası insanların çalkandı-

tılı hayatlarını izler. Yaşama çizgileri Rus tarihinin akışına paraleldir. Çarlığın bütün hastalıkları, yeni rejimin doğum sancuları insanlara damgasını vurmuştur. Romanın bir numaralı karakteri Gregori Melekhov adlı genç bir Kazaktır. İlk aşkı Aksinya Astakhova adlı evli bir kadındır bu gencin. Aksinya daha onbeşinde iken kendi babasının anormal davranışlarına hedef olmuş. Aksinya'yı olayın duyulmadığı başka bir köyden hunhar birine verirler. Gregori'ye önce mukabele etmeyen Aksinya azimli görünen ve nazik görünen komşusunu sevmeye başlar. Gregori'nin babası ise oğlunu evlendirmeye gayret eder. Zengin Kornuşev'un kızı Natalya Gregori'ya aşık olur ilk bakışta. Gregori onunla evlenir ama akli Aksinya'dadır. Nihâyet, birlikte kaçarlar. Natalya intihara teşebbüs ederken Aksinya'nın çocuğu olur...

Bu sırada savaş patlar. Saraybosna suikastından sonra cihan birbirine girer. Almanya'nın 31 Temmuz ultimatomu ve savaş. İsteksiz Rus ordularının başında Dük Nikola. Karşıda Hindenburg ve Kurmay Başkanı Lüdendorff. Tannenberg Muharebesinde 100.000 Rus esir ya da ölü. Arkasından Masur Gölleri bozgunu. Sadece güneyde bazı başarılar. Osmanlılara karşı bir de Kafkas cephesi. 1 600 000'lik dünya nüfusunun 1 400 000'inin katıldığı bu boğuşmaya Melekhov'da iki oğlunu yollar. Gregori cesurdur ama kitle halinde öldürmelerden tiksindir. Silâh arkadaşlarından Garanzla diye biri savaşların asıl nedenini anlatır ona. «Halklar birbirini kırıp geçirmek istemez» der, «onları asıl yönetenler olmasa.» Gregori'nin gözleri açılmıştır; kan, boğuşma ve açlık ortamında tarihin gelişme çizgisi hakkında bir fikir edinir.

Aksinya'nın kızı ölüyor, öbür yanda. Savaşın kârlar uman bir toprak ağasının oğlu geride kalan Aksinya ile ilgilidir. Savaşın Gregori öğrenir bunu; Aksinya'yı terkeder, köyüne ve Natalya'ya döner. Köye yaklaşırken gençlik duygularını yaşar bir daha. Kazaklığı, mahalliliğini duyar. Geriye iter Garanzha'nın anlattığı daha büyük insani gerçeği.

İssiz Don'un ikinci sildi ihtilâl yıllarının Kazak hayatına yansımalarına aittir. Kazaklar arasındaki çeşitli eğilimleri, akımları inceler, Subay İzvarin Kazaklarla Rusların yollarının ayrı olduğunu ileri sürer. Atarşçikov zengin Kazak geçmişini över durur, Ştokman ve Valet gibileri ise Gregori'yi ihtilâle ısındırmaya çalışırlar. Gregori sonunculara kolay, kolay yanaşamaz. İç Savaş başlayıp Valet Bolşevik kuvvetlere katılmayı teklif edince bağırır: «Sen katılırsın, tabii... Kaybedecek neyi varki!» Kişiler, artık, İç Savaş ortamında şekillenmeye başlar. 1917'den 1920'ye kadar üç yıllık Sovyet rejimi üç yıl süren İç Savaş-

tan ibaretti. Volga, Ural ve Sibirya'da kulak (toprak ağası) başkaldırımları. Samara Omsk ve Yekaterinburg'da ihtilâle karşı hükümetler. Kuzey Kafkasya'da General Kornilov, Denikin ve Alekseyev ihtilâl aleyhinde. General Kresnov ve Mamontov, Alman yardımıyla Don çevresinde baş kaldırıırken Almanlar Rostov'u çigniyor, Türkler Kafkasyada ilerliyor, Amiral Kolçak Rusya'nın kuzeyine hâkim. Fakat 1918 sonlarına doğru anlaşılıyor ki hatırı sayılır dış yardım gelmedikçe Bolşevik Aleyhtarları Sovyetler karşısında tutunamayacak. Japonlar, İngilizler ve Amerikalılar Vladivostok ve Murmansk'a çıkarma yapıyor. İçte Yudenic ve Wrangel yabancıları en fazla destekleyenlerden Gregori ve diğerleri çağın bu büyük hareketleri ortasında kendilerine yol arıyorlar.

Yabancı müdahalesi ve İç Savaş Sovyetlere şunu öğretmişti: Önce içte güçlü olmak gerek. Birinci Beş Yıllık Plânın uygulanmaya başlaması Şolokhov'u İssiz Don'un beklenen üçüncü cildi yerine yayınlanan İssiz Don'un beklenen üçüncü cildi yerine yayınlanan **Uyandırılmış Toprak** genel Don bölgesindeki kolektifleştirme olaylarını ele alır. Romanın kahramanları hem kolektifleştirmeye taraftar olan işçi Dabidov ve köy meclisi başkanı Razmetnov, hem de Borodin gibi karşı olanlardır. Şolokhov köylünün yer, yer mukavemetini anlatır ve ilerde düzeltilmesi gereken yanlışlar dikkati çeker. **Uyandırılmış Toprak**'ın ilk cildir bu. Şolokhov gene İssiz Don serisine döner. Bu seriden son iki kitap Don civarında İç Savaş'ın devam eden hikâyesidir. Gregori, artık, tını bütün Don bölgesine yayılmış bir kuvvet komutanıdır. Bolşeviklere karşı savaşır. Fakat Beyazlar gittikçe kaybederler, Kazaklarda, Gregori hem köyüne döner hem gene Aksinya'ya. Bunu öğrenen Natalya çocuğunu aldırırken ölüyor. Beyazlar panik halinde çekildikten sonra Gregori bu defa eşkiyalara katılır. Orada da aradığını bulamaz. Gene köyüne döner sarılacak bir oğlu Mitaşka vardır...

Don serisinin böyle bitişi Sovyet edebî çevrelerinde bir hayli tartışmalara sebep oldu. Fakat eleştiricilerin çoğu Gregori'nin eninde, sonunda Bolşevik olacağında birleştiler. İnsanlardan hiçbirşey saklamayan, bütün tabii heyecanlara yer veren, Şolokhov bu dört romanı, 1960'da yayınladığı **Uyandırılmış Toprak**'ın ikinci cildi, **İnsanın kaderi ve Yurtları İçin Savaşlar** gibi romanların da olaylara tanık olan kişilerin tarihin akışına ayak uydururken katıldıkları yolun uzunluk ve giriftiğini anlatıyordu.

1965 SEÇİMLERİ VE TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ

Türk tarihinde ilk kez bir sosyalist parti seçimlere girmiştir. Türkiye İşçi Partisi, ilkelerinden hiç bir taviz vermeden bugünkü düzene karşı bulunduğunu, halk yararına bir düzen kurma iddia ve amacını seçmenlere söylemiş ve 276.000 oy almıştır. Ancak seçilecek bu sonuç yanında içinde Mc. Carthy'cilerin de bulunduğu bir partinin oyların %53 ünü alacak sağlam bir çoğunluk sağlaması da, bize göre nedenleri araştırılmaya değer bir olgu şeklinde karşımıza çıkmıştır. Çoğunluğu alan ekip hiç saklamadan T.İ.P.'ni zararlı akımın merkezi olarak ilân ettiği gibi iktidara geldiğinde bu akımlara karşı sert bir savaş açacağını da seçmen karşısında açıklamış ve çoğunluğun oyunu almıştır. Diğer önemli bir olgu ise seçmen kitlesinin kütüklere kayıtlı olanlarından %28'inin sandık başına gelmeyişi, oy kulanmaya iltifat etmeyişi. Bütün bu olaylar ve gözlemler neyi anlatıyor? İlerde Sosyalist akımın öncüsü ve belkemiği olan T.İ.P. ne gibi bir yol izlemelidir? Şimdiye kadar sol akım mensupları içinde yapılan taktik tartışmalarında haklı olan ve olmayan yönler nelerdir? Bu yazıda bütün bu konular incelenecektir.

— I —

Türkiye'de olayların bugünkü akış şekillerine akla yatan bir izah şekli verilebilmesi ancak 1922 den beri süregelen olayların doğru ve eksiksiz değerlendirilmesine bağlıdır. Atatürk 1922 yılında feodal bir düzen devralmıştır. Şehir nüfusu gayet az, kentlerde yaşayanların çoğu da ya âşar sisteminin ortaya koyduğu «iltizam» usulü ile ya da büyük kentlerde dış sermayedarlara aracılık sayesinde geçimlerini kazananlar idi. Sanayi hemen hemen yoktu. Ulaştırma şebekesi gayet zayıftı. Örneğin Yozgat'tan İstanbul'a ya da yanı başındaki Ankara'ya askerlik dışında gidenlerin sayısı, 15'i geçmezdi. Bu ilden Ankara'ya kadar atlı arabayla gelinir yolculuk 5 gün sürerdi ve oldukça da yorucu, tehlikeliydi. Oradan trenle 2 gün Ankara - İstanbul yolu alınır. Ekono-

mi henüz büyük kısmıyla paralı değişim düzeninin dışındaydı.

Özetlenirse, Türkiye dış kapitalist ülkelerin alabileceğine sömrüdüğü, örneğin eski Çin gibi, bir ülkedeydi. Dünyu Umumiye, kapitülasyonlar bu soygunun düzenleyicisi olarak meydana getirilmiş kurum ve idareler idi. Atatürk bu geri durumdan kurtulmanın yollarını üç noktada aradı:

1. Ulaştırma şebekesinin geliştirilmesi: Bunun da en pratik yolu Demiryolu şebekesinin genişletilmesi idi. O zaman yurt içinde karayollarının demiryollarına tercih edilmesi yolundaki isteklere Atatürk ve Başvekil İsmet Paşa karşı koydular. Çünkü karayolu şebekesi bağımsız bir hale getirilmek istenen ekonomiyi dışarıya daha çok bağlayacaktı.

2. Teokratik düzenin yıkılması: Atatürk bu yolda, dini devletten ayırma yolunda da olumlu çabalar yaptı. Ancak Teokratik düzeni geriliğin bir sonucu değil nedeni olarak görmesi eksik bir değerlendirmeydi, bu değerlendirmenin cezasını hâlâ çekiyoruz.

3. Yabancı sermayeye muhtaç olmadan sanayileşme: Bu yolda Atatürk önce, 1930 lara kadar özel teşebbüs eliyle sanayi kurulmasını bekledi, bunun imkânsızlığı anlaşılınca devletçi yolu seçti. O zamanın «Devletçi» görüş sahipleri burjuvazisi olmayan bir toplumda, devlet eliyle endüstrileşmenin bütün problemleri çözeceğini sanıyorlardı. Ancak unutulmaz, tarıma yükletilen sanayileşme külfetlerinin, toprak sahiplerinin nüfuzu kırılmadıkça bir siyasi irtica beşik olabileceği idi. Bunun dışında bir önemli nokta da ithalât - ihracat kanalıyla dış ülkelerin tekelci endüstriyellerinin yurt içindeki nüfuzlarının, dış kapital yatırımları olmasa da, sürebileceği idi. Bu iki kuvvetli grubun tarıma yükletilen sanayileşme külfetini istismar etmeleri olayı düşünülürdü.

Her endüstrileşme, tarıma külfet yükler. Bu külfetin kütleleri isyana sevketmemesinin yolu da toprağa bağlı rençberin gelirini toprak reformu ve rasyonel yöntemler kullanarak arttırmaktır. Aksi yol, jandarma dayağı ve yol vergisini, orta çağ usulü brökrasiyi yanında getirir. Buna bir de halkın dini inançlarını, hayatında değişiklik olmadan değiştirmeden doğan tepkiyi ekleyin. Tabiatıyla böyle bir sistem yaşamaz. Yaşamayı için düzenin bekcisi gibi görünen bürokrasi takviye edilir, köylüye yüklenen külfet, yani yukarıda anlattığımız güçlükler daha da artar.

— II —

İnönü 1938 de, eskiden başbakanı olduğu C.H.P. iktidarını bu şartlar içinde devr almıştır. Dünya harbi başlayıp, tarımsal hasıla düşüp, giderler artınca aradaki farkı para basarak kapatmak istemiş, karaborsa yeni bir burjuvazi yetiştirmiştir. Enflasyon yüzünden C.H.P., o zamana kadar kendisinden hoşnut olan, şehirli küçük esnaf ve dargelirlileri de, kaybetmeye başlamıştır.

İşte D.P. olayını bu çerçeveye içine oturtmak lazımdır. D.P. köyde jandarma dayağına, yol vergisine yeşil ekinin hazine, şehirde pahalılığa karşı gelen büyük çoğunluktan besinlenmiştir. Hakim sınıflar, toprak ağaları, tüccarlar aslında iki partiyi eşit tarzda tutmuşlardır. D.P., büyük kitleler düşünülürse, aslında bürokrasiye, şehir burjuvazisine halkın bir kelime ile «kodamanlar» dediği zümreye karşı bir harekettir. Ama bu isyanın şuurlandırıldığı çevrelerde bu hareket devlet düzeninin islahı değil, devlet müessese ve kurumlarını halk gözünde yaralayarak onun sempatisini kazanma yolunda kullanılmıştır. Devlet düzeninin temsilcisi olan küçük memur, tahsildar, ofis şefinden bol bol huncını alan halk, yukarıda dönen işlerin farkına varamadığı bir sevinç serhoşluğuna itilmiştir.

Ancak bu tabloya daha netlik kazandırmak için bir unsur daha ithal etmek lazımdır. Bu unsur Adnan Menderes'in «Tarımsal ürünler fiyat politikası»dır. D.P. iktidarı zamanında tarımsal ürünlere her rekolte mevsiminde zamlar yapılır, bu zamların karşılığı açıktan finansman emisyonla karşılanırdı. Açık finansmanın sonucu enflasyondur. Bunun da bir iktidarı çabucak yıkması gerekir. Ama iki faktör bu sonucu geciktirmiştir: Birincisi, Türk ekonomisinin emisyonları mas'etme niteliğidir. Gerçekten ekonomimizde para basılmasının fiyatların artışı şeklinde

yansımaları hem geç ve hem de eksik olmaktadır. Örneğin 1950 — 1951 emisyonları ancak 1952 sonunda fiyatları etkilemeye başlamıştır. İkinci unsur ise, şırınga edilen para dozunun ilk tedavülünün kapalı olan tarım sektöründe meydana gelişi ve ilk faydalarını meydana getirdikten sonra, zararlarının kısmen daha uzun sürede köylüye yansımalarıdır. Bilhassa bu faktörün etkinlik derecesi tütün, fındık, üzüm, incir gibi tarım işletmeciliği' alle esasına dayanan ekonomi sektörlerinde göze çarpması iddiamızı teyid etmektedir. Gerçekten seçim sonuçlarına bir göz atıldığında, eski D.P. nin seçim başarılarında en büyük payı Ege Bölgesi ile, Samsun gibi tütün yöreleri ve Doğu Karadeniz gibi fındık yetiştiren yerler taşımıştır. Buna karşılık tarımsal fiyat farklarının daha çok toprak ağalarına gittiği buğday ve Çukurova gibi pamuk bölgelerinde D.P. nin üstünlüğü zayıf kalmıştır.

— III —

1957 yılına böyle gelindi. Bu yılda emisyonun meydana getirdiği enflasyon artık 1946 daki hayalleri karartmıştı. Buğday ve pamuk bölgelerinin enflasyondan zarar gören çiftçileri iktidara sırt çevirmeye başlamıştı. Halka yaranmak için hırpalanan devlet

kurumlarıyla memleket idare edilemez hâle gelmişti. Karaborsa, kuyrukları hatırlarız.

Bu ortamda yapılan seçimleri D.P. yukarıda açıkladığımız mekanizma sayesinde tütün ve üzüm bölgesinin tamamen ve fındık bölgesinin oylarında kısmen alarak iktidardan düşmeden atlattı. Pamuk bölgesi olan Çukurova ile Buğday bölgesi olan Orta Anadolu'da D.P. azınlıkta kalmış, ancak seçim sisteminin acayıplığı sayesinde iktidarı elde tutabilmişti.

Şehirlerde, orta tabaka C.H.P., işçi semtleri ise D.P. lehinde oy kullanmıştır. Bu nedenle Zonguldak, İstanbul, Kocaeli gibi işçi bölgelerinde D.P. buğday ekicileri ile memurların çoğunlukta olduğu Ankara'da C.H.P. çoğunluk sağlamıştı. Doğuda büyük toprak sahiplerinden C.H.P. yi tutanlar muhalefeti, D.P. yi tutanlar ise iktidarı illerinde kazandırmışlardı (Kars, Malatya, Van, Tunceli, Mardin'de CHP., Erzurum, Diyarbakır, Muş'ta D.P. kazanmıştı.)

1957 de ki durum bir şeyi daha ortaya çıkarmıştı: Para basıp ilk tedavül turunu köyden geçirip oy almanın sınırının geldiği. Çünkü iç fiyatların durmadan yükselişi kambiyo kurlarını altüst etmiş, dış ticaret bir çıkmaza girmişti. Bu durumda hayat pahalılığının dönen dalgası geliri sabit bırakılan küçük çiftçi işletmelerinin üzerine yüklenecek ve bu bir sistem böylece çatırdamaya başlayacaktı. Bu durum D.P. yöneticilerinin içine gelecek seçimleri kaybetme korkusunu düşürdü. Bu korku ve panik içinde 27 Mayıs'a kadar giden sakat icraat Türk silâhlı kuvvetlerinin idareye el koyuşunu âdeta davet etmişti.

Oysa belki de D.P. iktidarının 1957 den sonra başlayan iktisat siyaseti ustaca yürütülen bir stabilizasyon olabilir, eski nimetlerin unutulmadığı Ege ve Karadeniz bölgeleriyle, belki seçimde kaybedilmezdi. Üstelik, ilk defa şehre gelen, gecekondualarda köyüne göre daha iyi bir hayat sürdüren işçiler de D.P. nin gönüllü seçmeni idi.

— IV —

27 Mayıs devrimi, halk yararına işleyen bir düzeni elbette kuramazdı. Ama bir bürokrat kadro kendini yanlış yola sevketmeseydi, daha sevimli olabilirdi. Devrim hükümetlerinin, yatırım kararlarını durduruşu, memur maaşlarını artırışı, pancar ve buğday üreticilerini küstüren kararları yanında eski D.P. ye karşı yürütülen tek taraflı ve aşırı yönleri de de bulunan propaganda D.P. yi bir «Şehit» durumuna sok-

tu. D.P. hareketi bir jandarma devletine başkaldırış idi. Bu hissiyatı D.P. idarecileri, devleti düzeltme değil halkın gözünde Devletin memurlarını ve müesseselerini düşürme yolunda kullanmışlardı. Buna en büyük tepki tabiatıyla memur ve aydından geldi. 27 Mayıs devrimcileri de bu tepkiyle devlet mekanizmasının düzeltilmesi, düzenin iyileştirilmesi yolunda çalışacağına, mağdur gördüğü memurun durumunu düzeltme ve işçiyi köylüye kısa sürede bir şey vermeme durumuna düştü. 1946 öncesi döneminin geldiği zehabına kapılan halk, kendini bu dönemden kurtaranların cezalandırılmasının anlamını kavrayamadı. 27 Mayısçılar, işin bir «düzen» sorunu olduğunu geç kavrayabildiler. Anayasa'yı ve 27 Mayıs'ın gerçekleşmesini iyi anlatamadan 15 Ekim seçimleri gelip çatı.

Halkın oylarını elinde tutan nüfus sahipleri 1961 de aralarında bölünme ya da D.P. nin mirasçısı olduğunu söyleyenlere karşı «ordu» nun harekete geçeceğinden korkulmasa idi, 1965 te olan şey fazlasıyla 1961 seçimlerinde meydana gelebilirdi. Seçimlerden sonra ilk hükümetin Ordu ile anlaşarak teşkili de halkı tekrar 1946 öncesi hatıralarına itti. İnönü ve C.H.P. halkı orduyla tehditle suçlandı. Burjuvazi bölünmüştü. Onların çoğunluğunu alacak bir parti grubu müesseselerin desteğinden yoksundu. Bu desteği belki bulabilecek bir parti ise, halk desteğini bulamıyordu.

Kuvvetlenen toplumcu düşünce bölünen burjuva devleti sayesinde serpilmeye başladı. Toplumcu düşünce tutarlı tek yolu gösterdiğinden kendini yaşatacak bir elverişli ortamı kolay buldu. 1963 e kadar Yön, Öncü, Vatan ve Sosyal Adalet dergileriyle kısmen ve dar bir çevrede sesini duyurabilen toplumcu düşünce, 1963 te T.I.P. nin radyo konuşmaları ile ilk kez halka kadar ulaşabildi. O zamana kadar dar bir çevrede kalan çalışmalar bütün yurt yüzeyine yayılmaya başladı. Ve 1963 te durum şöyleydi: Halâ birleşemiyen hakim sınıfların mecburi müsamahasıyla, ona karşı gelmeye çalışan bir küçük parti, Türkiye İşçi Partisi; Aydın çoğunluğun güvenini yitirmiş bir C.H.P., çoğunluk yolunda emin adımlarla yürüyen bir A.P.; artık siyasal fonksiyonlarını yitirmeye başlayan üç küçük parti (C.K.M.P., M.P. ve Y.T.P.)

Bu durumda 1965 yılına gelindiğinde eski entelektüel itibarını yakalamak isteyen C.H.P. ortanın solundayız» sloganını ortaya attı. Ama vakit çok geçti. Halk onu «kodamanların Partisi» olarak tanıdı.

BUMEDYAN KONUŞUYOR

Cezayir üstüne rivâyet muhtelif. 19 Haziran 1965 darbesinden sonra 5 Kasım ertelenen ikinci Asya-Afrika Ülkeleri Konferansı gene ertelendi.. Cezayir üstüne hâlâ kesin bir şey söylemek güç. Son olarak, Cezayir Devlet Başkanı Bumedyan'ın bir Fransız dergisiyle yaptığı görüşmede söylediklerini de bir rivayet saymak belki mümkün. Ama öyle de olsa, her halde rivayetlerin şimdilik en ilginç olarak karşılanabilir.

İkinci defa da Asya-Afrika Devletleri Konferansı Cezayirde toplanamadı. Bunun hakkında ne düşünüyorsunuz?

— İki şey. Birincisi, bu konferansın toplanabilmesi için Cezayir onbeş milyar harcadı. Bu demektir ki, yoksul Cezayir, o kadar zamandan beri acı çeken Cezayir, görevini, hattâ görevinden de fazlasını, gerçekten yapmıştır.

İkincisi bizim durumumuzla ilgili. Asya-Afrika devletleri konferansı Cezayirde toplanacaktı ama, buna karar verecek olanlar Cezayirli değil, konferansa katılacak ülkelerin dışişleri bakanlarıydı. Elbette Çin'in öbür kırk sekiz ülkeye katılmasını görmek isterdik. O zaman, emperyalizme karşı savaşan Asya ve Afrika devletlerinin, başarıya erişmeyi umdetmek, hakları olurdu. Çin somurttu. Herkesin bildiği gibi, Asya-Afrika dünyası birçok gelişmenin sıktığı içindedir ve ciddi bunalımlar onu sarsmaktadır. Bizce bu, anlaşmamız mümkün olmasa bile, durumumuzu birlikte ve dürüstlikle tesbit etmemizi gerektiren bir başka sebeptir. Rus - Çin anlaşmazlığı üzerinde durmak niyetinde değilim. Ama Sovyetler Birliğini dünyada bir ilerici güç, emperyalizme karşı savaşın aktif bir gücü olarak kabul etmemek, bana zor görünüyor. Muhakkak olan bir şey var : Konferansın ertelenmesi sadece emperyalist kampın işine yarar.

Birçok demeciniz, Fransayı bu kampın içine koymadığınızı gösteriyor. Hazırlanmakta olan Fransız seçimleri sizi hangi ölçüde ilgilendiriyor?

— Asla başka ülkelere ders vermek ve onların iç işlerine karışmak iddiasında bulunan kimselerden olmayacağım; bu ülkeler ister arap ülkeleri, ister komünist, ister batılı ülkeler olsun. Diyebileceğim, bugünkü havanın devamını temenni ettiğimizden ibarettir. General de Gaulle, Cezayir için son derecede olumlu bir rol oynadı. Savaşın doğan büyük güçlüklerin üstesinden gelinebildi. Biz general de Gaulle'ü hasım olarak takdir ettik, partener olarak da takdir ediyoruz. İnsanlar hakkında, sadece davranışlarına göre hüküm veriyoruz; kim için olursa olsun, gelecekte de böyle yapmağa deva medeceğiz.

Kısa bir süre önce Cezayirde yapılan tevkifler, —tıpkı sizin ülkenizde de olduğu gibi— Fransada belirli bir heyecan uyandırdı. Bir «büyücü avı» söz konusu oldu. Aslında, kim ve niçin tevkif edildi?

— Evet, evet... Önce bir şeyi hatırlamama müsaade edin: Bu tevkifler açıklandı; isimler verdik, rakamlar yayınladık, suçlama sebeplerini ilân ettik. Bütün bunlar, bu ülkede yepyeni şeylerdir. 19 haziranın ertesinde, bizden önceki rejim tarafından tamamen keyfi bir şekilde hapsedilmiş, hırpalanmış, işkence görmüş ve öldükleri, ya da kayboldukları sayılan 2.500 siyasal tutukluyu salıverdiğimiz, bilmediginiz bir şey değildir. Şimdi bize saldıran komünist basın bunun üzerinde hiç durmadı, yazmadı bile. Kısaca... Şu meşhur «büyücü avı» ile ilgili olarak, iki türlü tevkif yapıldı: Bunlardan birisi, Raptis'in etrafında gerçek bir bozguncu şebekesi teşkil eden bazı Troçkist yabancıların tevkifleridir. (Raptis, bizim eski başbakanlık danışmanı ve IV. enternasyonalin genel sekreteridir). Elimizde belgeler, kamtlar var. Bu kimselerin çoğu, ya tahliye edildi, ya da edilecek; bu nokta üzerinde henüz kesin karar alınmadı. Onları burada yargulama hakkına sahibiz. Ama biz Fransayla olan ilişkilerimizde, bütün küçük meselelerden kurtulmuş, açık ve temiz bir havayı muhafaza etmek istiyoruz. Komünist basın henüz bizim tutumumuzu anlamış gibi görünmüyor. Ama biz sabırlıyız.

Fransaya dönen bazı Fransızlar, kendilerine işkence yapıldığını doğruluyorlar.

— Pekalâ, açık konuşalım. Size bir şeyi teyid edebilirim: Bu rejim, işkenceyi mutlak olarak yasaklıyor. Ortaya çıkacak işkence olaylarının sorum-

lularını sert bir şekilde cezalandırmakta tereddüt etmiyeceğiz. İşkence insanlık dışı bir şey. Biz Ben Bella'nın hapisanelerini boşalttığımız halde, bize faşist muamelesi reva görülüyor. Meclis içinde, ya da halkın karşısında işkence aleyhinde bulunan Ben Bella, şu ya da bu «itirafı» koparmak için gizli gizli emirler verdiği halde, bizi işkence yapmakla itham ediyorlar. İnanın bana: İşkenceyi reddediyorum, mahkûm ediyorum onu... ve bu, gazetecilere, zevahiri kurtarmak için verilmiş bir demeç değil, derin ve kişisel bir kamıdır.

Tevkif edilen ikinci grup kimseler arasında, Zahuan, Harbi, kısaca O.R.P. diye adlandırılan kişiler var. Onlar, bu rejimin halk tarafından tutulmadığını dünyaya isbat için, grev kıskırtıcılığı yaptılar, gösteriler tertiplediler, karışıklıklar çıkardılar. Dünyanın her yerinde bu işleri yapanlar tevkif edilir. Evet, onlar komünistti. Nedir ki, biz onların komünist oldukları için değil, karışıklık çıkarttıkları için tevkif ettik. 19 hazirandan sonra onları gördüm, aralarından bazılarıyla konuştum. Herkesin düşündüğünü açıklamakta özgür olduğunu söyledim onlara. Ama kimsenin halkı maceralara, ayaklanmalara, kısır başkaldırmalara sürüklemesine müsaade edemem.

Cezayirde uzun bir gezi yaptım. Autogéré (kendi-kendini yöneten) sektörün işçileri durumdan memnun değil: Üç aydan beri ücret almamışlar. Autogestion'dan vazgeçileceği, sağa doğru bir dönüş gibi şeyler söz konusu olmaktadır. Doğru mu bu söylenenler?

— Bir huzursuzluk var, bu doğru. İşçilere ücretleri zamanında ödenmemiştir ve bu mâli güçlüklerden yararlanılarak bazan bütün bir autogestion sisteminin gözden düşürülmesi istenmektedir. Ama bütün bunlar başımıza neden geldi? Çünkü 1964 yılının finansman planı hatalıydı, tahminler yanlıştı. Tarım kesiminde birdenbire kredi kıtlığı başgösterdi, borçlar ödenemez oldu. Bu can sıkıcı bir mirastır; kötü verilere dayanan bir politikanın sonucudur. Şimdi tarımsal autogestion'un mâli anlayışını yeniden inceliyoruz. Bu arada, düşük ücretlerin ödenmesine mutlak bir öncelik verilmesini emrettim. Günde 7 frank kazanan tarım işçisi bekliyemez; hiç olmazsa ona günlük ekmeğini sağlamak gerek. Bizden önceki kötü politikanın acısını işçilerin çekmesi ve böylece bizim temel saydığımız autogestion ilkesinin tehlikeye düşmesi, hoş görülür bir şey değildir.

Şu anda sosyalist sektörün reorganizasyon zorunluğundan sık sık söz edilmektedir. Bu reorganizasyon hangi sınırlar içinde yapılacak? Sosyalist sektörün işlemesine

de uygulanacak, ilkelerde bir değişiklik yapılacak mı?

— Autogéré sektörün reorganizasyonu geriye dönüş anlamına gelmez. Cezayir halkının devrimle elde ettiği şeylerden vazgeçilmesi söz konusu değildir. Hayır, buna dokunmağa kimsenin hakkı yoktur. Halkımız çok acı çekti, dayanılmaz bir savaşa cesaretle katlandı, büyük fedakârlıklar yapmağı kabul etti. Onu hiç kimse aldatamaz ve hedefinden döndüremez. Halkımızın istediği sadece siyasal bağımsızlık değildi; ayrıca kendi ülkesini, kendi zenginliklerini de kendi ellerine almak istiyordu. Bu, sapına kadar haklı bir iştir. Bizim sosyalist yolu seçmemiz, dönülmesi mümkün olmayan bir şeydir; çünkü o gerçek bir duruma, belirli bir tarihsel gelişmeye uygun düşüyor. Nedir ki, sosyalizme doğru çeşitli yolların, çeşitli mümkün formüllerin varolduğu da açıktır. Biz autogestion sistemini seçtik: Bütün sistemler gibi, bu sistemin de güçsüz yönleri vardır. Bugün ekonomik durumun iyi olduğunu iddia etmek, gerçeklerden uzaklaşmak olur. Gerçekler uzun süre gizlenemez: ne ekonomide, ne de siyasette.

Autogestion üzerine çıkartılmış olan mart kararnamelelerini değiştirecek misiniz?

— Önemli olan bir metnin lâfzı değil, ruhudur. Ayrıca hiçbir metin de değişmez nitelikte değildir. Hedef bir teori kurmak değil, belirli bir sistemi -autogestion-, mümkün olan en iyi şartlar, ya da sadece normal verimlilik şartları içinde işletmektir (ki, aslında bu şimdiye kadar hiç gerçekleşmedi). Hükmü sonra vereceğiz... Cezayirin ikinci yarısıyla, yani işsizlikle ilgili tutumumuz da aynıdır. İşletmeleri çok ağır yükümler altına sokma pahasına, büyük bir iş-gücü kütesini çalıştırmak gerekli midir? Toplumsal yön mü ağır basmalı, ekonomik yön mü? Şu son iki yılda, ister demagojik nedenlerle olsun, ister güçsüzlük sonucu, işletmelerin iyi yönetim normları, sistemli bir biçimde ihmal edildi. Bu her yerde, sadece tarım ve sanayide değil, hekimlik, idarecilik, eğitim gibi bütün sektörlerde böyle oldu.

Şimdi bütün bunları biraz düzeltmenin zamanı geldi. İşçilere yol vererek, işsizliği daha da ağırlaştırmak söz konusu değil, hayır. Ama biz, bütçeleri ölçsüz yükler altına sokmadan işsizliği ortadan kaldırmaya, iş-gücünden daha iyi yararlanmaya çalışacağız. Bu bir örgütlenme sorunudur: Bizim zengin ve yararlanılabilir kaynaklarımız var. Gaz ve petrol sanayilerinden başlayarak, sanayileşmeyi geliştirebiliriz. Ve bunu, «sağa dönmeden» yapabiliriz.

Bugün özellikle hizmetler sektöründe bir karışıklık hüküm sürüyor: Bazı autogéré işletmelerin eski sahiplerine geri verilmesi üzerine çok şey söyleniyor.

— Lokanta, kahve ve bazı ticarethanelerin eski sahiplerine geri verilmesini, bizim kurmuş olduğumuz itiraz komisyonları kararlaştırmıştır. Bazı millileştirme kararları düşüncele alınmıştı. Millileştirmenin bizâtîni bir erek olduğunu düşünme yönünde bir eğilim vardı. Bu konuda düpedüz keyfi bir şekilde alınmış olan kararlardan, hattâ kişisel hesaplaşma ve sebepsiz adaletsizliklerden söz etmiyorum. Üç aydan beri, itiraz komisyonları bütün bu durumları teker teker inceliyor. Ortaya bir adaletsizliğin çıktığı, ya da millileştirmenin bir cezalandırma niteliği aldığı durumlarda, müsadere edilmiş olan mallar, eski sahiplerine geri veriliyor... Bunun üzerine, teorisyenler haykırıyorlar: «Ne! diyorlar, eski sahiplerine geri vermek ha?» Başka bir deyişle, haksızlığa uğramış bazı vatandaşlara haklarını geri vermiş olduğumuz için, temel tercihlerle dokunmuş, onları bozmuş oluyoruz... ciddi olalım, gerçekçi olalım: Karma karışık bir sosyalist sektörün reorganizasyonu, onun tasfiyesi anlamına gelmez. Tam tersine.

Bütün üretimi araçlarının tamamen toplumsallaştırılması erek olarak kalmak şartıyla, bu ereğe aşama aşama varmanın mı gerekli olduğunu düşünüyorsunuz; yoksa, sınırları iyice belirlenmiş, biri sos-

yalist, öbürü özel, iki sektörün bir arada yaşamalarını mı inanıyorsunuz?

— Yarı-yarıya bir devrim yapılmadı. Kendi payıma, devrimin bütüncül bir seçme olduğuna inanıyorum. Ama bu neden ciddi ciddi yapılmasın? Bir toplumu dönüştürmek için zaman ister. Üstelik, büyük bir acele, izlenen erekle bağdaşmaz. Ekonomik bakımdan durumumuz ortada: Üç yıldan beri, bu ülkede arapların dediği gibi- «taş üstüne taş konmadı». Kimse yatırım yapmıyor, kimse gerçekten yaratıcı bir faaliyette bulunmuyor. Oysaki Cezayir zengin bir ülkedir- milyarların gömülü kalıp uyuduğu yoksul bir ülke... Mesele bir güven meselesidir. Hattâ bir ahlâk meselesi olduğunu söyleyeceğim. Her şeyden önce, eylemlerimizi ahlâkileştirmek, hak ve adalet kavramlarına kendi değerlerini geri vermek gerekiyor: Devlet millileştirebilir, ama müsadere edemez. Tevkif edebilir, yargılayabilir, mahkûm edebilir; ama kimseyi keyfi olarak tutuklayamaz. Güven yaratacak tek şey olan bu sağlamlığa kavuşmak için, gözkaştırıcı da olsalar, metinler çırpırtmak, tedbirler almak yetmez. Daha derine gitmek, bazı temel kavramları canlandırmak, hızlı bir inişi çıkışa çevirmek gerekir... Devleti ahlâk temelleri üzerine oturtmak gerekir.

(Çeviren: K.S.)

SOSYAL ADALET YAYINLARI SUNAR

KALKINMA YÖNTEMLERİ

OSCAR LANGE

—○—

E K L İ

2. Baskı

★

YAŞASIN EMEKÇİLER

YAŞASIN TÜRKİYE

Türkiye İşçi Partisi

Radio Konuşmaları

★

ÇİN PLANLAMASI

«Çinde Sosyalizmin Kuruluşu»

CHARLES BETTELHEİM

★

YAKINDA ÇIKIYOR

İsteme Adresi : P. K. 193

Yenişehir - ANKARA

AVRUPA BİRLİĞİ SEMİNERİNDEN BAZI İZLENİMLER

10-16 Ekim tarihleri arasında on beş Avrupa devletinin çeşitli siyasî partilerinin gençlik temsilcileri Roma'da toplanarak Avrupa Birliği Seminerine katıldılar. Seminer Avrupa Millî Gençlik Konseyinin (CENYC) çalışmaları sonucunda yapıldı. İtalyan gençlik Konseyi (CIGI) de ev sahipliği görevini yüklenmişti. CENYC batı bloku dünya gençlik örgütü olan WAY ile yakın ilişkileri olan Avrupa gençlik örgütüdür. On üç Avrupa Gençlik Konseyi bu örgüte üyedir, Roma'da yapılan seminere, Almanya, Avusturya, Belçika, Danimarka, Fransa, İtalya, İrlanda, Lüksemburg, Norveç, Hollanda, İngiltere, İsveç, İsviçre, Türkiye ve Kıbristan çeşitli gençlik temsilcileri katıldı. Faşist devletler ile sosyalist blok devletleri CENYC'e üye olmadıklarından davet edilmişlerdi.

Delegeler arasında muhafazakâr, Hristiyan demokrat, liberal, ve sosyalist eğilimlerin temsilcileri vardı. Ayrıca çeşitli eğitim örgütlerinden de temsilciler bulunuyordu. Bu derece renkli ve değişik eğilimleri yansıtan bir topluluğun çok ilginç konular tartışacağı ve ortaya yeni sorunlar atacağı belliydi. Ancak bu topluluktan somut bazı kararlar beklemek, bireylerin değişik nitelikleri gözönünde tutulursa, yerinde olmazdı. Seminer değişik fikirlerin ortaya atıldığı bir forum oldu. Böyle olduktan sonra seminere daha çok sayıda devletin gençlik temsilcilerinin katılması —örneğin Doğu Avrupa devletlerinin— Büyük bir Avrupa birliği sorunlarının tartışılması yönünden daha ilginç olabilirdi.

Türk delegasyonu bu seminere TMGT (Türkiye Millî Gençlik Teşkilâtı) kanalı ile katıldı. Delegasyon başkanı Prof. Tarık Zafer Tunaya idi. Delegasyonda partileri, AP adında A. Cenk, Koray CHP adına Beyhan Cenkçi, T.I.P. adına Raşit Gökçeli temsil ediyordu.

Yaptığı açılış konuşmasında CENYC başkanı G. Binder somut sorunlarda bir karara varmanın güçlüğüne belirtti. Çeşitli siyasî gençlik temsilcilerinin katılacağı bu toplantıyı bir sene önce tasarlarlarken Avrupa'da koşulların bir politik bir-

RAŞİT GÖKÇELİ

liğe daha uygun olduğunu, oysa gerek Ortak Pazardaki krizlerin gerekse Avrupa'da milliyetçiliğin daha belirlenmesinin bu koşulları güçleştirdiğini açıkladı. İlerde gerçekleşecek bir Avrupa birliğinde yaşayacak gençliğin liderleri olarak güç görünüyor ise de seminerin çalışmalarında Avrupa birliğinin politik strüktürü, Avrupanın diğer kıtalarla ilişkileri, Avrupa'dan batı Avrupa mı, yoksa daha geniş bir kavram mı anlaşılması gerektiği konuların da bazı cevaplar bulunmasını diledi.

Altı gün süren çalışmalar sırasında seminer üç komisyona ayrıldı. Bu komisyonlarda CEE-EFTA (altılar-yediler) ilişkileri, sendikacılığın Avrupa birliği karşısındaki tutumu, Avrupa birliğinin tarafsızlığı (nötralizmi) Avrupa birliğinin iç strüktürü, ve eğitim sorunları görüşüldü.

Az gelişmiş veya gelişmesi önlenmiş bir ülkenin temsilcileri olarak şu veya bu şekilde tasarlanan Avrupa birliğinin, bu gibi ülkelere karşı ne gibi bir tutum takınacağını, komisyonlarda tartışma konusu olarak ele alınmasını istedik.

Sayın Prof. Tarık Zafer Tunaya 1 nci komisyonda yaptığı konuşmalarında Petrol sorunumuzu ortaya attı. Ben de komisyonumda yaptığım konuşmalarda Avrupa birliğinin geleceğinin, dünyanın geleceğini birinci derecede etkileyecek olan üçüncü dünya devletlerine karşı izliyeceği politikaya bağlı bulunduğunu belirttim. Ham madde fiatlarındaki devamlı düşüş ile sanayi mamulleri fiatlarındaki devamlı artış arasındaki dengesizliği ortaya dökerek, Avrupa birliğinin bu gelişmeyi arttırıcı, ve neo-kapitalist bir ekonomik politikayı benimsememesi gerektiğini, birleşmiş bir Avrupa'nın Türkiyeyi bir tatlı kâr sahası, yatırımların iki senede amorti edildiği bir ülke olarak düşünmemesi gerektiğini söyledim.

Bu arada azınlıkta olan bir grup bu görüşleri paylaşıyor, Avrupa birliğine şiddetle taraftar olmakla birlikte bu birliğin, kaybedilmiş sömürgelere yeniden beyaz insanın ekonomik hakimiy-

yetini kurmak gayesi gütmemesi gerektiğini, Ortak Pazar'ın Nato'nun yürüncesinde bir örgüt olmaktan çıkıp daha geniş açık bir politikaya sahip olmasını, örneğin Çin Halk Cumhuriyeti ve Alman Demokratik Cumhuriyeti ile ekonomik ve politik ilişkiler kurulmasını istiyordu.

Bu grupta Belçikalı liberal ve sosyalistler, bazı Fransız delegeler vardı.

Avrupa birliğinin nötralist olması gerekliliğine Türkiye de belli bir uyanışın temsilcisi olan TIP delegesi olarak ben de katılıyor ve yaptığım konuşmada Türkiye için NATO blokuna bağlılığın yarattığı zararlara değiniyordum.

Ancak komisyonlarda, son metindeki görüşlerden anlaşılacağı gibi, çoğunluğun fikri Avrupa birliğinin Ortak Pazar çerçevesinde, Ortak Pazar çekirdek olmak üzere, çeşitli devletlerin — özellikle yedilerin — ortak pazara az veya çok süren bir geçiş devresinden sonra, katılmaları sonucunda doğacağı idi.

Bu konuda söz alarak Ortak Pazara hemen girmemizden doğacak fayda ve zararları inceliyen bir konuşma yaparak Ortak Pazara girsek en çok 26 milyon dolar bir kârımız olabileceğini (millî gelirimizin % 0,5 civarında) oysa Ortak Pazara girmemizin sanayimizi baltalayıcı ve sanayii sermayemizi dışarıya akılcı neticelerini belirttim, ayrıca ortak pazar üyelerinin, bize uzun seneler sürecek bir istisna rejimi tanıyacaklarının son derece şüpheli olduğunu sözlerime ekledim.

Belçikalı delegelerden liberal De Croo ise CEE ile EFTA'nın dış pazarları elde etmeyi hedef tutan rekabetinin az gelişmiş ülkeler üzerinde doğuracağı zararlı etkilerden söz açıyordu.

Grup toplantıları ile birleşik oturumda ele alınan ve herkesçe benimsenen konu eğitimin Avrupalılaştırılması oldu. Milliyetçi ve şoven bir açıdan okutulan tarihin yeni ilkeler ışığında okutulması, ikinci bir dilin ilkokuldan başlayarak okutulması, bir Avrupa gençliği tesisinin kurulması seminerin istekleri arasında yer aldı.

Son bildiri hazırlanmadan evvel yapılan birleşik oturumda, az gelişmiş ülkelerin durumuna yeterli derecede yer verilmediğini görerek yeniden konuştum ve seminerin bildirisinde aşağıdaki satırlara yer vermesini istedim.

«Seminerimiz az gelişmiş ülkelere ekonomik

bir sömürmeye uygun sahalara gözü ile bakmamakta ve büyük Avrupa devletleri bu ülkelere karşı neo-kapitalist emeller beslememektedir.» Ayrıca Türkiye'nin ancak karşılıklı eşitlik ve birbirinin bağımsızlığına saygı esasına dayanan ekonomik anlaşmalara girebileceğini, Türkiye'nin herhangi bir ekonomik anlaşmaya girmesinin, Türkiyede yabancı askeri üsler bulundurulması anlamına gelmediğini belirttim.

Ertesi gün yayınlanan bildiri «Avrupanın ekonomik ve politik potansiyeli geniş açık bir politikaya dönüşmeli ve az gelişmiş ülkelere politik çıkar gözetmeksizin yardım edilmeli, bu ülkelerle ticaret genişletilmelidir.» deniyordu.

Bu satırların bildirinin önemli bir yeri olan ikinci paragrafta yer alması bizim yönümüzden ayrıca sevindirici olmuştur. Bu paragrafa Avrupa birliğinin Atlantik ötesi ile sıkı ilişkilerini belirten bir tadil teklifi getiren İsveçli delegeden sonra yeniden söz aldım ve Avrupa birliği fikri ile böyle bir teklifin bağdaşamayacağını Avrupa birliğinin neo-kolonialist bir devletle olan sıkı ilişkilerinin az gelişmiş ülkelere özellikle Türk halkı tarafından iyi karşılanmayacağını belirttim. Tadil teklifi 11'e karşı 20 oyla reddedildi.

Uluslar üstü örgütlerin kurulmasını dileyen bildiri Ortak Pazar çerçevesinde kurulacak bir Avrupa'ya önem verdi. Ortak Pazarı savunan görüşün EFTA'ya ağır baskısının nedenlerinden biri Ortak Pazarın EFTA'dan çok daha girift bir şekilde örgütlenmesi ve Ortak Pazar devletlerinin birbirleriyle çok daha sıkı ekonomik bağlarla bağlı bulunmasıdır. Nitekim birçok EFTA ülkesi şimdiye kadar Ortak Pazara girmek için çaba sarfetmişlerdir. Ortak Pazarın karşılaştığı en büyük güçlükler kendi içinde, Fransanın tutumundan doğmaktadır.

Onbeş ülkenin değişik siyasi eğilimli gençlerini toplıyan bu seminer bizim açımızdan az gelişmiş bir ülkenin toplumcu gençliğinin sesini duyurabilmemiz, çeşitli ülkelerin toplumcu gençleri ile ilişki kurmamız yönünden faydalı olmuştur. Seminerin yayınladığı bildiri de belirtildiği gibi dünyada sulhu destekliyecek bir birleşmiş Avrupa'nın genç yöneticilerinin böyle bir dostluk ortamında toplanıp fikirlerini ortaya atmaları, tartışmaları, birbirlerini yakından tanımaları Avrupa kıtasında barışın yerleşmesini sağladığı ölçüde yararlı olmuştur.

BİR DÜZELTME

AYPERİ AKALAN

SÖZLÜK BİLGİSİ :

- 1 — **Kağrı** : İki tekerlekli öküz arabası
- 2 — **Karasaban** : Çift sürmiye özgü ünlü araç
- 3 — **Öküz** : Enenmiş sığır
- 4 — **Yaya** : Yürüyerek giden, taşıtsız yolcu
- 5 — **İlaç** : Sağlık düzeltici, iyileştirmeye yarayan her türlü ecza.

1 — Onat Kutlar'ın «Hiroşima Özgürleri» yazımı yanlışlayan açıklamasında ileri sürdüğü gibi «araç» sözcüğünden ve tanımından «taşıt aracı» anlamını çıkarmış olmam sözlük ve dil bilgisine göre olanaksızdır. Yani ya Bay Kutlar okuduğunu anlamamıştır ya da bilinçlice kötücüllük ediyor. Makineleşme, töreler ve araçlar konusunda ülkemizin ne durumda olduğunu bilmek için sadece gözümüze giren parmağın farkında olmak bile yeterlidir. Yön okurlarının kendi dediklerini anlayacağına güvenen Bay Kutlar, aynı Yön okurlarının benim yazımdaki tümcelerden araç'ı taşıt aracı olarak anlamadığımı çıkarabilecek kadar Türkçe bildiklerini kabul etmek zorundadır. Ayrıca kimsenin Yön gibi saygı değer bir derginin değerli okurlarını, böyle bir kötü niyelilik ve aydın sorumsuzluğu durumuna katıştırmaya hakkı yoktur kanısındayım.

2 — Biliyorum, biliyorsunuz, biliyorlar. Bilmiyorum, bilmiyorsunuz, bilmiyorlar savları ve tartışmalarını, bir de her tümcenin başına ünlü bir isimden bir bekçi dayı koyma gereğini duymak gibi bir tutumu okurun ilgi ve bilgi alanlarını yadsımak, üstelik değerli olması gereken zamanını kişisel öyküler uğruna saygısızca harca-

mak sayıyorum. Bay Kutlar'a -gerekliyse- Yön sayfalarını işgal etmeden, okuduğum kitapları ister yazarlar listesi, ister yaprak hesabı, ister kelime tutarı sayısı, isterse okkaya vurarak veririm. Biz aramızda eğleniriz. Yalnız Onat Kutlar «Ayperî Akalan ne bilir, okumaz ki bilebilsin» demeye getiriyor. Hiç bir dağda beraberce güdücülük etmediğimize göre benim ne kadar, ne okuduğumu bilebiliyor olamaz. Öyle ise toplumculuk alanındaki bilgisizliğimi yazılarımdan çıkarıyor olmalı. Oysa daha çok, bir kültür emperyalizminin ürünleri olan bunalımcı sanatçılara karşı çıkmak tartışmasızca bilimsel toplumculuğun Emperyalizm bölümü içindedir. Uygulayıcıların getirdiği bu önemli aşama iyice bilinip sindirilmeden de yan alan tartışmalarının eleştiricisi ve yorumlayıcısı olunamaz. Yani Onat Kutlar'ın benim karşı çıkışlarımın hangi çözümlerin belli sonuçları olduğunu fark edemiyor olması, benim «okumadan öğrenebilmek» gibi in yada cin türünden akıl almaz bir durumun olduğunu göstermez. Yalnız ben doğruların gereğince doğrulanamadığı bu sakat ortamda toplumcu düşüncenin bireyci, çıkarıcı ya da salt ca yanlış davranışları katıştırmadan, amacı bulandırıp, saptırmadan bu amacın gelecek asil sahipleri olan halk yığınlarının aydın öncülerine tez elden ulaştırılmasını görev sayıyorum. Daha açık bir deyimle toplumcu eleştiri üstüne eğilmek ve izlemek başka şey, toplumcu davranış başka şey. Bizim kentli kuşağımızın yapabileceği tek eylem, tek görev de budur. 1965 yılı Türkiyesinde kent soyluların başka türlü bir devrimci tutumu da olamaz inancındayım. (Habeas corpus Anayasada sapasağlam.)

3 — Bay Tanimato'nun kişiliğini ve durumunu tartışmak için eldeki tek verimiz Hersey'in belge kitabıdır. Bu veri de gerçekten emperyalizm öncüsü sayılabilecek bir methodist olan Bay Tanimato'nun durum ve tutumunun insan- cıl, saygıdeğer olup olmadığını yorumlamağa ve çözümlemeğe yeterlidir. Şöyle ki : Atom bombasının patlaması ve sonuçları Bay Tanimato'nun yaşamına ve kişiliğine patlamadan önceki son saniyeye kadar var olmayan yepyeni bir koşul, yeni bir konum getirmiştir. Bu yeni Koşullaşma durumunda Bay Tanimato artık kesin olarak önceki Tanimato değildir. «Sonraki Tanimato»yu tartışmak için de belgemiz ve verimiz olmadığına göre anlaşılır ki ben, Atom bombasının patlayışı ve getirdikleri süreci içindeki Tanimato isimli kişinin tutumu ve durumunu veri olarak ele almış- tım. Karmakarışıklığın her olguda var olduğunu ileri süren Bay Kutlar, benim Tanimato örneğimi yargılamak için karmaşıklığı kaldırıp rafa koymuş..

4 — «Benim kuşağım 1950 den bu yana özgürlük kavgasını sokaklarda ve alanlarda yaptı» diyor Bay Kutlar. 28 Nisan olaylarının isimsiz kahramanlarından biri olduğunu öğrenmekle çok kıvandığımı söylemek isterim. Ve de bunalım öyküleri konusunda böyle bir özgürlük kavgacısına özgürlüğün bir soyut kavram olmayıp, yaşayan somut bir durum olduğunu tekrar etmeyi elbette gereksiz bulurum.

5 — Bay Kutlar hiç dışarı çıkmadan, özel durumları, özellikleri ve ayrıcalıkları varsaymadan öğrenip, öğrenmekte olduklarını -yavru kuşun «bir benim uçan» kıvancıyla mest olmasına benzer bir tutumla- durmaksızın sıralamakta özgürdür. Ben de öğrendiklerimin verilerinden hareket ederek usuma vuranları, Bay Kutlar özgürlüğümü kötlüçüllükle bağışlamasa da gereken her yerde tekrar edeceğim. Eh.. Karşılıklı özgürlüğümüzü sağladık. Şimdi, bu özgürlüğü 30 milyona eksiksiz ulaştırmanın yollarını (dolaştırma-

sız, yetkin araçlar kullanarak) en kısa zamanda açmağa savaşmak insanlık görevimizdir. Dolaştırılmalı yolları, yetkin olmayan güçsüz araçları bu görev adına yadsıyorum. Böylesine bir özgürlük bağınazı olmayı, bağınaz olmamaktan yeğ tutuyorum.

6 — Sanat sayfasının durumu ve tutumu ne olursa olsun Yön toplumsal, yiğit bir dergidir. Sanat sayfası yöneticileri bağınaz ve sekte tutum saydıkları davranışlara karşı çıkarken ve «Yüce düşünce özgürlüğünün» savunmasını yaparken sayfalarında karşıt düşüncelere yer vermemek gibi akıl almaz bir çelişme içindedirler. Yenilerde açtıkları soruşturmaya karşı uçtan kimsenin katıştırılmamış olması da açık bir kanıt bu davranışlarına.. Yön dergisi her kesimde Türkiyemizin sorunlarına en olumlu çözümleri getirebilmenin yol açıcılığını, savaşçılığını yapmaktadır. Bu soylu derginin sayfalarını böyle ben bilirim, sen bilmezsinli kişisel, bireysel konularla kapsamak ayıp oluyor kanısındayım. Bundan böyle -ille de isteniyorsa- kişisel hesaplaşmalar için başka alanlar aramak doğru olacaktır. Son olarak Doğan Avcıoğlunun konuyu yakından ilendiren sözlerini aktarmak isterim: «Bu meseleler önümüzdeki günlerde uzun uzun tartışılacaktır. Yeter ki birbirimize söylemediklerimizi söyletmek ve söylenmemiş sözleri cevaplandırmak gibi basınımda sık sık görülen bir eğilime hiç değilse toplumcular kendilerini kaptırmasınlar.» Kendini toplumcu sayanlar da..

SOSYAL ADALET OKUYUCULARINA

Bundan böyle dergimiz aylık yayın yapmayacak, üç ayda bir çıkacaktır. Abone- lerimize olan taahhütlerimizi dergi ve kitap yoluyla karşılayacağımızı bildiririz.

**REKLAMINIZI
GAZETE VE DERGILERLI
DEGERLENDIRIN!**

BASIN ILAN KURUMU

**YURT İÇİ VE YURT DIŞI REKLAMLARINIZ İÇİN
HİZMETİNİZDEDİR.**

Genel Müdürlük :

Cağaloğlu, Türkocağı Caddesi No. 1
İstanbul

Telefon : 27 66 00 - 27 66 01

Telgraf adresi : BASINKURUMU

TÜSTAV

sosyal adalet aylık siyasi fikir dergisi
Yıl: 2 Sayı: 20

İmtiyaz Sahibi : Cemal Hakkı SELEK

Yazı İşleri Müdürü : Abdullah NEFES

Yazı Kurulu Başkanı : Prof. Sadun AREN

Yönetim Yeri : Selânik Caddesi 28/1 Kızılay-ANKARA

Kısa Adres : P.K. 193 Yenışehir-ANKARA

FİATI : 250 KURUŞ

Yıllık abone 24, 6 aylık 12 Liradır. İlan - Reklam ücreti
özel anlaşmaya bağlıdır.

Dizilip basıldığı yer : Başnur Matbaası - Konya Sokak ANKARA

Uzun
Esen

